

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

Μετάφρασις ὑπὸ τοῦ κ. ΝΙΚ. Ι. ΠΟΛΥΖΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 7. 8., τόμου Θ')

Αἱ ἀρεταὶ τῶν μικρῶν συνεταιρισμῶν

Δὲν εἶναι ὀλιγώτερον προφανὲς ὅτι ὁ μικρὸς ἀπομονωμένος συνεταιρισμὸς δὲν διαθέτει γενικῶς τὰ κεφάλαια, τὸν τεχνικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὰ μέσα ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς ἓνα μεγάλον συνεταιρισμὸν τὰς ὑπηρεσίας ἐξαιρετικῶς ἐξειδικευμένου προσωπικοῦ, πλεονεκτικὰς σχέσεις μὲ τὴν ἀγοράν, ἠλαττωμένον κόστος λειτουργίας.

Ἄλλὰ καὶ ὁ μικρὸς συνεταιρισμὸς ἔχει τὰς ἀρετάς του.

Διαθέτει πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα συμπηφίζουσι τὰς ἀδυναμίας του : τὸ προσωπικόν του εἶναι περιωρισμένον, ἡ ὑπηρεσία του ἀπλή καὶ ἐν μέρει ἐξασφαλίζεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς συνεταιροὺς. Ἡ ἐγκατάστασις του εἶναι μετρία, μάλιστα στοιχειώδης, ἀλλὰ ἡ μετριότης του εἶναι στοιχεῖον οἰκειότητος ἀγαπητῆς εἰς τοὺς συνεταιροὺς. Ὁ κοινωνικὸς δεσμὸς εἶναι ἰσχυρὸς : εἶναι μία οἰκογένεια μὲ τὰς ἐσωτερικὰς τῆς δυσχερείας, ἀλλὰ καὶ μὲ ζωηρὸν πνεῦμα ἀλληλεγγύης, μὲ ἀπλὸν καὶ δυνατὸν δεσμὸν πρὸς τὴν μικρὰν κοινὴν ἐστίαν, δεσμὸν ὁ ὁποῖος ἐξασφαλίζει εἰς τὸν συνεταιρισμὸν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν μελῶν του, τόσον διὰ τὰς καλὰς ὅσον καὶ διὰ τὰς κακὰς ἡμέρας.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἰσχύουσι ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς νεοσυστάτους συνεταιρισμοὺς. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν εἶναι καταδικασμένοι νὰ διατηροῦν ἀπεριόριστως στοιχειώδεις ἐγκαταστάσεις. Ἐξ ἄλλου, οἱ συνεταιρισμοί, δὲν μένουσι γενικῶς ἀπομεμονωμένοι : συνεταιριζόμενοι μεταξὺ τῶν δύνανται νὰ καλύψουσι μερικὰ ἀπὸ τὰ κενὰ τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

Ἐν τούτοις, καὶ ὅταν ἐνηλικιωθοῦσι καὶ συμπυκνωθοῦσι εἰς ὁμοσπονδίας, οἱ συνεταιρισμοί, ὡς συλλογικὰ ὄργανα προσώπων, θὰ εἶναι πάντοτε εἰς θέσιν νὰ ἀποκομίσουσι ἓνα πλεονέκτημα ἀπὸ τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἄμεσον κοινωνικὸν δεσμὸν ποὺ ἐνώνει τὰ μέλη μιᾶς μικρᾶς ομάδος ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ δρᾶσις τοῦ καθενός, ἐμπνεομένη ἀπὸ τὸ ζωηρὸν αἶσθημα τῆς εὐθύνης, συνδυάζεται καλύτερον μὲ τὴν δρᾶσιν τῶν ἄλλων, διὰ τὴν ἐπιτύχην κοινὰς ἐπιδιώξεως, σαφῶς διακρινομένης ἀπὸ ἄλλους. Συγκριτικὴ ἔρευνα γενομένη ἄλλοτε μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν καὶ τοῦ κύκλου ἐργασιῶν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν ἐννέα γεωγραφικῶν περιοχῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀποτελεῖται ἡ Βρετανικὴ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν, ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ κύκλου ἐργασιῶν κατὰ συνεταιρὸν ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ συνεταιρισμοὺς μὲ 150—350 μέλη. Εἰς μερικὰς περιοχάς, ὁ μικρότερος συνεταιρι-

σμός ἐπραγματοποιεῖ κύκλον ἐργασιῶν κατὰ 300—400 %, ἀνώτερον τοῦ ἐπιτυγχανομένου ἀπὸ τὸν συνεταιρισμὸν μὲ τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν μελῶν. Ἐλέχθη τότε ὅτι οἱ μικροὶ συνεταιρισμοὶ ἀντιπροσωπεύουν τὸν «ἐντατικὸν συνεργατισμὸν».

Τὰ προβλήματα τῶν μεγάλων συνεταιρισμῶν

Ἐν τούτοις, εἰς τὰς περιοχὰς τοῦλάχιστον μὲ ὑψηλὴν δημογραφικὴν πυκνότητα, οἱ συνεταιρισμοὶ καλῶς ὀδηγούμενοι προσελκύουν προσδευτικῶς αὐξήοντα ἀριθμὸν μελῶν. Πρόκειται περὶ ἀναποφεύκτου ἐξελίξεως, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ, ὅπως ἐλέχθη, εἰς τὴν σύστασιν μεγάλων συνεταιρισμῶν καὶ θέτει τὸ ἀκόλουθον ἐρώτημα : τὸ ἀναγνωρισθὲν διὰ τοὺς μικροὺς συνεταιρισμοὺς πλεονέκτημα, τὸ ὁποῖον δὲν διαθέτουν αἱ μεγάλαι κεφαλαιοκρατικαὶ ἐπιχειρήσεις, δύναται νὰ τὸ διατηρήσουν οἱ μεγάλοι συνεταιρισμοὶ ;

Ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως τὸ πρόβλημα συνίσταται : εἰς τὸν συνδυασμὸν τῆς μεγαλύτερας οικονομικῆς ἀποτελεσματικότητος πρὸς τὸν αὐθεντικώτερον δημοκρατικὸν ἔλεγχον. Ἐἶδομεν εἰς τὸ τέταρτον μάθημα πῶς αἱ γενικαὶ συνελεύσεις τῶν συνουκιῶν καὶ αἱ συνελεύσεις τῶν πληρεξουσίων ἀντιμετωπίζουν τὴν φάσιν αὐτὴν τοῦ προβλήματος. Ἡ ἀκολουθουμένη τακτικὴ ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν ἀνάγκην· δὲν ἀνταποκρίνεται πάντοτε εἰς ὅλα τὰ δεδομένα τοῦ προβλήματος τῶν συνεταιρισμῶν οἱ ὅποιοι ἔγιναν μεγάλοι, εἴτε συνεπεῖα ἐπεκτάσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν των, εἴτε συνεπεῖα διευρύνσεως τῆς ἀκτίως δράσεώς των.

Ἡ ἀκτίς δράσεως ἐνδὸς συνεταιρισμοῦ, πράγματι, δὲν δύναται νὰ ἐπεκταθῆ ἀπεριορίστως, διὰ λόγους οικονομικῆς ἀποδόσεως (οἱ ἴδιοι λόγοι περιορίζουν καὶ τὰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις) καί, ἐπὶ πλεόν, δι' ἰδίους λόγους κοινωνικῆς τάξεως.

Εἶναι γεγονός ὅτι μὲ τὴν προσδευτικὴν αὐξήσιν τῶν μελῶν καὶ τῆς ἀκτίως δράσεως ἐνδὸς συνεταιρισμοῦ, ὁ κοινωνικὸς δεσμὸς καὶ ἡ ἠθικὴ ἀλληλεγγύη, — χαρακτηριστικὰ τὰ ὁποῖα τὸν διακρίνουν ἀπὸ τὴν προσδοφύρον ἐπιχείρησιν — χαλαροῦνται, αἱ προσωπικαὶ σχέσεις μεταξὺ ἐκλεγομένων καὶ ἐκλογέων, δηλ. μεταξὺ τῶν διοικούντων καὶ τῶν μελῶν, θρυμματίζονται· ὁ συνεταιρὸς ἐνδιαφέρεται ὀλιγώτερον διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ συνεταιρισμοῦ, αἱ μετ' αὐτοῦ σχέσεις του δὲν περιλαμβάνουν τεχνικὴν συνεργασίαν καὶ τείνουν νὰ γίνων ἀδστηρῶς ἐμπορικαί. Μὲ μίαν λέξιν αἱ ἀρεταὶ μὲ τὰς ὁποίας ἔχει προικισθῆ ὁ συνεταιρισμὸς ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν — ἀρεταὶ ἀποτελεσματικότητος ἀλλὰ καὶ ἀρεταὶ ἀγωγῆς — κινδυνεύουν νὰ ἐξασθενήσουν.

Εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφευχθῆ ὁ κίνδυνος αὐτός. Ὅταν διαπιστοῦται ὅτι ἕνας συνεταιρισμὸς διηύρυνε ὑπερβολικῶς τὰς διαστάσεις του, εἶναι συχνὰ δυνατόν νὰ διαχωρισθῆ εἰς μικροτέρους συνεταιρισμοὺς, συνδεομένους μεταξὺ των περίξ ἀδαιρέτων ἐγκαταστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὸν γεννήτορα συνεταιρισμὸν.

Διαπιστοῦται ἐν τούτοις ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν μεγάλων συνεταιρισμῶν προέρχεται, εἴτε ἀπὸ τὴν συγχώνευσιν μικρῶν συνεταιρισμῶν, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀπορρόφησιν των ἀπὸ μεγαλύτερον. Ἴσως τὰ ὄστω ἐπιδιωχθέντα πλεονεκτήματα ὀρθολογικῆς οικονομικῆς ὀργανώσεως νὰ ἐπιτυγχάνοντο διὰ τῆς διατηρήσεως τῆς διοικητικῆς αὐτονομίας τῶν μικρῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐνώσεώς των διὰ τῶν ὁμοσπονδιακῶν δεσμῶν.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν καὶ κατὰ διπισθοδρομικὸν τρόπον καταβάλλεται συχνὰ προσπάθεια ἐπανακτῆσεως ὑπὸ τῶν μικρῶν συνεταιρισμῶν τῶν ἀπολεσθέντων πρὸς στιγμὴν ἠθικῶν πλεονεκτημάτων. Πράγματι, βλέπομεν καταναλωτικὸς συνεταιρισμούς, οἱ ὅποιοι, ἀποκτῶντες συνείδησιν τῶν μεγάλων αὐτῶν διαστάσεων, κατανέμονται εἰς τμήματα ἀποτελούμενα ἀπὸ μικρὰς ομάδας 200—300 συνεταιρῶν περίεξ ἑνὸς καταστήματος, ἢ ἐντὸς τῆς αὐτῆς συνοικίας μιᾶς πόλεως ἢ ἐντὸς μιᾶς κοινότητος (1). Ἡ ἀποστολὴ τῶν τμημάτων αὐτῶν δὲν περιορίζεται πάντοτε εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῶν πολλῶν μεγάλων γενικῶν συνελεύσεων (βλ. τέταρτον μᾶθημα). Δὲν εἶναι μόνον ὁ τόπος ὅπου διοικῶντες καὶ διευθύνται ἀποκτεῖν ἐπαφὴν μὲ τὰ μέλη καὶ τὰ πληροφοροῦν ἐπὶ τῆς πορείας τῶν συνεταιριστικῶν ἐργασιῶν· διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν εὐθυνῶν μὲ τὰς ὁποίας ἐπιμερίζονται ἐν τῷ γενικῷ πλαισίῳ τοῦ συνεταιρισμοῦ, διὰ τῆς δραστηριότητος τῆς ἐπιτροπῆς τὴν ὁποίαν ἐκλέγουσιν μεταξύ τῶν μελῶν των, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐμπιστεύονται ὠρισμένας ἐργασίας ὀργανώσεως καὶ διαχειρίσεως (π.χ. τοπικαὶ ἐργασίαι συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσεως ἢ ἀλληλεγγύης) τὰ τμήματα ταῦτα διεγείρουσιν εἰς τοὺς συνεταιριστὰς τὴν διάθεσιν πρὸς δράσιν καὶ τὴν συνήθειαν πρὸς ἀφροσίωσιν. Ἐξ ἄλλου, ἐφαρμύζουσιν διαφόρους μεθόδους, τὰς ὁποίας θὰ ἔχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσωμεν διὰ νὰ ἀναπτύξουσιν καὶ τελειοποιήσουσιν τὴν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μελῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἀναζωογονήσουσιν τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας, τοῦ ὁποίου καὶ οἱ μεγάλοι συνεταιρισμοὶ ἔχουσιν ἀνάγκη καὶ ἐνδείκνυται νὰ μὴ καταπιῶσιν. Οἰαιδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ χρησιμοποιούμεναι μέθοδοι, ἐπιδιώκεται ἡ ἀναδημιουργία εἰς τοὺς κόλπους τοῦ μεγάλου συνεταιρισμοῦ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐντονωτέρας κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ μικροῦ συνεταιρισμοῦ.

Τὰ ἐκτεθέντα ἤδη γεγονότα καὶ παρατηρήσεις ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ πρόβλημα τῶν κατ' ἀνώτατον ὅριον διαστάσεων ἑνὸς συνεταιρισμοῦ δὲν ἐπιλύεται μὲ δογματικὰς ἀντιλήψεις, ἐπιβάλλεται νὰ ἀναζητηθῇ ἡ λύσις του δι' ἐκάστην εἰδικὴν περίπτωση.

Ἡ ἱστορία διδάσκει ἐπὶ πλέον ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν συνεταιρισμῶν ποὺ εἶναι σήμερον μεγάλοι ἐγεννήθησαν μικροί, καὶ ὅτι τὰ σοβαρώτερα σφάλματα ἐκ τῶν ὁποίων κινδυνεύει κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ βήματα ἑναὶς συνεταιρισμὸς εἶναι πολὺ συχνὰ τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς φιλοδοξίας ἢ μιᾶς ὑπερβολικῆς ἀνυπομονησίας καὶ ὄχι ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἔλλειψις πείρας. Μᾶς συμβουλεύει, κατὰ συνέπειαν, ὅταν πρόκειται νὰ συστήσωμεν ἕνα συνεταιρισμὸν, νὰ προσδιορίζωμεν τὸ μέγεθος τοῦ ὅσον τοῦ ἐπιτρέπουν αἱ συνθηκαὶ ἀποδοτικότητος τῆς κοινῆς ἐπιχειρήσεως, δηλ. νὰ τοῦ δίδωμεν τὰς διαστάσεις αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ σύνολον τοῦ σκοποῦ του, εἰς τὰς ἀνάγκας του καὶ εἰς τὰς ἱκανότητας ἐκείνων οἱ ὅποιοι καλοῦνται νὰ τὸν διοικήσουσιν. «Αἱ σχέσεις μεταξύ τῶν διαστάσεων τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῶν ἀπαιτουμένων ὑπ' αὐτῆς ἱκανοτήτων παραμένουν σταθεραί, διότι ἐὰν ἡ ἐπιχειρήσις εὐημερῇ, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὰ μέλη τοῦ συνεταιρισμοῦ προοδευτικῶς κατευθύνονται πρὸς

1) Παρατηρεῖται ἡ αὐτὴ τακτικὴ ἀποκεντρώσεως εἰς τοὺς μεγάλους ἀγροτικὸς προμηθευτικὸς συνεταιρισμοὺς ἕδπως ὁ Co—operative Grange League Federation Exchange (C. L. E.) εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

τά λειτουργήματα τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς διοικήσεως αἱ ἱκανότητές των ἀνέρχονται, ἀναπτύσσονται μὲ τὸν ἴδιον ρυθμὸν καὶ μὲ τὰς αὐτὰς διαστάσεις πού ἀναπτύσσεται ἡ ἐπιχείρησις (1)».

Ἡ ἱστορία, πρὸ παντὸς ἡ ἱστορία τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ αἰῶνος, διδάσκει ἀκόμη, ὅτι, ἐὰν ἕνας συνεταιρισμὸς λάβῃ πολὺ μεγάλας διαστάσεις, ὀφείλει νὰ προβῇ εἰς ριζικὰς τροποποιήσεις διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ δημοκρατικὸν του περιεχόμενον καὶ τὰ ἴδια μέσα ἀποτελεσματικῆς δράσεώς του.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΜΕ ΑΠΛΗΝ ἢ ΜΕ ΠΟΛΛΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Ἐνας συνεταιρισμὸς δύναται ἢ ὄχι, ὀφείλει ἢ ὄχι νὰ ἀσκῇ πολλὰς διαφόρους λειτουργίας; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἄλλο ζήτημα πού ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν. Ἄς ἀρχίσωμεν συμβουλευόμενοι τὰ γεγονότα.

Τὰ γεγονότα

Οἱ ἐργατικὸι συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς, οἱ συνεταιρισμοὶ κατοικίας, οἱ ἀστικοί, πιστωτικοὶ συνεταιρισμοί, ἔχουν μίαν μόνην λειτουργίαν ἢ ὁποία διὰ τοὺς μὲν σημαίνει ἐξέυρεσιν ἀπασχολήσεως, διὰ τοὺς δὲ προμηθεῖαν στέγης, διὰ τοὺς ἄλλους διάθεσιν πιστώσεων.

Οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ κατέληξαν προοδευτικῶς νὰ ἱκανοποιῶν τὰς περισσοτέρας καὶ τὰς ποικιλοτέρας ἀνάγκας τῶν μελῶν των. Ἀλλὰ ἡ λειτουργία των καὶ ἂν ἀκόμη ἀσκήται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς διαφόρους τομεῖς, παραμένει γενικῶς ἐνιαία: τοιαύτη εἶναι ἡ λειτουργία τῆς ἀγορᾶς. Ἐν τούτοις, πρὸ παντὸς κατὰ τὰ πρῶτα των βήματα, ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἀνέγερσιν κατοικιῶν, εἴτε ἐπενδύοντες πρὸς τοῦτο κεφάλαια, εἴτε προσφέροντες εἰς τὰ μέλη των πιστωτικὰς διευκολύνσεις, διὰ τῶν «Ἑπιχειρησῶν Ἀγορᾶς Κατοικιῶν» (ὅπως εἰς Ἀγγλίαν), εἴτε περιλαμβάνοντες εἰς τὸ ἴδιον πρόγραμμά των τὴν ἀνέγερσιν κατοικιῶν, ὅπως ὁ παλαιὸς συνεταιρισμὸς «Καταναλώσεως, Κατοικίας καὶ Ἀποταμιεύσεως» τοῦ Ἀμβούργου, ἢ ὅπως ὁ παλαιότερος τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Ἀργεντινῆς, El Hogar Obrero. Μερικοὶ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ ἀπασχολήθησαν μὲ τὴν υγείαν τῶν μελῶν των (ὀργάνωσις ἰατρικῆς καὶ ὀδοντοιατρικῆς περιθάλψεως, οἶκοι ἀναρρώσεως, σανατόρια κλπ.). Ὑπάρχουν καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ οἱ ὁποῖοι ἀγοράζουν ἢ ἠγόρασαν τὰ προϊόντα (ἢ μέρος τῶν προϊόντων) τῶν μελῶν των. Εἰς τὴν κλασσικὴν μάλιστα χώραν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τὴν Ἀγγλίαν, ὄρισμένοι καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ ἱκανοποιῶν τὰς γεωργικὰς προμηθευτικὰς ἀνάγκας καὶ ἡ κεντρικὴ των ὀργάνωσις διαθέτει εἰδικὸν τμήμα διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ διάθεσιν λιπασμάτων, ζωοτροφῶν καὶ γεωργικῶν μηχανῶν. Ὅλοι αὐταὶ αἱ πρόσθετοι ἢ συμπτωματικαὶ δραστηριότητες, εἶναι ἀξιοσημεῖωτοι, ἀλλὰ δὲν μειώνουν τὸν γενικὸν κανόνα, ὅτι εἰς τὰ ἀστικά καὶ βιομηχανικὰ κέντρα, οἱ συνεταιρισμοί, ἐκτὸς ἐξαίρεσέων τινῶν, εἶναι συνεταιρισμοὶ ἀπλῆς ἢ ἐνιαίας λειτουργίας.

1) Bureau International du Travail: Le développement du mouvement coopératif en Asie, Études et documents, nouvelle série, n° 19 (Genève, 1949) p. 61.

Εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἀντιθέτως, ὑπάρχουν, θεαίως, ἐξειδικευμένοι κατὰ προῶν συνεταιρισμοί, ἀλλὰ εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ πλειονότης τῶν μικρῶν πρωτοβαθμίων συνεταιρισμῶν, τῶν συνεταιρισμῶν «τοῦ χωριοῦ», εἰς τὰς πτωχὰς πρὸ παντὸς περιοχάς, εἶναι συνεταιρισμοί μὲ πολλαπλὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἴσῃ λειτουργίας.

Αὐτὸ προκύπτει συχνὰ ἀπὸ μίαν βραδεῖαν ἀνάπτυξιν ἐνὸς συνεταιρισμοῦ μὲ ἐνικίαν ἀρχικῶς λειτουργίαν. Ἐνας γεωργικὸς προμηθευτικὸς συνεταιρισμὸς (σπόρων, λιπασμάτων, ζωοτροφῶν, ἐργαλείων, κλπ.), δύναται νὰ καταλήξῃ νὰ προμηθεύῃ ἐπίσης εἶδη οἰκιακῆς καταναλώσεως. Ἐὰν π.χ. δέχεται πρὸς πληρωμὴν αὐτὰ πρὸ συγκεντρῶν τὰ μέλη του, ἐφ' ὅσον τὰ αὐτὰ ἀφθονοῦν, ἐνδέχεται νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἔλεγχον εἰς τὸ φῶς, τὴν διαλογὴν, τὴν συσκευασίαν, τὴν πώλησιν· γίνεταί κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ταυτοχρόνως συνεταιρισμὸς ἀγορᾶς καὶ συνεταιρισμὸς πωλήσεως. Διὰ τῆς ἀντιθέτου διαδικασίας οἱ ἱρλανδικοὶ γαλακτοκομικοὶ συνεταιρισμοὶ (συνεταιρισμοὶ πωλήσεως) ἔγιναν ἐπὶ πλέον καὶ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοί. Καὶ αὐτοὶ οἱ πιστωτικοὶ γεωργικοὶ συνεταιρισμοί, εἰς τὴν Γερμανίαν π.χ., δὲν ἤρνοῦντο (τουλάχιστον πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου) νὰ ἀγοράζουσι σπόρους, λιπάσματα, κλπ., διὰ τὰ μέλη των, κάποτε δὲ νὰ μεσολαβοῦν διὰ τὴν διάθεσιν (ἄνευ ἐπεξεργασίας) τῶν προϊόντων των. Πρέπει ἐν τούτοις, νὰ σημειωθῆ ὅτι πολλὸ συχνὰ ἐνήργουν ὡς πράκτορες, χωρὶς νὰ ἀναλαμβάνουσι ἐμπορικοὺς κινδύνους.

Βραδύτερον, ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς ἐπεφορτίσθη εὐκόλως ἢ ταχύτατα μὲ περισσοτέρας ταυτοχρόνως λειτουργίας. Κλασσικοὶ τύποι, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, εἶναι οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἑλβετίας⁽¹⁾ οἱ ὅποιοι ἀναλαμβάνουσι τὴν πώλησιν τῶν προϊόντων τῶν μελῶν των (ἐνδεχομένως κατόπιν ἐπεξεργασίας), τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν γεωργίαν εἰδῶν, καὶ εἰδῶν οἰκιακῆς χρήσεως, ἀλλὰ δὲν ἀναλαμβάνουσι πιστωτικὰς ἐργασίας. Πρὸ τοῦ πολέμου ἀκόμη, ὑπῆρχον εἰς τὰς βορείους περιοχὰς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, κυρίως μετὰξὺ τῶν ἀλιέων καὶ τῶν κυνηγῶν, οἱ λεγόμενοι «δλοκληρωμένοι» συνεταιρισμοί, ὅπως καὶ μετὰξὺ τῶν Βουλγάρων ἀγροτῶν οἱ «ἐνιαῖοι» συνεταιρισμοί.

Ἐν τούτοις, τὸ πλεῖστον τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, μὲ πλείονας λειτουργίας, ἐδημιουργήθησαν διὰ προσθέτων διαδοχικῶν κατ' ἀρχὴν βοηθητικῶν λειτουργιῶν (ἀπόκτησις ἐνίοτε μιᾶς ἀπλῆς μηχανῆς διαλογῆς σπόρων, ἢ ἐνὸς ἀποξηραντηρίου λαχανικῶν, ἢ μιᾶς ἀλωνιστικῆς μηχανῆς, κλπ.) αἱ ὅποιοι προσετέθησαν εἰς τὴν ἀρχικὴν λειτουργίαν.

Ἄλλὰ, ὅσον ἀφῆρᾷ τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς, ἓνα ἄλλο γεγονός εἶναι ἀξιοσημείωτον. Εἶναι ἡ εὐνοϊκὴ προκατάληψις μὲ τὴν ὁποίαν περιβάλλεται ὁ συνεταιρισμὸς μὲ πολλαπλὰς λειτουργίας, μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον εἰς μερικὰς χώρας τῆς Ἀσίας, ὅπως αἱ Ἰνδία· καὶ τὸ Πακιστάν (ἀλλὰ ὄχι ἡ Κεϋλάνη), καὶ εἰς τὰς χώρας τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Τὸ γεγονός αὐτὸ μᾶς ὀδηγεῖ νὰ σκεφθῶμεν ἐπὶ τῶν ἀντιστοίχων πλεονεκτημάτων τοῦ συνεταιρισμοῦ μὲ ἐνικίαν λειτουργίαν καὶ τοῦ συνεταιρισμοῦ μὲ πολλαπλὰς λειτουργίας.

1) Ἐχουν ὡς ὁμοσπονδιακὴν ὀργάνωσιν, γνωστὴν γενικῶς ἀπὸ τὰ ἀρχικὰ γράμματα: Volk Verband Ostschweizerischer Landwirtschaftlichen Genossenschaften.

Ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ συνεταιρισμοῦ μετὰ πολλαπλᾶς λειτουργίας

Εἰς τὴν Ἰνδίαν καὶ τὸ Πακιστάν, τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ συνεταιρισμοῦ μετὰ πολλαπλᾶς λειτουργίας προέρχεται ἐν μέρει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ πλέον διαδεδομένη μορφή συνεταιρισμοῦ εἰς τὰς χώρας αὐτάς, ὁ γεωργικὸς πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς, δὲν ἐπαρκεῖ δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας τοῦ χωριοῦ : ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς, λέγουσιν, πρέπει νὰ εἶναι μικρὸς, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ μεγάλος διὰ νὰ ἀγκαλιᾶσθῃ δόκιμον τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, ἣ ὅποια εἶναι πολύμορφος.

Τὰ κυριώτερα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ συνεταιρισμοῦ μετὰ πολλαπλᾶς λειτουργίας εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

1. ἡ δυσχέρεια ἐξευρέσεως εἰς τὸ χωριὸν προσώπων ἱκανῶν νὰ διοικήσουν καὶ ὑπηρετήσουν περισσοτέρους τοῦ ἐνὸς συνεταιρισμοῦ·

2. ἡ δυνατότης, ἀντιθέτως, λόγῳ τοῦ ὑψηλοῦ κύκλου ἐργασιῶν καὶ τῶν σημαντικῶν πόρων, νὰ ἐξασφαλίσουν τὰς ὑπηρεσίας εἰδικευμένου προσωπικοῦ, διότι τὸ ἀμείβουν καλῶς·

3. ἡ ἐπιφυλακτικότητα τῶν ἀγροτῶν νὰ τροφοδοτοῦν τὸ συνεταιριστικὸν κεφάλαιον πολλῶν συνεταιρισμῶν καὶ νὰ διαθέτουν χρόνον δι' ὑπερβολικὰ πολυκρίθιμους γενικὰς συνελεύσεις·

4. ἡ δυσχέρεια νὰ μεταβαίνουν εἰς διαφόρους τόπους διὰ νὰ φέρουν εἰς πέρας διαφόρους ἐργασίας, τὰς ὁποίας ὁ ἔμπορος τοῦ χωριοῦ πραγματοποιεῖ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον·

5. ἡ δυνατότης τοῦ συνεταιρισμοῦ νὰ ἀποφεύγῃ, χάρις εἰς τὰς πολλαπλᾶς λειτουργίας, τὰς περιόδους ἀδρανείας αἱ ὁποῖαι περιπλέκουν τὰ προβλήματα τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ προκαλοῦν τὴν χαλάρωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν συνεταιρίων.

Εἰς τὸν συνεταιρισμὸν μετὰ πολλαπλᾶς λειτουργίας διαδίδονται ἐπίσης τὸ μέσον συνδέσεως τῆς ἐγγυήσεως τῶν παρεχομένων εἰς τὰ μέλη δανείων μετὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν διάθεσιν τῶν προϊόντων των.

Ἀντίθετα ἐπιχειρήματα

1. Περισσότεροι τοῦ ἐνὸς συνεταιρισμοῦ ἀνταποκρινόμενοι εἰς διαφόρους ἑκαστος ἀνάγκας λειτουργίας δὲν κωλύονται νὰ ἔχουν τὸ ἴδιον διοικητικὸν συμβούλιον, ὁ πρόεδρος τοῦ ἐνὸς νὰ εἶναι γραμματεὺς ἢ ταμίης τοῦ ἄλλου, κλπ.

2. Λόγῳ τῆς ἀπλότητός του, καὶ τοῦ μετρίου κεφαλαίου τοῦ ὁποίου ἔχει ἀνάγκην, ὁ συνεταιρισμὸς μετὰ ἐνιαίαν λειτουργίαν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν διοίκησιν εἰς διοικητικὸν συμβούλιον χωρὶς μεγάλην πείραν· ἐπὶ πλέον, ἡ πορεία τῶν υποθέσεών του εἶναι δυνατόν νὰ ἀκολουθηθῇ καὶ ἐλεγχθῇ ὑπὸ τῶν μελῶν του ἢ ὑπὸ τῶν πλέον φωτισμένων ἐξ αὐτῶν, πράγμα ποῦ δὲν συμβαίνει πάντοτε μετὰ τὸν πολύπλοκον συνεταιρισμὸν.

3. Ἐνας συνεταιρισμὸς δὲν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ταυτοχρόνως τὴν ἐμπορικὴν καὶ τὴν πιστωτικὴν λειτουργίαν μετὰ βᾶσιν τὴν ἀπεριόριστον εὐθύνην τῶν μελῶν του· πράγματι, ἡ μορφή αὐτῆ τῆς εὐθύνης ἀπαιτεῖ μικρὸν συνεταιρισμὸν ἀπὸ ἀπόψεως μελῶν καὶ ἀκτίως δράσεως· ἀντιθέτως, αἱ πράξεις ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως ἀπαιτοῦν πολλὰ μέλη καὶ εὐρεῖαν ἀκτίνα δράσεως.

4. Είναι επικίνδυνον νά συνδυάζωνται πράξεις πιστωτικά (οιαδήποτε και αν είναι ή εθούνη τῶν μελῶν) με πράξεις ἀγορᾶς: ἡ φιλοδοξία νά ἀναπτύξουν τὸν κύκλον ἐργασιῶν εἰς ἐμπορεύματα ὡθεὶ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διεύθυνσιν νά διαπράττουν ἀπερισκεψίας κατὰ τὴν παροχὴν πιστώσεων (1).

5. Εἰς ἓνα συνεταιρισμὸν, με πολλαπλᾶς λειτουργίας, καὶ ἂν ἀκόμη οἱ διάφοροι τομεῖς τοῦ ἔχουν ἰδιαιτέραν διαχειρίσιν, ἀποτελεῖ πειρασμὸν ἢ δυνατότης καλύψεως ἐνδεχομένων ζημιῶν ἐνὸς τομέως με πλεονάσματα πραγματοποιηθέντα εἰς ἄλλον τομέα: πρᾶγμα τὸ ὅποιον, ὄχι μόνον ζημιῶσι τὰ συμφέροντα ὠρισμένων κατηγοριῶν μελῶν, ἀλλὰ καὶ ματαιώνει τὸν ἔλεγχον τῶν συνεταιρῶν καὶ μειώνει τὰς πιθανότητας ἀνρθώσεως.

Μία ἄλλη ἀντίρρησης κατὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ με πολλαπλᾶς λειτουργίας ἀξίζει νά υπογραμμισθῇ, διότι ἡ σπουδαιότης τῆς υπερβαίνει τὸν κύκλον τοῦ γεωργικοῦ συνεταιρισμοῦ. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ὁμοιογενείας τῶν ἐργασιῶν.

Ἡ ἐπιβαλλομένη ὁμοιογένεια

Ὡς γνωστὸν, ἡ ζωτικότης ἐνὸς συνεταιρισμοῦ, οἷονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀντικείμενόν του, ἔχει ὡς διαρκῆ πηγὴν τὴν ἀλληλεγγύην τῶν μελῶν του.

Οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὰ πρόσθετα στοιχεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται νά στηριχθῇ ἡ ἀλληλεγγύη αὐτὴ (γειτονιά, ἐπάγγελμα κλπ.), ὑπάρχει ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι ἀπαραίτητον: διὰ νά αἰσθανθῇ ἕκαστον μέλος τοῦ συνεταιρισμοῦ ὑποχρεωμένον ἔναντι τῶν λοιπῶν μελῶν καὶ ἔναντι τῆς κοινῆς ἐπιχειρήσεως, πρέπει βλατὰ μέλη νά ἔχουν σαφεῖς ἰδέαν τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον τοὺς ἐνώνει, ἤτοι τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν κοινῶν ἀναγκῶν των.

Δὲν πρέπει νά ἐλπίζωμεν ὅτι οἱ καλλιεργηταὶ θάμβακος, ἐὰν δὲν εἶναι καὶ ἐλαιοπαραγωγοί, θὰ συναινέσουν νά διακινδυνεύσουν τὰς οἰκονομίας των διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν συντήρησιν ἐνὸς ἐλαιοτριβείου. Οἱ ἐλαιοπαραγωγοί, ἐὰν δὲν καλλιεργοῦν θαμβάκι, δὲν εἶναι ἐξ ἴσου δυνατόν νά ἀντιληφθῶν, οὔτε, οἰκεία βουλήσει, νά ἀποδεχθῶν ὅτι πρέπει νά ὑποστοῦν τὰς δαπάνας ἐγκαταστάσεως ἐνὸς ἐκκοκιστηρίου θάμβακος, τοῦ ὁποίου θὰ ἔχουν νά ὑποστοῦν τὰς ἐνδεχομένας ζημίας. Ἐπὶ πλέον, με ποίαν ἀρμοδιότητα θὰ συνεζήτουν οἱ μὲν τὰς ὑποθέσεις τῶν δέ;

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ σύνθεσις τοῦ συνεταιρισμοῦ πρέπει νά εἶναι ὁμοιογενῆς ἐν σχέσει με τὴν λειτουργίαν ἢ τὰς λειτουργίας με τὰς ὁποίας εἶναι ἐπιφορτισμένη ἢ κοινῇ ἐπιχειρήσις.

Τί πρέπει νά συμπεράνωμεν;

Τὰ ἀντιτιθέμενα ὡς ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα εἶναι ἀξιόπρόσεκτα. Ἄλλὰ εἶναι προφανές ὅτι δὲν εἶναι ἔλλα κατάλληλα διὰ τὰς αὐτὰς περιπτώσεις. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ τύπου τοῦ συνεταιρισμοῦ δέον νά γίνῃ ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων καὶ ὄχι θάσει προκατειλημμένων ἰδεῶν.

1) Εἰς μερικὰς χώρας, οἱ συνεταιρισμοὶ με πολλαπλᾶς λειτουργίας δὲν ἔχουν δικαίωμα νά ἐνεργοῦν καὶ πιστωτικὰς ἐργασίας.

Ἐὰν εἶναι προτιμότερον νὰ μὴ πολλαπλασιαζῶνται ἄνευ ἀνάγκης αἱ τοπικαὶ ὀργανώσεις, εἶναι ἀκόμη σημαντικώτερον νὰ μὴ ριψοκινδυνεύῃ ἕνας συνεταιρισμὸς μὲ ἐργασίας τῶν ὁποίων ἡ πολυπλοκὸς φύσις θὰ ὑπερέβαινε τὰς ἱκανότητας τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ θὰ καθίστα ἀδύνατον τὸν ἔλεγχον τῶν συνεταίρων.

Εἰς ἕνα περιβάλλον ὅπου αἱ συνεταιριστικαὶ γνώσεις εἶναι ἀνεπαρκεῖς καὶ ὅπου ἡ διοικητικὴ ἱκανότης πρέπει νὰ δοκιμασθῇ, ἢ φρόνησις καὶ τὸ πλῆθος τῶν παραδειγμάτων τῆς ἱστορίας συμβουλευοῦν νὰ συνιστᾶται κατὰ πρῶτον συνεταιρισμὸς μὲ ἀπλὴν λειτουργίαν.

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐπιβάλλεται νὰ καθοδηγῆται βάσει μιᾶς προσεκτικῆς ἐρεύνης τῶν περιστάσεων. Ἐπί πλέον, εἴτε συνιστῶνται πέραξ τοῦ πρώτου καὶ ἄλλοι συνεταιρισμοὶ μὲ ἀπλὴν λειτουργίαν, εἴτε εἰς τὴν ἀρχικὴν λειτουργίαν τοῦ συνεταιρισμοῦ προστίθενται καὶ ἄλλαι λειτουργίαι, δεόν νὰ ληφθοῦν προφυλάξεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀποδιδομένων εἰς ἕκαστον τύπον μειονεκτημάτων.

Ἐὰν πρόκειται περὶ συνεταιρισμοῦ μὲ πολλαπλᾶς λειτουργίας, αἱ διάφοροι λειτουργίαι τοῦ δεόν νὰ ἀντιστοιχοῦν εἰς ἀνάγκας αἱ ὁποῖαι εἶναι γενικῶς κοιναὶ εἰς ὅλα τὰ μέλη (ἀρχὴ τῆς ὁμοιογενείας). Οἱ λογαριασμοὶ τῶν διαφόρων τομέων νὰ εἶναι αὐστηρῶς κεχωρισμένοι. Τὰ διατιθέμενα ὑπὸ τοῦ τομέως πίστεως καὶ ἀποταμιεύσεως κεφάλαια νὰ μὴ παγώνουν εἰς ἀμετακινήτους τοποθετήσεις ἢ νὰ ἐπενδύωνται εἰς ἀποθέματα ἐμπορευμάτων ὑποκειμένων εἰς ὑποτίμησιν.

Ἐὰν πρόκειται περὶ πολλῶν συνεταιρισμῶν μὲ ἀπλὴν λειτουργίαν ὀφείλουν νὰ μὴ μένουν ἀπομονωμένοι μεταξὺ τῶν. Εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν κοινὰ διοικητικὰ συμβούλια καὶ νὰ δημιουργοῦν ἕνα δίκτυον σχέσεων καὶ συνεργασίας (π.χ. συνεργασία μεταξὺ πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ συνεταιρισμῶν πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς) κατὰ τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζου ἕνα ὀργανικὸν σύνολον, παρὰ τὴν αὐτόνομον διαχείρισίν των. Εἰς μερικὰς μάλιστα χώρας ὑπεχρέωθησαν νὰ συγκεντρωθοῦν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, μὲ κοινὰς ὑπηρεσίας, αἰθούσας συγκεντρώσεως, βιβλιοθήκας κλπ.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μία ἐπιχείρησις, οἰασδήποτε φύσεως, ἐπιτυγχάνει μὲ τὴν αὔξησιν τῶν διαστάσεων τῆς καὶ τὴν ἀπεριόριστον ταυτοχρόνως αὔξησιν τῆς ἀποτελεσματικότητός τῆς;

Αἰτιολογεῖσθε τὴν ἀπάντησίν σας.

2. Ἡ ἀκτὶς ἀποτελεσματικῆς δράσεως ἑνὸς συνεταιρισμοῦ ὑπόκειται εἰς ὄρισμένους φραγμοὺς; Ἐὰν ναί, ποίους;

3. Ὑπάρχουν περιπτώσεις καθ' ἃς ὁ ἰδιαιτερός σκοπὸς τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐπιβάλλει ὑποχρεωτικῶς τάδε ἢ τὰδε διαστάσεις; Ποίας;

4. Ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων αὐτῶν, ποῖαι σκέψεις προσδιορίζουν τὰς διαστάσεις ἑνὸς συνεταιρισμοῦ κατὰ τὴν σύστασίν του;

α) ὁ ἰδιαιτερός σκοπὸς του;

β) ἡ σπουδαιότης τοῦ κεφαλαίου τὸ ὅποιον διαθέτει;

γ) διὰ τὸ ἄμεσον μέλλον;

- ι) διὰ μακρυνὰς προβλέψεις ;
- γ) ἢ ἱκανότης τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ τοῦ συμβουλίου ;
- δ) ποῖαι ἄλλαι σχέψεις ;

5. Ποῖα πλεονεκτήματα καὶ ποῖας δυσχερείας συναντᾷ ἕνας συνεταιρισμὸς ἐπεκτεινόμενος ;

6. Εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφευχθοῦν αἱ προκαλούμεναι ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως αὐτῆς δυσχερείαι καὶ ἐμπόδια διὰ νὰ διατηρηθοῦν ταυτοχρόνως τὰ πλεονεκτήματα μὲ τὰ ὁποῖα συνοδεύεται ; Ἐὰν ναί, πῶς ;

7. Δύνασθε νὰ ὑποδείξετε μίαν μορφήν «τεχνικῆς συνεργασίας» (ἐκτὸς τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας, τῆς συνεργασίας εἰς τὸν τομέα διοικήσεως καὶ ἐλέγχου) τὴν ὁποῖαν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀκολουθήσουν τὰ μέλη τοῦ συνεταιρισμοῦ θάσει τοῦ ἐπιδιωκομένου ὑπ' αὐτοῦ σκοποῦ ;

8. Ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἀναγκαῖον, εἰς ἄλλας πλεονεκτικὸν νὰ δοθοῦν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν περισσότεραι τῆς μιᾶς λειτουργίας ; Ποῖαι εἶναι αἱ περιπτώσεις αὐταί ;

9. Ὑπάρχουν ἀντιθέτως περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἀναγκαῖον ἢ προτιμότερον νὰ δημιουργοῦνται περισσότεροι συνεταιρισμοί, καὶ ὁ καθεὶς νὰ ἀσκῇ μίαν μόνην λειτουργίαν ;

10. Ἡ σύνθεσις ἑνὸς συνεταιρισμοῦ πρέπει νὰ παρουσιάσῃ ὁμοιογένειαν ἐν σχέσει :

- α) μὲ τὸ ἐπάγγελμα τῶν μελῶν του ;
- β) μὲ τὰς θρησκευτικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς τῶν πεποιοθήσεις ;
- γ) μὲ τὰς οἰκονομικὰς τῶν ἀνάγκας ;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πίνακα εἰς τὸ τέλος, ἀριθ. 3, 4, 29, 31, 50.

ΕΒΔΟΜΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑΙ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΙ

Μέχρις ἐδῶ ἀπεμονώσαμεν τὸν συνεταιριστικὸν θεσμὸν διὰ νὰ μελετήσωμεν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν, τὴν διάρθρωσίν του καὶ τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν του. Ἄλλὰ, δὲν θὰ ἔχωμεν μίαν πλήρη, δηλ. ἀληθινήν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ, παρὰ μόνον ἐὰν τὸν παρατηρήσωμεν ἐπίσης καὶ εἰς τὰς σχέσεις του μὲ τοὺς ὁμοίους του, δηλ. ἐὰν τὸν τοποθετήσωμεν εἰς τὸ ὄργανικόν καὶ συμφυρὲς σύνολον ποῦ διαμορφώνει ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις.

Εἶχομεν ἤδη τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου μαθήματος ὅτι, κατὰ τὰς οἰκονομικὰς τῶν ἐπιδιώξεις, οἱ συνεταιρισμοὶ δὲν δύναται νὰ ἀποφύγουν ἀπολύτως τὴν ἀνάγκην τῆς συγκεντρώσεως. Ἄλλὰ ἀρχίσαμεν νὰ βλέπωμεν καὶ θὰ διακρίνωμεν τώρα, καθαρώτερα καὶ πληρέστερα, τὰς μορφὰς καὶ τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτήν. Αἱ μορφαὶ καὶ οἱ τρόποι αὗτοι εὐρίσκονται εἰς στενὴν σχέσιν με τὸ σύνολον τῶν χα-

ρακτηριστικῶν τὰ ὁποῖα, ὅπως εἶδομεν εἰς τὸ δεῦτερον μάθημα, ξεχωρίζουν τοὺς συνεταιριστικούς θεσμούς ἀπὸ τὰς ἐταιρείας κεφαλαίου.

Διὰ τὰ ἐπιτύχουν τὰ οικονομικὰ καὶ τεχνικὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα αἱ κεφαλαιοκρατικαὶ ἐπιχειρήσεις ἐξασφαλίζουν διὰ τῆς ἐνώσεώς των εἰς ομάδας ἢ διὰ τῆς συγχωνεύσεώς των εἰς καρτέλ ἢ εἰς τράστ, οἱ συνεταιριστικοὶ ὄργανισμοὶ διεμόρφωσαν μίαν δημοσπονδιακὴν διάρθρωσιν, τὴν ἐπεξεργάσθησαν ἐξοηχιστικῶς διὰ μέσου δισταγμῶν καὶ ψηλαφητῆ ἀναζητήσεων τῆς πείρας. Ἡ δημοσπονδιακὴ αὕτῃ διάρθρωσις εἶναι χαρακτηριστικὴ εἰς τὸ πλεῖστον τῶν λαϊκῶν κινήσεων καὶ ἰδιαίτερός τῆς ἐργατικῆς συνδικαλιστικῆς κινήσεως.

Ἐμφανίζεται ἀπὸ τὴν θάσιν, διότι κάθε πρωτοβάθμιος συνεταιρισμός, εἴτε μικρὸς εἶναι εἴτε μεγάλος, ἀποτελεῖ μίαν ἐλευθέραν δημοσπονδίαν στοιχειωδῶν οικονομικῶν μονάδων (ἄτομα, ἀνδρόγυνα, γεωργικαὶ ἢ βιοτεχνικαὶ ἐκμεταλλεύσεις κλπ.) αἱ ὁποῖαι συνεταιρίσθησαν διὰ τὰ ἐπιτύχουν ἓνα κοινὸν σκοπὸν καλῶς καθωρισμένον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀφεθοῦν νὰ ἀπορροφηθοῦν.

Οἱ πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοὶ ὅπως καὶ τὰ μέλη των, τόσον ὡς συλλογικαὶ ὀργανώσεις ὅσον καὶ ὡς ἐπιχειρήσεις ἔχουν κοινὰς ἀνάγκας τὰς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ ἱκανοποιήσουν ἢ δύνανται νὰ ἱκανοποιήσουν ἀνεπαρκῶς διὰ τῶν ἰδίων των μέσων. Διὰ τὰ τὰς ἀντιμετωπίσουν ἀποτελεσματικῶς καὶ μὲ τὰς μικροτέρας δαπάνας συνεταιρίζονται μεταξύ των καὶ σχηματίζουν δημοσπονδιακὰς ὀργανώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἐμπιστεύονται τὰς ἀντιστοίχους μὲ τὰς ἀνάγκας αὐτὰς λειτουργίας.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Αἱ λειτουργίαι τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι γενικῆς μορφῆς: διαφώτισις, ἐκπαίδευσις, ὀργάνωσις, δημοσιεύσεις, ἀντιπροσώπευσις ἐνώπιον τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ἐποπτεία λογαριασμῶν. Ἄσκουνται ἀπὸ δημοσπονδίας αἱ ὁποῖαι συγκεντρῶνουν πρωτοβαθμίους συνεταιρισμοὺς τῆς αὐτῆς κατηγορίας ἢ διαφόρων κατηγοριῶν. Ἐνίοτε, διοργανοῦνται μὲ ὀλιγωτέρας φιλοδοξίας κοινὰ ἀπλὰ ὑπηρεσίαι λογιστικῆς ἐνημερώσεως, ἀλληλογραφίας εἰς ξένας γλώσσας, ἐκτυπώσεως κλπ.

Εἶναι δυνατόν νὰ ἀναληφθοῦν οικονομικαὶ λειτουργίαι. Οἱ προμηθευτικοὶ συνεταιρισμοὶ δύνανται νὰ λειτουργοῦν οικονομικώτερον ἐὰν ἐνώνουν εἰς μίαν κοινὴν ὀργάνωσιν τὰς προμηθευτικὰς των ἐργασίας. Οἱ συνεταιρισμοὶ πωλήσεως αὐξάνουν τὴν ἀποτελεσματικότητά των ἐὰν διαθέτουν μίαν ὀργάνωσιν καταλλήλως ἐξωπλισμένην διὰ τὰ γωνρίξῃ τὰς συνθήκας τῆς ἀγορᾶς, διὰ τὰ συγκεντρώνῃ εἰς ὁμοιογενεῖς μᾶζας τὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα εἰσφέρουν τὰ μέλη των εἰς μικρὰς ποσότητας καὶ ποικίλας ποιότητας, ἢ διὰ τὰ ἐπεξεργάζεται τὰ προϊόντα των, νὰ ἐκκοκίξῃ τὸν δάμβακα, νὰ ἐκθλίβῃ τὰς ἐλαίας, νὰ ἐπεξεργάζεται τὸν καφέ, τὸν καπνόν, κλπ. Ἐπίσης, οἱ πιστωτικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν ἀνάγκην ἐνὸς κεντρικοῦ ταμείου ἱκανοῦ νὰ πραγματοποιήῃ ἐπὶ εὐρυτέρας περιφερείας τοὺς ἀναγκαίους συμπηψισμοὺς μεταξύ τῶν πλεονασμάτων μιᾶς περιοχῆς καὶ τῶν ἑλλειμμάτων μιᾶς ἄλλης. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν κεντρικῶν ὀργανώσεων (Magasins [de Gros] τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν κεντρικῶν προ-

μηθευτικῶν ὀργανώσεων καὶ πωλήσεως τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν κεντρικῶν ὀργανώσεων τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν συνεταιριστικῶν τραπεζῶν.

Εἰς μερικὰς χώρας ὅπως ἡ Δανία, ἡ Νορβηγία, ἡ Σουηδία, ἡ Ἑλβετία, αἱ λειτουργίαι γενικῶν ἐπιδιώξεων καὶ αἱ οικονομικαὶ λειτουργίαι (ἢ μερικαὶ ἐξ αὐτῶν) γενικῶν ἐπιδιώξεων ἀσκοῦνται ἀπὸ τὸν ἴδιον δημοσπονδιακὸν ὀργανισμόν.

Εἴτε γενικῆς μορφῆς, εἴτε οικονομικαὶ εἶναι αἱ ἐπιδιώξεις των, αἱ συνεταιριστικαὶ δημοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ὁμοιογενείας (ἔκτον μᾶθημα), δηλ. πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἄρμονία μεταξὺ ἀσκουμένης λειτουργίας ἢ λειτουργιῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν ὄλων τῶν συνεταιρισμῶν μελῶν τῆς ὁμοσπονδίας.

Αἱ δημοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις μὲ γενικὰς ἐπιδιώξεις δύνανται νὰ συγκεντρῶνουν πρωτοβαθμίους συνεταιρισμοὺς μὲ διαφόρους σκοποὺς, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνάγκας ἢ τὰ γενικὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν συνεταιρισμῶν αὐτῶν. Σχηματίζονται κατὰ συνέπειαν γενικῶς ἐπὶ μιᾶς βάσεως ἀπλῆς ἐδαφικῆς, ἤτοι περιφερειακῆς (συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις δευτέρου βαθμοῦ), ἔθνικῆς (τρίτου βαθμοῦ) καὶ διεθνoῦς.

Ἀντιθέτως, διὰ τεχνικοὺς συχνὰ λόγους καὶ διὰ νὰ διατηρήσουν τὴν συμμετοχὴν τῶν συνεταιρισμῶν μελῶν των, αἱ δημοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις μὲ οικονομικὰς ἐπιδιώξεις ὀφείλουν νὰ ἐξειδικευθοῦν εἰς ἐργασίας αἱ ὁποῖαι ἐνδιαφέρουν ἕνα μόνον προϊόν ἢ ὁμάδα προϊόντων.

Ἐξειδικευμένα δημοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις

Οἱ ἐκμεταλλεῶμενοι ἕνα ἀρτοποιεῖον καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ δύνανται νὰ ἀποκτήσουν ἀπὸ κοινοῦ ἕνα ἀλευρόμυλον. Οἱ προμηθεύοντες ὑποδήματα ἢ ἐπιπλα εἰς τὰ μέλη των εὐρίσκονται εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν ἐὰν ἀποκοῦν ἴδιον ἐργαστάσιον ὑποδημάτων ἢ ἐπίπλων. Ὄστω, ἡ Ἑλβετικὴ Ἑνωσις Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συστήσῃ παρ' αὐτῆ, μὲ τὴν συμμετοχὴν τῆς καὶ τὴν συμμετοχὴν τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων πρωτοβαθμίων συνεταιρισμῶν, σειρὰν δλόκληρον δημοσπονδιακῶν ὀργανώσεων μὲ εἰδικὸν ἀντικείμενον¹⁾. Ἐπίσης ἐργατικοὶ συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς διὰ τὰς οἰκοδομάς, εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν συμφέρον νὰ συστήσουν ἕνα δημοσπονδιακὸν ὀργανισμόν ὁ ὁποῖος θὰ συγκεντρῶνῃ τὰς ἀγορὰς των ὑλικοῦ καὶ ἐργαλείων, ἢ θὰ κατανέμῃ μεταξὺ των τὰς δεχομένας ὑπ' αὐτοῦ παραγγελίας. Οἱ συνεταιρισμοὶ τῶν τυπογράφων δύνανται νὰ συστήσουν παρόμοιον ὀργανισμόν διὰ τὰς ἰδίας των ἀνάγκας.

Εἰς τὰς χώρας ὅπου ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς παρουσιάζει ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀναπτύξεως, οἱ προμηθευτικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ πωλήσεως, ἐξειδικεύονται πολὺ συχνὰ οἱ ἴδιοι κατὰ προϊόν καὶ ἐνώνουνται εἰς δημοσπονδιακὰς ὀργανώσεις ἐπίσης ἐξειδικευμένας. Εἰς τὰς χώρας ὅπου δεσπόζουν οἱ συνεταιρισμοὶ μὲ πολλαπλὰς λειτουργίας, διὰ τὰς λειτουργίας των, αἱ ὁποῖαι ἔχουν φθάσει

1) Πλησιάζουν πρὸς αὐτάς, καίτοι αἱ λειτουργίαι των εἶναι διάφοροι, οἱ Co-operative Trade Associations (συνεταιριστικοὶ σύλλογοι ἐμπορίου), διὰ τὸ γάλα, τὸ κάρβουνο, τὸ κρέας, τὸ πλῆσιμο τῶν ρούχων, τὰ φάρμακα, κλπ. ποὺ ἰδρύθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

εις έπαρκή ανάπτυξιν, γίνονται ένίοτε μέλη έξειδικευμένων οργανώσεων άσκουσών διαφόρους λειτουργίας.

Έγγοείται ότι οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί με ένα ή διάφορα αντικείμενα, και όταν ακόμη έχουν ένωθη εις δημοσπονδιακάς οργανώσεις, δύναται να συνεταιρισθούν και, πολύ συχνά, συνεταιρίζονται ταυτοχρόνως με άλλας δημοσπονδιακάς ομάδας επί έδαφικής βάσεως και με κοινωφελείς σκοπούς. Π.χ. οι έλβετικοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι μετέχουν εις οργανώσεις με ειδικούς σκοπούς όπως τὸ Συνεταιριστικόν Έργοστάσιον ζυμαρικών, τὸν Συνεταιρισμὸν Ἐπίπλων, τοὺς δύο συνεταιριστικούς αλευραμύλους, κλπ., εἶναι ἄλλοι μέλη τῆς Ἐλβετικής Ἐνώσεως Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει εις τὴν Γαλλίαν όπου οἱ εργατικοί συνεταιρισμοί παραγωγῆς ένώνονται ὄχι μόνον εις ένδεκα δημοσπονδιακάς βιομηχανίας (έξειδικευμένας οργανώσεις), ἀλλὰ και εις δέκα περιφερειακάς δημοσπονδίας όπου αντιπροσωπεύονται τὰ πλέον διάφορα επαγγέλματα και ακόμη εις μίαν γενικὴν συνομοσπονδίαν. Εἰς τὴν Δανίαν, χώραν κατ' έξοχὴν τῶν ειδικευμένων κατὰ προῖον συνεταιρισμῶν, εἶναι εις τὸ σύνολόν των ἡνωμένοι εις δύο μεγάλας γενικάς δημοσπονδίας.

Ἄς σημειώσωμεν, τέλος, ότι ἡ δραστηριότης τῶν έξειδικευμένων ἀπὸ ἀπόψεως λειτουργίας δημοσπονδιακῶν οργανώσεων δὲν περιορίζεται εις τὰ έδαφικά όρια τῶν γενικῶν δημοσπονδιῶν με έδαφικὴν βάση εις τὰς οποίας οἱ συνεταιρισμοί των μέλη εἶναι δυνατόν να μετέχουν: δύναται να περιορίζεται έντεῦθεν ἢ να επεκτείνεται ἐκεῖθεν τῶν ὄριων αὐτῶν. Θὰ ἴδωμεν ότι παρόμοιοι οργανώσεις υπάρχουν και εις διεθνή πλαίσια.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Αἱ γενικαί συνελεύσεις τῶν δημοσπονδιακῶν οργανώσεων εἶναι κανονικῶς συνελεύσεις ἀντιπροσώπων (1). Ὁ κανὼν τῆς ἰσότητος ποὺ ἴδωμεν να εφαρμόζεται (δευτέρον μάθημα) εις τοὺς πρωτοβαθμίους συνεταιρισμούς, ἤτοι εις τοὺς συνεταιρισμοὺς οἱ οποίοι έχουν μέλη φυσικά πρόσωπα, δέον να προσαρμοσθῆ εις τὰς οργανώσεις, μέλη τῶν οποίων εἶναι νομικά πρόσωπα, ένδεχομένως πολὺ άνίσου σπουδαιότητος.

Εἰς τὰς δημοσπονδίας με γενικάς ἐπιδιώξεις, όταν ἡ νομοθεσία ἢ τὸ καταστατικὸν προσφέρῃ μίαν λύσιν εις τὸ πρόβλημα, ἡ λύσις αὐτὴ στηρίζεται κατὰ κανόνα ἐπὶ τῶν τριῶν ἀκολούθων βάσεων:

α) Ἐκαστος συνεταιρισμὸς διαθέτει εις τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἀριθμὸν ψήφων ἴσον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν του. Εἶναι ἡ γενικευμένη εφαρμογὴ τοῦ κανόνος «Ένα ἄτομον, μία ψήφος» (2).

β) Ὅλοι οἱ συνεταιρισμοί, οἴσοδῆποτε και ἂν εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν ἐκάστου, θεωροῦνται ὡς ἴσαι μονάδες και έχουν τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ψήφων. Εἶναι ὁ κανὼν τῆς ἰσότητος, μεταφερόμενος ἀπὸ τὰ φυσικά εις τὰ νομικά πρόσωπα.

γ) Ὑπάρχει, τέλος, ένας συγκερασμὸς τῶν δύο μεθόδων. Τὸ δικαίωμα ψή-

1) Ὅπως εις μερικοὺς μεγάλους πρωτοβαθμίους συνεταιρισμοὺς (βλ. τέταρτον μάθημα).

2) βλ. δευτέρον και τέταρτον μάθημα.

φου ἑνὸς συνεταιρισμοῦ δύναται νὰ στηρίζεται ἐπὶ διπλῆς βάσεως. Ἄφ' ἑνὸς ὅλοι οἱ συνεταιρισμοί, θεωρούμενοι ὡς μονάδες, δέχονται κατὰ πρῶτον ἴσον ἀριθμὸν ψήφων· ἄφ' ἑτέρου ἕκαστος συνεταιρισμὸς δέχεται συμπληρωματικὸν ἀριθμὸν ψήφων, βάσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν του, ἀλλὰ συνήθως ὄχι· ἀκριθῶς κατ' ἀναλογίαν αὐτοῦ τοῦ ἀριθμοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὁμοσπονδιακὰς ὀργανώσεις μὲ οἰκονομικοὺς σκοποὺς, ἡ τάσις εἶναι νὰ θεωροῦνται ὡς συγκεντρώνουσαι ὄχι μόνον συλλογικὰ ὄργανα προσώπων, ἀλλὰ καὶ ἐπιχειρήσεων. Ἐκαστος λοιπὸν συνεταιρισμὸς ἔχει δικαίωμα: 1) ὀρισμένου ἀριθμοῦ ἀντιπροσώπων (ἐνίοτε ἐν ἀναλογίᾳ μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν του)· 2) ἐνδεχομένως, περισσοτέρων ἀντιπροσώπων, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τῶν ἐργασιῶν του μὲ τὴν ὁμοσπονδιακὴν ὀργάνωσιν (1).

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

«Εἰς τὰς κεφαλαιοκρατικὰς ὀργανώσεις ἐνιαίου καὶ συγκεντρωμένου τύπου... τὰ δευτερεύοντα ὄργανα συνιστῶνται ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου ὄργανου, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει τὴν ἀποστολὴν των καὶ τὴν τροποποιεῖ ὅπως αὐτὸ θέλη. Ἀντιθέτως, εἰς ἐκάστην βαθμίδα τῆς ὁμοσπονδιακῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως αἱ βασικαὶ μονάδες εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὴν ὀριακὴν γραμμὴν μεταξὺ τῶν λειτουργιῶν τὰς ὁποίας ἐπιθυμοῦν νὰ ἀσκήσουν αὐταὶ αἱ ἴδιαι καὶ ἐκείνων διὰ τὰς ὁποίας ἐξουσιοδοτοῦν τὸ ὁμοσπονδιακὸν ὄργανον. Διατηροῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ ἴδιαι ἓνα πεδίον αὐτονομίου δραστηριότητος, τοῦ ὁποίου προσδιορίζουν τὴν ἔκτασιν διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀποφάσεως» (2).

Τὰ ἀνδρόγυνα ἢ αἱ γεωργικαὶ ἐκμεταλλεύσεις ἢ τὰ βιοτεχνικὰ ἐργαστήρια τὰ ὁποῖα ἐνώνονται εἰς ἓνα προμηθευτικὸν συνεταιρισμὸν, δὲν χάνουν, ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς συνεταιριστικῆς τῶν ὀργανώσεως, οὔτε τὴν αὐτονομίαν των οὔτε τὴν εὐθύνην των. Ἐξ αἰτίας τῆς ὀργανώσεως, τὰ μέλη των ἔχουν βεβαίως νὰ τηρήσουν ὀρισμένους κανόνας. Ἀλλὰ οἱ κανόνες αὐτοὶ προσδιωρίσθησαν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους καὶ ἔγιναν ἐλευθέρως δεκτοὶ διὰ νὰ δυναθῶν καὶ ἀνταποκριθῶν καλύτερον εἰς ὀρισμένας ἀνάγκας, τὰς ὁποίας ἕκαστος ἔχει. Ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τῶν κανόνων αὐτῶν, ἕκαστος ἀνδρόγυνον ἐκάστης ἐκμεταλλεύσεως, διατηρεῖ τὴν διαχείρισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς καὶ ἐπιδιώκει ὅλας τὰς δραστηριότητας αἱ ὁποῖαι ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ μέσα τῆς, εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς, εἰς τὰς προτιμήσεις τῆς.

«Ὅταν οἱ συνεταιρισμοὶ ἐνώνονται μὲ τὴν σειρὰν των, δὲν θυσιάζουν τὰς ἀρχὰς τῆς ὑπευθύνου αὐτονομίας των καὶ τῆς ἐλευθέρως ἀποδεχθείσης πειθαρχίας πρὸς ὄφελος τῶν ὀργανώσεων τὰς ὁποίας ἐδημιούργησαν ὑπεράνω αὐτῶν. Μία συλ-

1) Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν συμπληρωματικῶν ἀντιπροσώπων δὲν ὑπολογίζεται ἀκριθῶς κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὄγκου τῶν ἐργασιῶν. Οὕτω, κατὰ τὴν γενικὴν συν-
έλευσιν τοῦ 1952 τῆς Ἑλβετικῆς Ἐνώσεως Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν, δεκατέσσαρες
συνεταιρισμοὶ, τῶν ὁποίων αἱ ἀπὸ τὴν Ἐνωσιν ἀγοραὶ ἀντεπροσώπευον ἐν συνόλῳ τὸ ἕμισυ
τοῦ κύκλου ἐργασιῶν αὐτῶν, δὲν διέθετον παρὰ μόνον 288 ψήφους ἐπὶ 1495.

2) G. Fauquet: «Le fédéralisme coopératif», Le coopérateur suisse, (organe officiel de l'Union suisse des coopératives de consommation, Bâle), XXVme année, no 14, 10 mars 1943, p. 123.

λογική επιχείρησις ἢ μία συλλογικὴ ὑπηρεσία, δημιουργηθεῖσα ὑπὸ περισσοτέρων συνεταιρισμῶν διὰ τὸ ἐξυπηρετήσῃ ἓνα κοινὸν σκοπὸν, εἶναι συλλογικὴ, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ σύνολον τῶν μελῶν, ὅτι χρηματοδοτεῖται καὶ διαχειρίζεται ὑπ' αὐτῶν. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐδῶ περὶ ἀπροσώπου καὶ ἀνευθύνου συλλογικοῦ ὄργανου, ἀλλὰ περὶ συλλογικοῦ θεσμοῦ δημιουργηθέντος μὲ κινδύνους πρὸς ὄφελος καὶ πρὸς κατοχύρωσιν ἰδιωτικῶν καὶ ἀνεξαρτήτων οικονομικῶν μονάδων. Ἐπίσης, καθ' ὅλην τὴν κλίμακα τῆς δημοσπονδιακῆς διαρθρώσεως, ἐκάστη ἀνωτέρα ὄργανωσις δημιουργεῖται καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῶν κατωτέρων ὀργανώσεων καὶ πρὸς ὄφελος αὐτῶν. Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ὁ κυρίαρχος δὲν εἶναι ἡ συνεταιριζομένη ὄργανωσις, ἀλλὰ αἱ εὐρισκόμενα: εἰς τὴν θάσιν μικραὶ μονάδες» (1).

Τὸ αὐτὸ ἐξεφράζετο ὁ Dr. Fauquet ὡς ἐξῆς: «Παραχωρῶν τὴν κυριαρχίαν εἰς τὰς μικρὰς αὐτὰς ομάδας, ὁ συνεταιρισμὸς τοποθετεῖ τὴν ἀπαρχὴν καὶ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐξουσίας ἐκεῖ ὅπου γεννῶνται αἱ ἀνάγκαι. Ὁ ἄνθρωπος παραμένει εἰς τὸν συνεταιρισμὸν κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἡ ὄργανωσις εἶναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του» (2).

«Κατερχόμεναι» δημοσπονδίαι

Ἐάν, ὅπως ἐλέχθη, ἡ ὄργανωσις ὀφείλῃ νὰ μείνῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὀφείλει ἐπίσης νὰ μὴν ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτόν. Ἄλλως, κινδυνεύει νὰ ἀποσπασθῇ καὶ νὰ καταστῇ σχεδὸν ἓνας συγκεντρωτικὸς θεσμὸς καί, ἴσως, γραφειοκρατικὸς.

Ἐναντι τῶν κινδύνων αὐτῶν, οἱ συνεταιριστικοὶ ὀργανισμοὶ διαθέτουν μίαν ἀσφάλειαν τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν καὶ ἀνθρώπινον περιεχόμενον των, ἓνα εἶδος φυσικοῦ ἀντιρρόπου τὸ ὁποῖον τοὺς προστατεύει κατὰ τῆς ὑπερβολικῆς συγκεντρωτικῆς τάσεως.

Εἶδομεν (3) πῶς ἐπιδρᾷ τὸ ἀντίρροπον αὐτὸ εἰς τοὺς πρωτοβαθμίους συνεταιρισμοὺς μὲ πολλὰ μέλη καὶ μὲ εὐρεῖαν ἀκτίνα δράσεως. Τὰ συνεταιριστικὰ σφαγεῖα τῆς Δανίας, π.χ. δι' οἰκονομικοὺς καὶ τεχνικοὺς λόγους, πρέπει νὰ καλύπτουν πολὺ ἐκτεταμένα ἐδάφη διὰ τὸ σχηματισθῶν καὶ διατηρηθῶν μεταξὺ τῶν μελῶν στενοὶ κοινωνικοὶ δεσμοί· ἡ ὄργανωσις κατὰ συνέπειαν γίνεται κατὰ τομεῖς ἀποτελουμένους ἀπὸ περιοχὰς καὶ διαρθρωμένους ὅπως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιᾶς δημοσπονδίας· ὁ δημοσπονδιακὸς αὐτὸς χαρακτήρ καθίσταται προφανῆς ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὰ μέλη δὲν εἶναι ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνα διὰ τὰς οἰκονομικὰς ὑποχρεώσεις τοῦ συνεταιρισμοῦ παρὰ μόνον διὰ τὴν ἀναλογίαν ἢ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς περιοχὰς των. Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀντίρροπον ἐφαρμόζεται ἐνίοτε καὶ εἰς τοὺς πρωτοβαθμίους μὲ πολλὰς λειτουργίας συνεταιρισμούς, ὅταν καταλήγουν νὰ διαχωρισθῶν εἰς ἐξειδικευμένους συνεταιρισμούς.

1) Bureau International du Travail: Le mouvement coopératif et les problèmes actuels, vol. I: Tableau d'ensemble et problèmes immédiats d'après-guerre, Études et documents, série H, no 4 (Montréal, 1945), p. 11.

2) Le secteur coopératif, op. cit., p. 50.

3) Βλ. τέταρτον μᾶθημα «Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μεγάλων συνεταιρισμῶν καὶ ἕκτον μᾶθημα «Μέγας καὶ μικρὸς συνεταιρισμός».

Ἐπίσης τὸ ἀντίρροπον αὐτὸ χρησιμοποιεῖται βταν μία δημοσπονδιακὴ ὀργάνωσις δευτέρου ἢ τρίτου βαθμοῦ διαπιστώνει βτι ἔχει φθάσει ἢ βτι πρόκειται νὰ φθάσῃ εἰς ὑπερβολικὴν κατάστασιν συγκεντρώσεως, ὁπότε δύναται νὰ ὑποδαιρεθῇ εἰς περιφερειακὰς δημοσπονδίας. Εἰς χώρας βπως ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ἑλβετία, αἱ ὁποῖαι ὡστόσον εἶναι μετρίων διαστάσεων, αἱ συνελύσεις τῶν περιφερειακῶν δημοσπονδιῶν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν διαδραματίζουσι εἰς τὴν πραγματικὴν σπουδαιότερον ρόλον ἀπὸ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς ἐθνικῆς δημοσπονδίας.

Εἰς μίαν δεδομένην ἐποχὴν, καὶ εἰς τὸν Α ἢ τὸν Β κλάδον τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικρατῇ ἄλλοτε ἢ τάσις πρὸς συγκεντρώσιν καὶ ἄλλοτε ἢ τάσις πρὸς τὴν δημοκρατικὴν ἀποκέντρωσιν. «Ἄλλὰ, διὰ μέσου ἀρκετοῦ ἀριθμοῦ ἐτῶν καὶ χωρῶν, διαφαίνεται μία ἀκατάπαυτος προσπάθεια προαρμογῆς τείνουσα νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἰσορροπίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ κυρία ἐνδειξις τῆς ἀληθινῆς δημοσπονδιακῆς ὀργανώσεως (1)».

Παράρτημα ἑβδόμου μαθήματος

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Ἐκινῶν ἀπὸ τὰς μικρὰς οικονομικὰς μονάδας, βπως εἶναι τὰ ἀνδρόγυνα, αἱ γεωργικαὶ ἐκμεταλλεύσεις, τὰ οἰκογενειακὰ ἐργαστήρια τῶν ἀγροτικῶν βιομηχανιῶν καὶ αἱ πολυάριθμοι μορφαὶ τῆς κατ' οἶκον βιομηχανίας, αἱ ἐπιχειρήσεις βιοτεχνῶν καὶ ἀλιέων, ὁ θεσμὸς τῶν συνεταιριστικῶν δημοσπονδιῶν ἐξυψώθη ἕως τὸ διεθνὲς ἐπίπεδον.

Ἡ Διεθνὴς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις

Ἡ παλαιότερα καὶ σπουδαιότερα τῶν διεθνῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων εἶναι ἡ Διεθνὴς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις, ἰδρυθεῖσα τὸ 1895 καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἔδρα εἶναι τὸ Λονδῖνον.

Σκοποὶ τῆς

Οἱ σκοποὶ τῆς Ἐνώσεως ὀρίζονται εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ καταστατικοῦ τῆς :
«Ἡ Διεθνὴς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις, συνεχίζουσα τὸ ἔργον τῶν Σκαπανέων τῆς Rochdale, ἐπιδιώκει, ἐν ἀπολύτῳ ἀνεξαρτησίᾳ καὶ διὰ τῶν ἰδίων τῆς μέσων, τὴν ὑποκατάστασιν εἰς τὸ σύγχρονον καθεστῶς ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, τοῦ συνεταιριστικοῦ καθεστώτος ὄργανωμένου πρὸς βφελος τοῦ συνόλου διὰ τῆς ἰδίας προσπάθειας καὶ τῆς ἀμοιβαίας βοήθειας τῶν μελῶν—συνεταιριστῶν».

Τὸ ἄρθρον 7 προσδιορίζει :

«Ἡ Ἐνωσις... θεωρεῖ τὸν συνεταιρισμὸν ὡς οὐδέτερον ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄτομα τῶν πλέον ποικίλων γνωμῶν καὶ τῶν πλέον ποικίλων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων δύναται νὰ συναντῶνται καὶ νὰ ὀροῦν ἀπὸ κοινού».

Προσπάθειαι τῆς.

Ἡ Ἐνωσις ἐπιδιώκει κυρίως, νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τοὺς συνεταιριστικοὺς ὀργα-

1) Le mouvement coopératif et les problèmes actuels, vol. I, op. cit., pp. 13 et 14.

σμούς πάσης κατηγορίας· να διαδίδη ανά τον κόσμο τας συνεταιριστικές αρχάς και μεθόδους· να βοηθή την ανάπτυξιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως και να υποστηρίξη τὰ συμφέροντά της· να διατηρῆ ἀγαθὰς σχέσεις μεταξύ τῶν ὀργανώσεων μελῶν της· να ἀναπτύσῃ οἰκονομικὰς σχέσεις μεταξύ τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων διαφόρων τύπων, εἰς τὰ ἔθνη καὶ εἰς τὰ διεθνή πλαίσια· να ἐργάζεται διὰ τὴν ἐγκατάστασιν διεθνoῦς ἀσφαλείας καὶ διεθνoῦς εἰρήνης.

**Ὁργανά της.*

Τὸ ἀνώτατον ὄργανόν της εἶναι τὸ Διεθνὲς Συνέδριον, συνερχόμενον κατ' ἄρχην ἀνά τριετίαν. Τὸ πρῶτον συνήλθεν εἰς Λονδίνον τὸ 1895, τὸ τελευταῖον χρονολογικῶς (τὸ 19ον) εἰς Παρισίους, τὸ 1954.

Κατὰ τὸ ἐνδιάμεσον τῶν Συνεδρίων ἡ Ἔνωσις διοικεῖται καὶ κατευθύνεται :

- α) ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἀπὸ 96 μέλη ἀντιπροσωπεύοντα τοὺς συνεταιρισμοὺς 24 χωρῶν καὶ ἐκλεγόμενα ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου·
- β) ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ 14 μελῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς·
- γ) ἀπὸ τὸν γενικὸν γραμματέα καὶ τὸν διευθυντὴν, διοριζομένους ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν.

Βοηθητικοὶ Ὄργανισμοί.

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἐνώσεως κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν σύστασιν βοηθητικῶν ἐπιτροπῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἠῤῥήθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Αἱ κυριώτεραι εἶναι :

- α) Ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ ἀσφαλίσεων (συσταθεῖσα τὸ 1922).
- β) Ἡ διεθνὴς τραπεζικὴ ἐπιτροπὴ (1922).
- γ) Ἡ βοηθητικὴ ἐπιτροπὴ τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς καὶ τῶν βιοτεχνικῶν συνεταιρισμῶν (1951).
- δ) Ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ γεωργικῶν συνεταιρισμῶν (1951).
- ε) Ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τῆς κατανομῆς τῶν τροφίμων (1951).
- στ) Ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ κατοικίας (1952).

Ἀντιμετωπίζεται ἡ σύστασις ἑνὸς διεθνoῦς συνεταιριστικοῦ πρακτορείου τύπου.

Δημοσιεύσεις.

Τὰ σπουδαιότερα τῶν περιοδικῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἐνώσεως εἶναι ἡ Ἐπιθεώρησις τοῦ διεθνoῦς συνεργατισμοῦ (μηνιαία) (Revue de la coopération internationale) καὶ τρία πολυγραφημένα δελτία συνιστώντα μίαν ὑπηρεσίαν συνεταιριστικῶν πληροφοριῶν, μίαν ὑπηρεσίαν οἰκονομικῶν πληροφοριῶν καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν συνεταιριστικὸν τύπον διαφόρων χωρῶν.

Μέλη.

Τὸ 1953, ἡ Ἔνωσις περιελάμβανε 375.456 συνεταιρισμοὺς πάσης κατηγορίας, με 118.182.000 μέλη εἰς 35 χώρας. Τὰ 20—38% τῶν μελῶν τῶν μετεχόν-

των συνεταιρισμῶν, ἀντεπροσώπουν 40% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς ἀκολούθους χώρας: Γιουγκοσλαβία (19,98), Ἰσλανδία (20,92), Ἀγγλία (22,68), Αὐστρία (23,23), Ρουμανία (29,16), Δανία (31,17), Φιλλανδία (38,08) Ἰσραήλ (38,4).

Σχέσεις με διακυβερνητικὰς ὁργανώσεις.

Ἀπὸ τὸ 1946, ἡ Ἐνωσις ἐπέτυχε τὴν εὐχέρειαν νὰ ἀποστέλλῃ ἀντιπροσώπους, με δικαίωμα λόγου ἀλλὰ ὄχι καὶ ψήφου, εἰς τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου ὡς «ἐνδιαφερομένη κατὰ κύριον λόγον διὰ τὸ πλεῖστον τῶν δραστηριοτήτων τοῦ Συμβουλίου καὶ ἔχουσα στενὰς σχέσεις με τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τῶν περιοχῶν ποὺ ἀντιπροσωπεύει». Μετέχει ἐπίσης τῶν ὁργανισμῶν τεχνικῆς βοήθειας τοῦ Συμβουλίου.

Ἐδέχθη ὡσαύτως τὴν συμβουλευτικὴν ἀποστολὴν εἰς τὴν Διεθνή Ὀργάνωσιν Ἐργασίας, τὴν Ὀργάνωσιν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὰ τρόφιμα καὶ τὴν γεωργίαν, τὴν Ὀργάνωσιν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν μόρφωσιν.

Ἡ διεθνὴς ὁργάνωσις τῶν γυναικῶν συνεταιριστιῶν

Συσταθεῖσα τὸ 1921, περιλαμβάνει σήμερον 24 ἔθνικὰς ὁργανώσεις γυναικῶν συνεταιριστριῶν. Ἀσχολεῖται ἰδιαιτέρως με τὴν διάδοσιν τοῦ συνεργατισμοῦ μεταξὺ τῶν γυναικῶν, με τὴν προσέλκυσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐπὶ τῶν ἐπιδιώξεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν γυναικῶν συνεταιριστριῶν διατηρεῖ σχέσεις με ἄλλας διεθνεῖς ὁργανώσεις γυναικῶν. Μία ἐπιτροπὴ - σύνδεσμος διατηρεῖ τὴν ἐπαφὴν με διεθνή Συνεταιριστικὴν Ἐνωσιν.

Ἄλλοι διεθνεῖς ὁργανώσεις

Ὁργανώσεις με γενικοὺς σκοποὺς.

α) Ἡ διαρκὴς Ἐπιτροπὴ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, συσταθεῖσα ὑπὸ τῆς Διεθνοῦς Ὁμοσπονδίας τῶν γεωργῶν παραγωγῶν.

β) Ἡ Horace Plunkett Foundation (Londres), ἰδρυθεῖσα τὸ 1924. Μέλη τῆς εἶναι γεωργικὰ ὁμοσπονδία καὶ συνεταιρισμοὶ τῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι εἶναι ἢ ὑπῆρξαν μέλη τῆς βρετανικῆς Κοινοπολιτείας. Ἔχει ἀντιπροσώπους σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς χώρας. Εἶναι κέντρον ἐρευνῶν, πληροφοριῶν καὶ ἐκπαίδευσως. Τὸ κυριώτερον δημοσίευμά τῆς εἶναι τὸ Year - Book of Agricultural Co - operation.

Ὁργανώσεις με οἰκονομικοὺς σκοποὺς.

α) Ἡ διασκανδιναυκὴ συνεταιριστικὴ ὁργάνωσις (Nordisk Andelsforbund), συνησθῆθη τὸ 1918. Ἀσχολεῖται με τὴν εἰσαγωγὴν, κυρίως ἀποικιακῶν προϊόντων (καφέ, τεῖον, κακάο, σπορελαίου, καουτσούκ, κλπ.) διὰ λογαριασμὸν τῶν μελῶν τῆς, τῶν κεντρικῶν ὁργανώσεων τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν Δανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Φιλλανδίας, καὶ Ἰσλανδίας. Διαθέτει τὴν Nordisk Andels - Export, ὁργάνωσιν ἰδρυθεῖσαν τὸ 1954 καὶ ἐπιφορτισμένην με ζητήματα ἐξαγωγῆς.

β) Ἡ Ὀργάνωσις τῶν ὑπερποντίων δημοσπονδιακῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν (Overseas Farmer's Co - Operative Federations), ἰδρύθη τὸ 1921. Ὅπως ἡ Nordisk Andels - Export, ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας ἐξαγωγῆς (κυρίως σιτηρὰ, γαλακτοκομικὰ προϊόντα, φρούτα) καὶ ὀλιγώτερον τὰς ἀνάγκας εἰσαγωγῆς (λιπάσματα, γεωργικὰς μηχανάς, ὑφάσματα) τῶν μελῶν τῆς (τριῶν κεντρικῶν ἐνώσεων γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Αὐστραλίας, τῆς Νοτίου Ροδεσίας καὶ τῆς Νοτιο - Ἀφρικανικῆς Ἐνώσεως).

γ) Ἡ διεθνὴς συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν πώλησιν γεωργικῶν προϊόντων «Intercoop». Ἰδρυθεῖσα τὸ 1929, τὸ 1952 ἠρίθμει ὡς μέλη 13 εὐρωπαϊκὰς δημοσπονδίας καὶ μίαν Ἀργεντινὴν, ἐκτελοῦσα διὰ λογαριασμὸν τῶν ἐργασίας εἰσαγωγῆς.

δ) Δύο συνεταιριστικὰ ἐργοστάσια ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων («Luma»), τὸ ἓν εἰς Ὁσλο καὶ τὸ ἄλλο εἰς Γκλάσγκο. Τὸ πρῶτον ἀνήκει εἰς τὰς κεντρικὰς ὀργανώσεις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Σουηδίας αἰσθητοὶ καὶ διαχειρίζονται ἀπὸ κοινοῦ τοῦτο καὶ τὸ δευτέρον εἰς τὰς ἰδίαις ὀργανώσεις τῆς Ἀγγλίας, τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Σουηδίας.

ε) Ἡ διεθνὴς συνεταιριστικὴ ἔνωσις πετρελαιοειδῶν προϊόντων, συσταθεῖσα τὸ 1947. Μέλη τῆς εἶναι 33 δημοσπονδιακαὶ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Οἱ πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοὶ δύνανται νὰ εἶναι ἰσχυροὶ καὶ δυναμικοὶ ἐφ' ὅσον παραμένουν ἀπομεμονωμένοι ;
2. Ὁ σκοπὸς ἐνὸς δημοσπονδιακοῦ συνεταιριστικοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι νὰ ἐνώνη καὶ συντονίσῃ τὰς μονάδας ποὺ τὸν ἀποτελοῦν ἢ νὰ τὰς ἐνοποιῇ καὶ νὰ τὰς συγχωνεύῃ ;
3. Ἐνας πρωτοβάθμιος ἀρτισύστατος συνεταιρισμὸς ἔχει συμφέρον νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσεις μὲ μίαν περιφερειακὴν ἢ ἐθνικὴν δημοσπονδίαν ; Τί δύνανται νὰ ἀναμένῃ ἐξ αὐτῆς ;
4. Πῶς ἐξηγεῖτε τὸ γεγονός ὅτι δημοσπονδίαι μὲ γενικοὺς σκοποὺς περιλαμβάνουν πρωτοβαθμίους συνεταιρισμοὺς ἐπιδιώκοντας διαφόρους εἰδικούς σκοπούς ;
5. Ποῖα πλεονεκτήματα καὶ ποῖα μειονεκτήματα βλέπετε εἰς τὸ ὅτι γενικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ δραστηριότητες ἀνατίθενται ἄλλοτε εἰς δύο διαφόρους δημοσπονδιακοὺς ὀργανισμοὺς καὶ ἄλλοτε εἰς ἓνα μόνον ; Ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις δύνανται νὰ ἐπιτύχῃ ἕκαστος τῶν δύο αὐτῶν τύπων ;
6. Μεταξὺ δημοσπονδιακῶν ὀργανώσεων ἐπὶ ἐδαφικῆς βάσεως καὶ δημοσπονδιακῶν ὀργανώσεων λειτουργιακῆς βάσεως τί διαφορὰς παρατηρεῖτε :
 - α) ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀκτίνα δράσεώς των ;
 - β) ὅσον ἀφορᾷ τὴν φύσιν τῆς δραστηριότητός των ;
7. Εἰς τὴν σημερινὴν σύνθεσιν τῆς Διεθνoῦς Συνεταιριστικῆς Ἐνώσεως δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν μίαν ἀπαρχὴν «κατιούσης» δημοσπονδιακῆς ὀργανώσεως ;
8. Ὑπάρχουν εἰς διεθνῆ πλαίσια δημοσπονδιακαὶ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις παραγωγῆς ; Ἐὰν ναὶ ποῖαι ;

9. Ποῖαι ὁμοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις λειτουργιακῶς ἐξειδικευμένα ἐπάρχουν ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου :

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πῖνακα εἰς τὸ τέλος, ἀριθ. 3, 4, 30, 31.

ΟΓΔΟΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΔΙΑΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἡ ὁμοσπονδιακὴ ὀργάνωσις, ὅπως περιεγράφη εἰς τὸ ἕβδομον μάθημα, δὲν εἶναι παρὰ μία τῶν ἐκδηλώσεων—ἢ πλέον ἀμέσως—τῆς τάσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων νὰ ἐνώνωνται καὶ νὰ ἀλληλοβοηθοῦνται.

Ἄλλὰ, οἱ συνεταιρισταὶ—τουλάχιστον οἱ σκεπτόμενοι τὴν δρᾶσιν τῶν καὶ ἐγεγρόμενοι ὑπεράνω τῶν ἀμέσων οἰκονομικῶν τῶν ἀπασχολήσεων—προωθοῦν ἐτι περαιτέρω τὴν ἰδέαν τῆς συλλογικῆς καὶ ὁμοσπονδιακῆς ὀργανώσεως ἢ ὁποῖα συνιστᾷ τὸ οὐσιῶδες σημεῖον τῆς κινήσεώς τῶν.

Διὰ μέσου τῶν πολλῶν τύπων συνεταιρισμῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων σκοπῶν τῶν, παρὰ τὰς διαφόρους τάσεις αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς διαχωρίζουν, οἱ συνεταιρισταὶ ἀναγνωρίζουν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σαφῶς τὴν ταυτότητα τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν μεθόδων, τὴν σύμπτωσιν τῶν ἐπιδιώξεων αἱ ὁποῖαι προσδίδουν εἰς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν τὴν βασικὴν τῶν ἐνότητα, κατ' ἐπανάληψιν διακηρυχθεῖσαν εἰς τὰ συνέδρια.

Ἔχουν συναίσθησιν ὅτι ἡ κίνησις αὐτὴ προσφέρει «εἰς τὴν οἰκονομίαν νέας ἀρχὰς ὀργανώσεως καί, εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, νέους κανόνας συμπεριφορᾶς (1)», καί, ἀκολουθοῦντες ὑπὸ ἄλλην μορφήν τὸ παλαιὸν ὄνειρον τοῦ Robert Owen, τοῦ Fourier καὶ τῶν πρώτων συνεταιριστῶν (2), ἔχουν τὴν φιλοδοξίαν νὰ δημιουργήσῃσαν ἂν ὄχι μίαν ἀυθόπαρκτον συνεταιριστικὴν οἰκονομίαν, τουλάχιστον ἓνα «συνεταιριστικὸν τομέα» τῆς οἰκονομίας, πλήρη καὶ συμφυῆ.

Ἐπῆρξεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοί, ἀναπτύσσοντες τὰς ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς τῶν κεντρικῶν τῶν ὀργανώσεων, ἤλπιζον νὰ ὀργανώσῃσαν μόνον τὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἤτοι «κατὰ τὴν πρώτην νικηφόρον περίοδον, νὰ κατακτήσῃσαν τὸ ἐμπόριον κατὰ τὴν δευτέραν, τὴν βιομηχανίαν κατὰ τὴν τρίτην, τέλος, τὴν γεωργίαν (3)». Αὐτὸ εἶναι τὸ περίφημον «πρόγραμμα τῶν τριῶν φάσεων».

Σήμερον, αἱ λοιπαὶ μορφαὶ συνεταιρισμῶν ἐπέτυχον εἰς τὸ πλεῖστον τῶν

1) Le secteur coopératif, op. cit., p. II.

2) Βλ. πρῶτον μάθημα.

3) Cf. Charles Gide: «Des transformations que la coopération est appelée à réaliser dans l'ordre économique». Discours prononcé à l'ouverture du IVme Congrès coopératif français (Paris, 1889), publié dans: La coopération, Conférences de propagande (Paris, Recueil Sirey, 1922).

χωρῶν μίαν τόσον εὐρεῖται ἀνάπτειν καὶ κατέχουν εἰς τὴν οἰκονομίαν μερικῶν ἐξ αὐτῶν μίαν τόσον σημαίνουσαν θέσιν (1), ὥστε τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας τοῦ «συνεταιριστικοῦ τομέως» δὲν ἔχει πλέον τὰ αὐτὰ δεδομένα καὶ κατέστη πολυπλοκώτερον.

Κατέστη πρόβλημα συστάσεως σχέσεων καὶ συντονισμένων δράσεων ἢ συσταθεισῶν ἤδη μεταξύ τῶν συνεταιρισμῶν (πρώτου, δευτέρου, τρίτου βαθμοῦ) οἱ ὅποιοι, ἐπιδιώκοντες ἄνομοίους κατ' ἴδιαν ἕκαστος σκοποὺς εἰς διαφόρους τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, εἶναι δυνατόν, ἐκ πρώτης ὄψεως, νὰ μὴ ἔχουν μεταξύ των τίποτε τὸ κοινόν, εἰ μὴ τὴν διάρθρωσίν των, τοὺς ἰδίους των κανόνας λειτουργίας καὶ συμπεριφορᾶς των εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα τῶν «διασυνεταιριστικῶν σχέσεων».

Αἱ σχέσεις αὐταὶ εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι οἰκονομικῆς τάξεως.

Εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι γενικῆς μορφῆς, ἐμφανίζονται τότε ὡς αὐθόρμητος ἔκφρασις τῆς ἐνότητος τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως· ἢ ὡς ἀντίδρασις κοινῆς ἀμύνης· ἢ ἀκόμη ὡς συγκέντρωσις τῶν δυνάμεων καὶ συντονισμὸς δράσεως ἔναντι τοῦ νομοθέτου ἢ ὡς πρόβλημα γενικῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς.

Εἰς τὸν ἠθικὸν καὶ οἰκονομικὸν τομέα δύναται τις νὰ τὰς διακρίνη καὶ νὰ τὰς ἀντιληφθῆ κατὰ πολλοὺς τρόπους.

ΔΙΑΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

Συνεταιριστικαὶ συνομοσπονδίαι

Ὅπως οἱ ἔχοντες τὸν αὐτὸν σκοπὸν πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοὶ ἄγονται συχνὰ εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὴν αὐτὴν ὁμοσπονδίαν, ἐπιφορτισμένην νὰ ἐξυπηρετῇ τὰ κοινὰ συμφέροντα καὶ τὰς κοινὰς ἀνάγκας (2), οὕτω καὶ ὁμοσπονδίαι διαφέρουσαι λόγῳ τοῦ τύπου τῶν πρωτοβαθμίων συνεταιρισμῶν ποὺ ἐνώνουν δύνανται νὰ συνεταιρισθοῦν εἰς μίαν κοινὴν ὀργάνωσιν ἢ ὁποία λαμβάνει τὸν χαρακτῆρα, ἂν μὴ τὸ ὄνομα, μιᾶς συνομοσπονδίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς Συνεταιριστικῆς Ἐνώσεως τοῦ Καναδά, τῆς Κεντρικῆς Ὅμοσπονδίας τῶν συνεταιρισμῶν τῆς Δανίας, τοῦ Συνεταιρικοῦ Συνασπισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὅμοσπονδίας τῶν συνεταιρισμῶν διὰ τὴν προμήθειαν πετρελαίου (Σικάγο), τῆς «Pellervo» (Κεντρικὴ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν Φιλλανδίας), τῆς Βρετανικῆς Συνεταιριστικῆς Ἐνώσεως, τῆς Ἰνδικῆς Συνεταιριστικῆς Ἐνώσεως καὶ τινων ἄλλων.

Ὑπενθυμίζομεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παγκοσμίου ἐπιπέδου, ἡ Διεθνὴς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις, συγκεντρώνει εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐθνικᾶς ὁμοσπονδίας πάσης κατηγορίας.

Ἄλλαι μέθοδοι

Ἄλλαχοῦ, ὅπως εἰς Ἀργεντινὴν, Αὐστρίαν, Βραζιλίαν, Βουλγαρίαν, Γαλλίαν, Οὐγγαρίαν, Ἰσραήλ, Νορβηγίαν, Ὀλλανδίαν, Περού, Πολωνίαν, Σουηδίαν, Ἑλβετίαν, Τύνιδα, «συνεταιριστικὰ συμβούλια». «ἐπιτροπαὶ διασυνεταιριστικῶν

1) Βλέπετε τρίτον μάθημα.

2) Βλέπετε ἔβδομον μάθημα: Ἡ ἀποστολὴ τῶν ὁμοσπονδιακῶν ὀργανώσεων.

σχέσεων», «ἐπιτροπαι συνεργασίας και συνεταιριστικῆς δράσεως», συγκεντρώνουν τὰς δημοσπονδίας τῆς αὐτῆς χώρας διὰ τὴν υπεράσπισιν τῶν κοινῶν συμφερόντων ἢ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν συγκλιουσῶν δραστηριοτήτων τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως.

Ἐπί πλέον, εἰς τινὰς χώρας, ὅπως εἰς τὸν Καναδᾶν, τὴν Κολομβίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Γαλλίαν, τὸ Ἰσραήλ, τὴν Πολωνίαν, κλπ. γνωμοδοτικὰ συμβούλια ἐπὶ τοῦ συνεργατισμοῦ, συνιστάμενα οὐχὶ αὐθορμήτως ἀλλὰ ὑπὸ τῶν δημοσίων ἀρχῶν, προσφέρουν εἰς τὰς διαφόρους κατηγορίας τῶν συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων τὴν εὐκαιρίαν ἐπαφῶν και κοινῆς δράσεως.

Παρόμοιαι εὐκαιρίαι προσφέρονται ἐπὶ διεθνoῦς ἐπιπέδου ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπικοινωνίας τοῦ Συνεργατισμοῦ, ἢ ὅποια συνεστήθη ὑπὸ τῆς Διεθνoῦς Ὁργανώσεως Ἐργασίας και ἢ ὅποια ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς ἐνδοσυνεταιριστικῶν σχέσεων ἢ ὅποια ἰδρύθη τὸ 1931 και τῆς Συμβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ συνεργατισμοῦ, συνελθούσης τὸ 1949.

ΔΙΑΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΤΟΜΕΑ

Κατὰ τὴν μελέτην τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας ἐπιγραφομένην «Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις και τὰ σύγχρονα προβλήματα» (1), ἡ διασυνεταιριστικὴ συνεργασία εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα ἀνεπτύχθη και δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ ὑπὸ δύο διαφόρους ἀπόψεις: 1) τὴν μονομερῆ βοήθειαν μιᾶς ἀρχαιοτέρας ἢ ἰσχυροτέρας ὁργανώσεως πρὸς μίαν νεωτέραν ἢ ἀσθενεστέραν ὁργάνωσιν· 2) τὴν ἀνταλλαγὴν ἀγαθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν διὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν παρόμοιαι ἢ συμπληρωματικαὶ ἐπιδιώξεις.

Ἡ συνεργασία αὕτη ἐνεφανίσθη κυρίως μεταξὺ καταναλωτικῶν συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων και συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων πωλήσεως τῶν πρωτοδαθμίων παραγωγῶν (ἀγροτῶν, ἀλιέων). Εἶναι ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ δοθοῦν παραδείγματα και ὑπὸ ἄλλας μορφάς. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ συνεκεντρώθησεν ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐργασίας, εἴτε ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναφερθείσης ἀνωτέρω μελέτης, εἴτε μεταγενεστέρως.

Μονομερῆς βοήθεια

Ὡς παραδείγματα μονομεροῦς βοήθειαι, ἀναφέρονται διὰ πολλὰς χώρας, ἢ περιπτώσεις τῶν καταναλωτικῶν, ἀσφαλιστικῶν ἢ και πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν οἱ ὅποιοι θέτουν τὰ συγκεντρωθέντα κεφάλαια εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συνεταιρισμῶν κατοικίας· ἢ ἢ περιπτώσεις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν οἱ ὅποιοι ἐπιτρέπουν τὰ κέντρα των διανομῆς νὰ ἐξυπηρετοῦν διὰ τοῦ εὐρυτάτου δικτύου τῶν παραρτημάτων των τοὺς ἀσφαλιστικοὺς συνεταιρισμοὺς δι' ἀσφάλειαν ζωῆς ἢ δι' ἀσφάλειαν κατὰ πυρὸς ἢ ἄλλων κινδύνων. Σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης και τῆς Ἀσίας, οἱ γεωργικοὶ πιστωτικοὶ συνεταιρισμοί, δεδομένου ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος ἐμφανισθεὶς τύπος συνεταιριστικῆς ὁργανώσεως εἰς τὴν ὑπαιθρον, ὑπῆρξαν συχνὰ ἢ βάσις περὶ τῆς ὁποίας ἀνεπτύχθη ἢ πλουσία ποικιλία τῶν τύπων

1) Vol. I, op cit, pp. 15 et suiv.

τῆς γεωργικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ εἶναι ἀκόμη τὸ στερεὸν ὑπόβαθρον τῶν δραστηριοτήτων τῆς κινήσεως αὐτῆς. Ἐπίσης, ἡ θυμασία κινήσις τῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας ἐστηρίχθη εἰς τὰς παραδόσεις, τὴν πείραν καὶ τὴν πρακτικὴν βοήθειαν τῆς γιουγκοσλαβικῆς γεωργικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, ἡ γεωργικὴ συνεταιριστικὴ κίνησις ὑπεστήριξε τοὺς ἀλιευτικoὺς συνεταιρισμοὺς κατὰ τὰ πρῶτα τῶν βήματα. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, ὁ El Hogar Obrero συνέστησεν ὀργάνωσιν ἢ ὁποῖα μεσολαβεῖ διὰ τὴν πώλησιν ὀρισμένου ἀριθμοῦ γεωργικῶν προϊόντων καὶ διὰ τὴν ἀγορὰν γεωργικῶν μηχανῶν καὶ εἰδῶν οἰκιακῆς χρήσεως διὰ λογαριασμὸν τῶν πρωτοβαθμίων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν. Εἰς τὴν Σουηδίαν, ἡ κεντρικὴ ὀργάνωσις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν συνέστησε συνεταιριστικὰ γαλακτοπωλεῖα τὰ ὁποῖα βαθμιαίως μετεβίβασεν εἰς τοὺς προμηθευτὰς γάλακτος· τῇ αἰτήσῃ τῶν ἐνδιαφερομένων ἀνέλαβε καὶ ἀνῴρθωσε τὴν διαχείρισιν δύο συνεταιριστικῶν σφαγείων ἀντιμετωπιζόντων δυσχερείας, καὶ ἀπέδωσεν ἀκολούθως αὐτὰ εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους· ἐμίσθωσεν ἕνα ἐργοστάσιον ὑπερφωσφάτων εἰς τὴν Ὀμοσπονδίαν προμηθευτικῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν κλπ.

Συνδουασμένη δράσις

Εἰς τὴν Γαλλίαν, αἱ ὁμοσπονδίαὶ τῶν συνεταιρισμῶν κατοικίας, τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς, τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν συνέστησαν μίαν ἐθνικὴν (1) ἐπιτροπὴν διὰ νὰ ἐνισχύη καὶ συντονίσῃ τὴν συνεταιριστικὴν δράσιν εἰς τὸν τομέα τῶν οἰκοδομῶν. Εἰς τὴν ἰδίαν χώραν, ἡ Ὀμοσπονδία τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ ἡ Συνομοσπονδία τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς ἠνώθησαν διὰ νὰ διαχειρίζωνται κοινὰς ὀργανώσεις κοινωνικοῦ χαρακτῆρος. Γενικῶς εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ οἰκονομικὴ συνεργασία μεταξὺ ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν μίαν ἐξησφαλισμένην ἀγορὰν διὰ τὰ προϊόντα των ἢ διὰ τὰς ὑπηρεσίας καὶ καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἢ συνεταιρισμῶν κατοικίας ἐχόντων ἀνάγκην αὐτῶν τῶν ἰδίων προϊόντων ἢ ὑπηρεσιῶν. Ἡ συνεργασία αὐτὴ εἶναι δυνατόν νὰ λάβῃ ὀργανικὴν μορφήν, ὅπως εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου πολλοὶ ἐργατικοὶ συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς ἔχουν ὡς μέλη ὄχι τοὺς ἀπασχολομένους παρ' αὐτοὺς ἐργάτας ἀλλὰ καὶ καταναλωτικοὺς συνεταιρισμοὺς εἰς τοὺς ὁποίους παραδίδουν μέρος τῆς παραγωγῆς των.

Εἰς πολλὰς χώρας, οἱ συνεταιριστικοὶ ἀλευρόμυλοι καὶ τὰ συνεταιριστικὰ ἐλαιουργεῖα τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν προμηθεύουν εἰς τοὺς γεωργικοὺς προμηθευτικοὺς συνεταιρισμοὺς τὰ ὑποπρόϊοντα τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν διὰ τὴν βιομηχανοποίησιν λιπασμάτων καὶ ζωοτροφῶν. Συναντῶνται ἐπίσης καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ οἱ ὁποῖοι λειτουργοῦν εἰς ἀγροτικὰς περιοχὰς καὶ ἀγροτικοὺς προμηθευτικοὺς συνεταιρισμοὺς οἱ ὁποῖοι συνάπτουν συμφωνίας διὰ νὰ ἐναρμονίζουσιν τὰς δραστηριότητάς των ἢ νὰ βοηθοῦνται ἀμοιβαίως. Ὀρισμένα ὁμοσπονδία τῆς μίας ἢ τῆς ἄλλης κατηγορίας συνεταιρισμῶν ἀντιμετώπισαν μάλιστα καὶ τὴν συγ-

1. Δηλ. εἰς τὰ γεωγραφικὰ πλαίσια ὁλοκλήρου τῆς χώρας.

χώνουσιν των, όπως εις τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ἢ Ὁμοσπονδία τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν πετρελαίου καὶ ἡ μεγάλη Ὁμοσπονδία τῶν γεωργικῶν προμηθευτικῶν συνεταιρισμῶν εἰς Ἰνδίαπολιν.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚῶΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜῶΝ ΠΩΛΗΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΓΕΝῶΝ ΠΑΡΑΓΩΓῶΝ

Τὰ παραδείγματα συνεργασίας μεταξὺ καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ συνεταιρισμῶν πωλήσεως διὰ τὴν ἐπίτευξιν κοινῶν ἢ συμπληρωματικῶν ἐπιδιώξεων εἶναι τὰ πολυαριθμότερα καί, μερικὰ ἐξ αὐτῶν, τὰ χαρακτηριστικώτερα.

Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναφερθοῦν παρόμοιοι διασυνεταιριστικαὶ σχέσεις ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, μολοντοί αἱ σχέσεις αὐταὶ παρεμποδίζονται ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ρυθμίζουν καὶ περιορίζουν τὰς συναλλαγὰς, κυρίως διὰ τῶν ἐπιβαλλομένων περιορισμῶν εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ὄρισμένων ἐθνικῶν νομισμάτων καί, μετὰ τὸν πόλεμον, διὰ τῆς εἰς πολλὰς χώρας ἀσκουμένης κρατικῆς κηδεμονίας ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν.

Αἱ ἄμεσοι μεταξὺ ἀγοραστῶν καὶ πωλητῶν σχέσεις, διοργανούμεναι ἐπὶ συνεταιριστικῶν βάσεων, ἀπλοποιοῦν τὴν οικονομικὴν διαδικασίαν, τὴν ἐλαφρύνουν ἀπὸ παρασιτικὰς δαπάνας (προμηθείας, κέρδη, διαφήμισιν, κλπ.) καὶ δύνανται νὰ εἰσαγάγουν στοιχεῖα τάξεως ὅταν ἐπιτρέπουν τὴν ἀνά πᾶσαν στιγμὴν καὶ μετ' ἀκριθείας προσαρμογὴν τῆς προσφορᾶς πρὸς τὴν πραγματικὴν ζήτησιν (1).

Ἐμφανίζονται ὑπὸ διαφόρους μορφάς, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύνατο νὰ συμπυχθοῦν εἰς τὰς τρεῖς ἀκολουθοῦς (2) :

α) Συνήθεις ἐμπορικαὶ συναλλαγαί : Αἱ συναπτόμεναι ὑπὸ τὴν συνήθη μορφήν μεταξὺ συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀναζητοῦν ἀλλήλας καὶ προωθοῦν εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ αὐτὸ προϊόν ἢ τὴν αὐτὴν ὁμάδα προϊόντων διαφεύγουν ἐν μέρει, λόγῳ τῆς ἰδιομορφίας των, τὴν ἔρευναν. Ἐν τούτοις, ὡς γνωστόν, εἶναι πολυάριθμοι καί, εἰς τινὰς χώρας, πολλὸ σημαντικαὶ (3).

β) Σύμφωνα καὶ συμβάσεις. Δύο ὀργανισμοί, ἀποφασισμένοι νὰ ἀναπτύξουν μεταξὺ των οικονομικὰς σχέσεις, οὐχὶ ταχέως, ἀλλὰ μὲ σαφῆ ἀντίληψιν τῶν κοινῶν συνεταιριστικῶν συμφερόντων των καὶ μὲ τὴν σταθερὰν πρόθεσιν νὰ ἐπιτύχουν ἐκ τῆς συνεργασίας αὐτῆς τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν πλεονεκτημάτων, δύνανται νὰ συνάψουν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν μακροπρόθεσμοις συμβάσεις. Παρόμοιοι συμβάσεις περιλαμβάνουν ἐνίοτε δεσμεύσεις σχετικὰς μὲ τὰς ποσότητας αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ παραδοθοῦν καὶ νὰ ἀγορασθοῦν ἢ προσδιορίζουν κοινὴν συμφωνίαν τοῦς παράγοντας ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐξαρτηθῆ ὁ ὑπολογισμὸς τῶν τιμῶν ἢ ἀπλῶς υἱοθετοῦν τὰς καλυτέρας ἐκ τῶν ἐφαρμοζομένων εἰς τὴν ἀγορὰν μεθόδων διὰ τὴν διαπίστω-

1) Cf. Le mouvement cooperatif et les problèmes actuels, vol. II, op. citi. pp. 85—88.

2) I bid., vol. I, op. cit. pp. 15 et suiv.

3) Μόνη ἡ κεντρικὴ ὀργάνωσις τῶν σουηδικῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἀπορροφᾷ 25% τῶν πωρουμένων εἰς τὴν ἀγορὰν προϊόντων ὑπὸ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν· οἱ συνεταιρισμοὶ μέλη τῆς ἐξασφαλίζουν εἰς τὰ συνεταιριστικὰ γαλακτοπωλεῖα σχεδὸν τὸ σύνολον τοῦ προμηθευομένου ὑπ' αὐτῶν γάλακτος καὶ βουτύρου.

σιν τῶν τιμῶν. Ὅπωςδήποτε τείνουν νὰ δημιουργήσουν κανόνας ἐπὶ σταθερῶν βάσεων δι' ὄρισμένην διάρκειαν τῶν ἀγορῶν, αἱ ὁποῖαι: ἐκ τοῦ λόγου τούτου παύουν νὰ εἶναι συμπτωματικαὶ καὶ πρόσκαιροι διὰ νὰ προσανατολισθοῦν βαθμιαίως συμφῶνως μὲ ἕνα πρόγραμμα συνεχοῦς συνεργασίας.

γ) Μικταὶ ἐπιχειρήσεις. Αἱ μικταὶ ἐπιχειρήσεις ἀντιπροσωπεύουν τὴν πλέον ἐπεξεργασμένην μορφήν διασυνεταιριστικῶν σχέσεων. Εἶναι ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται καὶ διαχειρίζονται ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ ἐνὸς ἢ περισσοτέρων συνεταιρισμῶν πρωτογενῶν παραγωγῶν καὶ ἕνα ἢ περισσοτέρους καταναλωτικὸς συνεταιρισμοὺς, διὰ νὰ ἐκανοποιήσουν συμπληρωματικὰς τῶν ἀνάγκας πωλήσεως καὶ προμηθείας, ὅταν αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ δύνανται νὰ καλυφθοῦν ἀπὸ μίαν μόνην καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν. Αἱ μικταὶ ἐπιχειρήσεις ἐπιτυχάνουν πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὸν συμβιβασμὸν τῶν συμφερόντων τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν· δημιουργοῦν τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμφέρον εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐκ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν σημεῖα συμπτώσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν διασυνεταιριστικῶν σχέσεων, ἀξίζει νὰ περιγραφοῦν μερικοὶ τύποι καὶ νὰ μελετηθοῦν αἱ διάφοροι ἀποστολαὶ τὰς ὁποίας εἶναι δυνατόν ν' ἀναλάβουν.

ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΜΙΚΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Διὰ μονομερῆ βοήθειαν

Ἡ ἀναφερθεῖσα ἀνωτέρω μονομερῆς βοήθεια λαμβάνει ἐνίοτε τὴν μορφήν μικτῆς ἐπιχειρήσεως. Εἰς τὴν Σουηδίαν, ὁ συνεταιρισμὸς ζωοτροφῶν καὶ ὁ συνεταιρισμὸς παραγωγῆς ἀσθέτου, ἐξυπηρετοῦντες ἀποκλειστικῶς τὰς ἀνάγκας τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, χρηματοδοτοῦνται καὶ διαχειρίζονται ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς ὀργανώσεις τῶν καταναλωτικῶν καὶ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν.

Διὰ κοινὰς ἐπιδιώξεις

Εἰς τὴν Δανίαν, ἡ κεντρικὴ ὀργάνωσις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν μετὰ κεντρικῶν ὀργανώσεων τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν συνέστησαν ἀπὸ κοινοῦ συνεταιρισμὸν εἰσαγωγῆς μηχανῶν.

Εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας συνεστήθησαν μικταὶ ἐπιχειρήσεις ἀγορᾶς καὶ κατανομῆς πετρελαιοειδῶν προϊόντων. Εἰς τὴν Σουηδίαν, παρομοίᾳ ἐπιχειρήσεως περιλαμβάνει τὴν κεντρικὴν ὀργάνωσιν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τὴν ἐθνικὴν Ἐνωσιν αὐτοκινητιστῶν, τὴν Ἐθνικὴν Ἐνωσιν γεωργικῶν προμηθευτικῶν συνεταιρισμῶν, τὴν κεντρικὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀλιέων τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, τὸν ἀλιευτικὸν συνεταιρισμὸν πωλήσεως Svensk Andelsfisk (μικτὴν καὶ αὐτὴν ἐπιχείρησιν ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη), τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀλιέων τῆς νοτίου ἀκτῆς. Ὑπὸ διαφόρους συνθέσεις, παρόμοιαι ἐπιχειρήσεις ἱδρύθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.

Εἰς τὸν Καναδᾶ αἱ κεντρικαὶ ὀργανώσεις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Alberta, τῆς Manitoba, τῆς Saskatchewan, ἱδρυσαν κοινὸν συνεταιρισμὸν διὰ τὴν ἔρευναν καὶ ἐκμετάλλευσιν πετρελαίου.

Εἰς διεθνεῖς πλαίσια, ὁ καταναλωτικὸς συνεταιρισμὸς Consumers Co-opera-

tive Association εις Cansa-City και η συνεταιριστική Όμοσπονδία της Saskatchewan Ήδρυσαν κοινόν συνεταιρισμόν διά την εκμετάλλευσιν του πετρελαίου της Saskatchewan.

Αναφέρομεν, τέλος, τόν Διεθνή συνεταιρισμόν πετρελαιοειδών προϊόντων ο οποίος επεκτείνεται εις 25 χώρας και περιλαμβάνει συνεταιριστικάς οργανώσεις πάσης κατηγορίας, καταναλωτρίας βενζίνης και δρυκτών ελαίων (1).

Διά συμπληρωματικάς ανάγκας

Εις Μαλμό (Σουηδίας) και εις Γενεύην (Έλβετίας), η κατανομή γάλακτος και προϊόντων γάλακτος γίνεται, κατά σημαντικών μέρους, υπό τόν έλεγχον επιχειρήσεων αι όποιαι συεστήθησαν, κατέχονται και διαχειρίζονται από κοινού υπό γαλακτοκομικών συνεταιρισμών.

Αλλα παραδείγματα αναφερόμενα εις την διάθεσιν και κατανομήν άλιευμάτων: εις την Γαλλίαν, η κεντρική οργανώσις των καταναλωτικών συνεταιρισμών και ένας μεγάλος άλιευτικός συνεταιρισμός διαχειρίζονται από κοινού ένα έργοστάσιον κονσερβοποιίας. Εις την Σουηδίαν ο αναφερθείς ήδη Svensk Andelsfisk, ο όποιος είναι και ο σπουδαιότερος άλιευτικός συνεταιρισμός της Σουηδίας, είναι μικτή επιχείρησις ένώμουσα την κεντρικήν οργανώσιν των άλιέων της δυτικής άκτης μετά των τεσσάρων πρωτοβαθμίων συνεταιρισμών αυτής και την κεντρικήν οργανώσιν των καταναλωτικών συνεταιρισμών.

Εις τας μεταξύ χωρών σχέσεις αναφέρονται:

Η μικτή οργανώσις διά την διάθεσιν προϊόντων γάλακτος της Νέας Ζηλανδίας (New Zealand Produce Association) εξασφαλίζει την άλληλοβοήθειαν μεταξύ της άγγλικής κεντρικής οργανώσεως των καταναλωτικών συνεταιρισμών και του συνεταιρισμού πωλήσεως των παραγωγών της Νέας Ζηλανδίας.

Ο Pacific Fisheries Co-operative άνήκει από κοινού εις την όμοσπονδίαν συνεταιρισμών των καναδών άλιέων και εις τας κεντρικάς οργανώσεις των καταναλωτικών συνεταιρισμών της Άγγλίας και της Σκωτίας.

Ο Producta είναι διασυνεταιριστική επιχείρησις η όποια διαθέτει τρία έργοστάσια ψύξεως διά τά κυριώτερα φρούτα και λαχανικά τά όποια προορίζονται διά τó κεντρικόν συνεταιριστικόν κατάστημα (magasin de gros) της Άγγλίας. Τó κατάστημα τούτο συμμετέχει εις τó ήμισυ του συνεταιριστικού κεφαλαίου, του έτέρου ήμισους καλυπτομένου υπό περισσοτέρων κεντρικών συνεταιριστικών οργανώσεων της Όλλανδίας, κυρίως υπό της Κεντρικής οργανώσεως των φυτοκομικών συνεταιρισμών πωλήσεως και, βοηθητικώς, υπό μερικών άλλων οργανώσεων, ελιγώτερον άπ' εϋθείας ένδιαφερομένων, αι όποιαι, όμως, ήθέλησαν να βοηθήσουν από συνεταιριστικήν άλληλεγγύην: η Κεντρική Τράπεζα των συνεταιρισμών Ραϊφάιζεν, η Κεντρική Άγροτική Συνεταιριστική Τράπεζα, η Όλλανδική γενική όμοσπονδία των γαλακτοκομικών συνεταιρισμών, η Κεντρική οργανώσις άγορᾶς και πωλήσεως των γεωργικών συνεταιρισμών, η άργάνωσις των δλλανδικών συνεταιρισμών, η Κεντρική άργάνωσις άγορᾶς και πωλήσεως των γεωργικών συνεταιρισμών, η άργάνωσις των δλλανδικών συνεταιριστικών έργοστασίων ζαχάρεως, η

1. Βλ. έβδομον μάθημα.

Κεντρική οργάνωσις πωλήσεως τῶν περιφερειακῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, ἢ Κεντρική Ἐνωσις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, κλπ.

Η «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ» ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τέλος, αἱ διασυνεταιριστικαὶ σχέσεις ἐμφανίζονται εἰς ἓνα σπάνιον ἀκόμη ἀλλὰ ἐνδιαφέροντα ὅπως ἀναφερθῆ τύπον. Πρόκειται περὶ συνεργασίας ἢ ὁποία δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ μεταξύ μιᾶς συνεταιριστικῆς ἐπιχειρήσεως, οἰασδήποτε μορφῆς, καὶ ἑνὸς ἢ περισσοτέρων συνεταιρισμῶν ἐργασίας οἱ ὅποιοι λειτουργοῦν τρόπον τινὰ ὡς ὑπο-ἐπιχειρήσεις.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἐργατικὸν συνεταιρισμὸν παραγωγῆς τοῦ ὁποίου τὰ μέλη εἰσφέρουν ταυτοχρόνως κεφάλαιον καὶ ἐργασίαν, ὁ συνεταιρισμὸς ἐργασίας δύναται νὰ ἀπαλλαγῆ τῆς ἀναζητήσεως οἰκονομικῶν μέσων δι' ἐγγραφῆς εἰς συνεταιριστικὰ μερίδας. Συνηθέστατα, λειτουργεῖ μὲ μέσα παραγωγῆς τῆς γενικῆς ἐπιχειρήσεως.

Κατὰ συνέπειαν, δύναται κατ' ἀρχὴν νὰ μὴ εἰσφέρουν τὰ μέλη παρὰ μόνον τὴν ἐργασίαν, τὰς ἐπαγγελματικὰς τῶν ἐπιδόσεις καὶ τὰ προσωπικὰ τῶν προτερήματα. Ἀλλὰ μετασχηματίζει ὁ συνεταιρισμὸς αὐτὸς τὴν μισθωτὴν ἐργασίαν εἰς συνεταιριστικὴν ἐργασίαν. Ὁ ἀντιπρόσωπός του καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς γενικῆς ἐπιχειρήσεως συμφωνοῦν ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν ἐργασίας, ἐπὶ τῶν τηρηθησομένων προθεσμιῶν καὶ ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον θὰ καταβληθῆ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ὁμάδα ἐργασίας διὰ τὴν κοινὴν ἐργασίαν.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας αὐτῆς, ἡ συνεταιριστικὴ ὁμάς διευθύνει τὴν οργάνωσίν της καὶ κατανέμει τὰς ἐργασίας.

Ἐσαύτως, ἡ κατανομὴ τῆς συνολικῆς ἀμοιβῆς διὰ τὸ ἔργον μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ὁμάδος γίνεται βάσει κανόνων καθοριζομένων ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Παρόμοιοι συνεταιρισμοὶ ἐργασίας (ἢ συνεταιριστικαὶ ὁμάδες) συναντῶνται εἰς τὴν βιομηχανίαν μηχανῶν, τὰ τυπογραφεῖα, τὰ βυρσοδεφεῖα, τὴν βιομηχανίαν ὑποδημάτων. Ὑπάρχουν ἐπίσης ὁμάδες χωματουργῶν, φορτοεκφορτωτῶν, ξυλοκόκων, μεταλλωρρύχων. Εἰς τὴν Γαλλίαν, συνεταιριστικαὶ ὁμάδες συναντῶνται ἐντὸς τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν (διὰ λογιστικὴν ὑπηρεσίαν, δι' ἀρτοποιεῖον).

Τὴν μορφήν αὐτὴν τῆς ἐνδοσυνεταιριστικῆς συνεργασίας ἐπρότεινεν ὁ πρῶτος Διευθυντὴς τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας ὡς ἑξῆς :

«Εἶναι εὐχλὴς ἔργον, ὅπως, εἰς τὰς σχέσεις τῶν μὲ τὸ προσωπικὸν πὸ χρησιμοποιοῦν, οἱ συνεταιρισμοὶ πάσης φύσεως, ἐμπιστεύονται εἰς συνεταιριστικὰς ὁμάδας χειρωνακτικῶς ἢ πνευματικῶς ἐργαζομένων τὴν ἐλευθέραν ἀλλ' ὑπεύθυνον διαχείρησιν τμημάτων τῆς ἐπιχειρήσεώς των, δυναμένων τεχνικῶς νὰ ἀπομονωθοῦν ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴν καὶ οἰκονομικὴν διεύθυνσιν, καὶ δίδουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ εἰς αὐτάς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις τὸ παράδειγμα μιᾶς ὁργανώσεως ἐργασίας ἢ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς βασικὰς ἐπιδιωξεις τῶν ἐργαζομένων» (1).

1) Albert THOMAS: Les relations entre les différentes formes de la coopération. Rapport présenté au XIme Congrès coopératif international, Gand, Septembre 1924 (Paris, Presses universitaires de France, 1925) pp. 17 et 18.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ὡς συμπέρασμα τοῦ μαθήματος αὐτοῦ τειρίζεται τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα τῆς ἀνωτέρω προτάσεως :

Μόνον μὲ τὴν προσαρμογὴν τῶν διαφόρων μορφῶν τοῦ συνεργατισμοῦ θὰ καταστῇ ἱκανὴ ἢ συνεταιριστικὴ κίνησις — εἰς τὴν ὀργάνωσιν τόσον τῆς βιομηχανικῆς ὥσον καὶ τῆς γεωργικῆς ἐργασίας — νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, τὴν ἐλευθέραν καὶ αὐτόνομον δραστηριότητα τῆς ἐργασίας, μὲ τὴν τεχνικὴν πρόοδον καὶ τὴν συλλογικὴν δράσιν.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Ἀπὸ τὸ τρίτον μάθημα καὶ ἐντεθθεν, εἶδατε νὰ ἀναφέρονται τύποι συνεταιρισμῶν οἱ ὁποῖοι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπαχθῶν ὡς ὑπο-ὀμάδες εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας κατηγορίας τῶν συνεταιρισμῶν ; Ποῖοι εἰναι αὐτοὶ οἱ τύποι ; Εἰς ποῖας μεγάλας κατηγορίας τοὺς κατατάσσετε ;

2. Πῶς κρίνετε τὸ «πρόγραμμα τῶν τριῶν φάσεων» ; Εἶναι δυνατὴ ἢ πραγματοποιησίς του ; Εἶναι εὐχρῆς ἔργον ; Αἰτιολογήσατε τὴν γνώμην σας.

Ἐπάρχουν ἐμπόδια διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς συστηματικῆς συνεργασίας συνεταιρισμῶν διαφόρων τύπων :

α) εἰς τὰ ἔθνικὰ πλαίσια ;

β) ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ;

4. Μεταξὺ τῶν παραδείγματων διασυνεταιριστικῶν σχέσεων ποὺ γνωρίζετε, εἰς ἔθνικὰ ἢ διεθνή πλαίσια, ποῖα σὰς ἔκαναν μεγαλύτεραν ἐντύπωσιν ; Διατί ;

5. Ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὰ παραδείγματα ποὺ γνωρίζετε, διαβλέπετε ποῖαι μορφαὶ διασυνεταιριστικῶν σχέσεων, εἴτε διὰ μονομερῆ βοήθειαν, εἴτε διὰ κοινούς σκοπούς, εἴτε διὰ συμπληρωματικὰς ἐπιδιώξεις, θὰ ἦσαν περισσότερο ἀναγκαῖαι καὶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δημιουργηθῶν τὸ ταχύτερον εἰς τὴν χώραν σας ;

6. Ἡ δημιουργία ὀργανικῶν σχέσεων μεταξὺ καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ γεωργικῶν συνεταιρισμῶν πωλήσεως θὰ ἦτο φύσεως ἱκανῆς νὰ μεταβάλλῃ τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων μεταξὺ πόλεων καὶ υπαίθρου ; μεταξὺ βιομηχανικῶν καὶ γεωργικῶν χωρῶν ;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πίνακα εἰς τὸ τέλος ἀριθ. 11, 28, 30, 31.

ΕΝΝΑΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ**ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΔΙΑΧΩΡΙΣΤΟΙ**

Διὰ νὰ ἀνοικοδομηθῇ ὁ «συνεταιριστικὸς τομεὺς» καὶ διὰ νὰ εὐρυνθῇ ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ συσταθῇ ἕνας ταπεινὸς πρωτοβάθμιος συνεταιρισμὸς ἐχρειάσθη καὶ θὰ χρειασθῇ ἀκόμη νὰ ὑπερπηθῶν ἐμπόδια. Τὸ σπουδαιότερον τῶν ἐμποδίων

δὲν εἶναι ἡ ἀντιδράσεις ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὁ συνεταιρισμὸς πρόκειται νὰ συναγωνισθῇ· δὲν εἶναι ἡ πενία ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ὁ συνεταιρισμὸς θὰ προσφέρῃ τὰ πλεονεκτήματά του· δὲν εἶναι οὔτε αὐτὴ ἡ ἀδράνειά των, τόσοσ βαρύνουσα ἐνίοτε· εἶναι ἡ ἔλλειψις πείρας τῶν ἐργασιῶν καὶ ἀκόμη περισσώτερον, ἡ ἕκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων, ἕκ μέρους τῶν ἀντιτιθεμένων καὶ τῶν ἀδιαφορούντων ἄγνοια τῶν ἀρχῶν, τῶν μεθόδων καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ συνεργατισμοῦ.

«Ὅταν οἱ οἰκονομικῶς ἀσθενεῖς ἄνθρωποι ἔχουν τὴν φιλοδοξίαν νὰ δημιουργήσουν τὰ μέσα ἀπ' εὐθείας ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν των, δταν ἐπιδιώκουν, διὰ νὰ δμιλήσωμεν ὅπως ὁ Κάρλος Ζίντ, νὰ γίνουν ἔμποροι τοῦ ἑαυτοῦ των, τραπεζίται τοῦ ἑαυτοῦ των, ἐργοδοταὶ τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ ἀσφαλισταὶ τοῦ ἑαυτοῦ των, θὰ ἦσαν ἀπερίσκεπτοι ἐὰν δὲν ἤρχιζον νὰ ἐφοδιάζωνται μὲ τὰς ἀναγκαιάς γνώσεις καὶ τὴν πίστιν» (1). Καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ἐπιβάλλεται ὄχι μόνον εἰς τοὺς διοικητάς, εἰς τοὺς διευθυντάς καὶ εἰς τὸ προσωπικὸν ἐκτελέσεως, ἀλλὰ ἐπίσης εἰς τὸν μεγαλύτερον δυνατὸν ἀριθμὸν μελῶν. Πράγματι, τὰ μέλη ἔχουν δικαιώματα καὶ εὐθύνας ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ συνεταιρισμοῦ των : ὀφείλουν νὰ προετοιμασθοῦν διὰ νὰ τὰ ἀσκήσουν.

Οἱ σκαπανεῖς τῆς Ροσντέιλ τὸ προέβλεψαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πρὶν ριχτοῦν εἰς τὴν συνεταιριστικὴν περιπέτειαν, διέθεσαν περισσώτερον τοῦ ἐνὸς ἔτους διὰ νὰ σκεφθοῦν καὶ συζητήσουν τὰ προβλήματα των.

Εἶδον μάλιστα περισσώτερον μακράν. Εἶχον ἀντιληφθῆ ὅτι αἱ πράξεις διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως ἀπαιτοῦν ὠρισμένας γνώσεις καὶ ἐτοποθέτησαν, ὡς ἐλέχθη ἤδη, τὴν ἐκπαίδευσιν μεταξὺ τῶν σκοπῶν των (2). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀπὸ τὸ 1852 διέθεσαν διὰ τὴν παιδείαν 2½% τῶν πλεονασμάτων τοῦ συνεταιρισμοῦ· ἀπὸ τὸ 1850 ἀκόμη συνέστησαν ἕνα σχολεῖον διὰ τοὺς νέους· βραδύτερον τὸ διοικητικὸν των συμβούλιον διέθεσε μίαν αἴθουσαν, ὅπου ἐκάστην Κυριακὴν καὶ Πέμπτην, εἴκοσι ἕως τριάκοντα ἄτομα, ἡλικίας 14-40 ἐτῶν ἠδύοντο νὰ ἐκπαιδεύωνται ἀμοιβαίως (3). Βραδύτερον ἀκόμη, διωργάνωσαν νυκτερινὰ μαθήματα φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν σπουδῶν τὰ ὅποια παρηκολούθησαν 3.000 ἄτομα κατὰ τὰ ἔτη 1872-1894, ἧτοι καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ νυκτερινὰ μαθήματα ἦσαν ἀκόμη ἄγνωστα.

Ἡ διΐφα αὐτὴ διὰ τὰς γνώσεις, καὶ ἡ φυσικὴ τάσις τῶν συνεταιρισμῶν διὰ νὰ τὴν ἱκανοποιήσουν συναντᾶται καθ' ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Τὴν συναντῶμεν ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπὸ διαφόρους μορφάς : εἰς τὴν Ἰνδίαν, τὴν Νιγηρίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας ὅπου ἡ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἀκόμη ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη, ὑπάρχουν συνεταιρισμοὶ οἱ ὅποιοι οἰκοδομοῦν (ἢ ἐνώνουνται διὰ νὰ οἰκοδομήσουν) καὶ συντηροῦν ἕνα σχολεῖον ἢ ἀναλαμβάνουν τὸ βάρος τοῦ μισθοῦ ἐνὸς διδασκάλου· εἰς τὰς χώρας ὅπου ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ γενικὴ, αἱ προοριζόμεναι διὰ τὰς οἰκογενεῖς ἐφημερίδες τῶν συνεταιριστικῶν

1) Le mouvement coopératif et les problèmes actuels, vol. I, op. cit., p. 22.

2) Βλέπετε πρῶτον μᾶθημα : «Ἡ ὀργανωτικὴ κίνησις».

3) Cf. George Jacob Holyoake : Histoire des Equitables Pionniers de Rochdale, résumé extrait et traduit de l'anglais par Mme Vve Gobin (Nîmes, Bibliothèque de l'Emancipation, 1890) pp. 99 et suiv.

οργανώσεων και τὰ διοργανούμενα ὑπ' αὐτῶν μαθήματα ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς μορφώσεως τῶν μελῶν των.

Ἐὰν ἡ ἀνάγκη τῆς γνώσεως εἶναι φυσικὴ εἰς τοὺς ἐπιθυμούντας νὰ φέρουν εἰς αἴσιον πέρασ τὴν συνεταιριστικὴν προσπάθειαν, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν διὰ τοὺς ἀμορφώτους ἢ πρωτογόνους πληθυσμούς. Διότι, εἰς τὴν πείραν καὶ τὰς γνώσεις πού ἀποκοτοῦν οἱ συνιστώμετες καὶ διαχειριζόμενοι τὸν συνεταιρισμὸν των ἄπλοοι ἄνθρωποι, ἐνυπάρχει μία ἐκπαιδευτικὴ ἀρετὴ εἰς τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ συνεργατισμοῦ ὑπάρχουν τὰ στοιχεῖα μιᾶς μορφώσεως καὶ μιᾶς ἀξίας πολιτισμοῦ.

Αὐτὴν τὴν παρατήρησιν ἔκαμε καὶ ὁ σημερινὸς διευθυντὴς τῆς Διεθνοῦς Συνεταιριστικῆς Ἑνώσεως ὅταν ἔγραφε :

Δικαίως λέγεται ὅτι ὁ συνεργατισμὸς εἶναι μία οικονομικὴ κίνησις ἡ ὁποία χρησιμοποιοῖ τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἀλλὰ θὰ ἦτο ἐξ ἴσου ἐπιτυχὲς ἐὰν ἀντεστρέφετο ἢ πρότασις καὶ ἐλέγετο ὅτι ὁ συνεργατισμὸς εἶναι μία ἐκπαιδευτικὴ κίνησις ἡ ὁποία χρησιμοποιοῖ τὴν οικονομικὴν δρᾶσιν (1).

Κάτι ἀνάλογον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Gr. Fauquet :

«Ἡ πρώτη ἐπιδίωξις τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ εἶναι ἡ ἐξύψωσις τῆς οικονομικῆς καταστάσεως τῶν μελῶν του, ἀλλὰ διὰ τῶν μέσων πού κινητοποιεῖ, διὰ τῶν προτερημάτων πού ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὰ μέλη του καὶ ἀναπτύσσει εἰς αὐτά, ἀποβλέπει καὶ ἐπιτυχάνει κάτι ἀνώτερον. Ὁ σκοπὸς τοῦ συνεργατισμοῦ στρέφεται πρὸς τὴν προσπάθειαν νὰ δημιουργήσῃ ἀνθρώπους, ἀνθρώπους ὑπευθύνους καὶ ἀλληλεγγύους, εἰς τρόπον ὥστε ὁ καθεὶς νὰ ἐξυψοῦται εἰς μίαν πλήρη κοινω-νικὴν ζωὴν» (2).

«Νὰ δημιουργήσῃ ἀνθρώπους ὑπευθύνους», «νὰ δημιουργήσῃ νέους ἀνθρώπους», «νὰ κἀνῆ ἀνθρώπους», εἶναι ἴσως ἡ ἔννοια πού πρέπει νὰ δοθῆ εἰς τὴν φίλεργον καὶ ἐνστικτώδη προσπάθειαν τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τὴν μακραιώνα ἱστορίαν της. Εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ἔσχατη ἐπιδίωξις τοῦ συνεργατισμοῦ ὅπως εἶναι ἡ ἐπιδίωξις πάσης ἀγωγῆς : σύμπτωσις ἡ ὁποία βοηθεῖ νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν ἔλξιν τὴν ὁποίαν ἤσκησεν καὶ ἀσκεῖ ὁ συνεργατισμὸς ἐπὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, ἐκπαιδευτικῶν, κηρύκων τοῦ θεοῦ λόγου, ἱατρῶν, τῶν ὁποίων ἡ φυσικὴ ροπή στρέφεται καθημερινῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὰς ἀδυναμίας καὶ τὸ μεγαλεῖον του, τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὸ πεπρωμένον του.

Διὰ τῆς ἀγωγῆς, εἰσοδοχῆ εἰς τὸν συνεργατισμὸν, καὶ διὰ τοῦ συνεργατισμοῦ ἐξύψωσις τοῦ ἀνθρώπου ὑπεράνω τοῦ ἑαυτοῦ του, αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ φιλοδοξία ἐκείνων πού θέλουν νὰ διαμορφώσουν συνεταιριστάς.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαμορφώσουν συνεταιριστάς, κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς διαφωτίσεως, ἀκολούθως διὰ μιᾶς περισσότερον ἐνισχυμένης ἐκπαιδευτικῆς προσπα-

2) W. P. Watkins: «Éducation coopérative et civisme mondial», Revue de la coopération internationale 26 année, no 5, mai 1933, p. 183.

1) Le secteur coopératif, op. cit. p. 44.

θείας ἀναλαμβάνουν νὰ διαγείρουν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν θέλησιν τῆς συνεταιριστικῆς δράσεως, νὰ κτισταῖσιν γνωστὰς τὰς μεθόδους, τοὺς κανόνας, τὰ προβλήματα, τὰς ἐπιτεύξεις, τὰς δυνατότητας καὶ τὰ θρία. Διὰ τοὺς ἀνεπαρκῶς πρὸς τοῦτο προετοιμασμένους, ἡ προσπάθεια δὲν πραγματοποιεῖται χωρὶς κινδύνους πλάνης καὶ λοξοδρομήσεως. Κατὰ συνέπειαν, ἡ διδασκαλία τοῦ συνεργατισμοῦ δέον νὰ στηρίζεται εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατόν πλήρη καὶ ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἐννοιῶν.

Ἄς θέσωμεν λοιπὸν κατὰ πρῶτον τὸ ἐρώτημα τί εἶναι δυνατόν νὰ κἀνῃ ἡ κατὰ κυριολεξίαν συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις διὰ νὰ προσδώσῃ εἰς τὴν γνῶσιν αὐτὴν αὐθεντικὸν περιεχόμενον καὶ διὰ νὰ μεταδιδάσῃ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ ἔχουν εἴτε τὴν εὐθύνην ἢ τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὴν διαδώσουν, εἴτε τὴν ἀνάγκην νὰ τὴν δεχθοῦν.

Ἀφήνοντες διὰ βραδύτερον τὴν ἔρευναν, ἐπὶ τῶν ἐπιτεύξεων εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῶν ἰδίων συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων, ἄς ἐξετάσωμεν τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχουν ἢ θὰ ἠδύναντο νὰ κατέχουν εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ἢ συνεταιριστικῆς πράξεως καὶ ἡ συνεταιριστικὴ θεωρία εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν διαφόρων βαθμῶν.

Ἀνωτάτη καὶ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις

Ἐπὶ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν τὰ προοριζόμενα διὰ τοὺς φοιτητὰς τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῶν ἀνωτέρων σχολῶν μαθήματα καὶ συγγράμματα δὲν ἀνέφερον τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν παρὰ διὰ βραχείας καὶ ἀορίστου μνείας τοῦ «συνεργατισμοῦ» εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν κοινωνικοοικονομικῶν θεωριῶν εἰς «ισμὸς».

Ἀλλὰ, βαθμιαίως, ἡ συνεταιριστικὴ πράξις, ἐν τῷ πλούτῳ τῶν μορφῶν τῆς καὶ τῆς σημασίας τῆς, κατέστη ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐρεύνης. Κατέστη ἐπίσης ἀντικείμενον διδασκαλίας, διότι ἡ κατάρτισις σημαντικοῦ μέρους τῶν στελεχῶν τοῦ ἔθνους γίνεται εἰς τὰ πανεπιστήμια καὶ τὰς ἀνωτάτας σχολὰς. Εἶναι ἐνδιαφέρον τὰ στελέχη αὐτά, στελέχη πολιτικά καὶ διοικητικά, νομοθέται, νομικοὶ, οἰκονομολόγοι, παιδαγωγοί, ἰατροί, μηχανικοί, γεωπόνοι νὰ δέχωνται, ἐπὶ τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, ἐπὶ τῶν σκοπῶν τῆς καὶ τῶν ἐπιτεύξεων τῆς, ἐννοίας αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν εἰς αὐτοὺς τουλάχιστον νὰ ἀναγνωρίζουν τὸν συνεταιρισμὸν ὅταν τὸν συναντοῦν καὶ νὰ τὸν μεταχειρίζονται λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά του, νὰ διδάσκωνται ἐννοίας αἱ ὁποῖαι παρέχουν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐχέρειαν νὰ σκέπτονται καὶ νὰ δημιουργοῦν ὄχι μόνον μετὰ τὴν νοοτροπίαν ἐταίρειας, ἀλλὰ καὶ τῆς συνεργατικῆς νοοτροπίας.

Πανεπιστήμια

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ διδασκαλία τοῦ συνεργατισμοῦ ἔχει καταλάβει σήμερον θέσιν εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης, τῶν περισσοτέρων ἐπαρχιῶν τοῦ Καναδά, τῶν τεσσαράκοντα Πολιτειῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπως καὶ εἰς μίαν δωδεκάδα πανεπιστημίων τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, εἰς μίαν δεκάδα πανεπιστημίων τῆς Ἰνδίας καὶ εἰς μερικὰ πανεπιστήμια καὶ ἀνωτέρως σχολὰς τῶν Φιλιππίνων καὶ τῆς Ταϊλάνδης. Ἀναφέρομεν ἐπίσης ὅτι τὸ Κοινωνικὸν

Ἰνστιτούτον τοῦ Παπικοῦ Γρηγοριανοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης, καθιέρωσε κανονικὸν μάθημα ἐπὶ τοῦ συνεργατισμοῦ, προοριζόμενον διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς οἱ ὅποιοι, μετὰ τὰς θεολογικὰς τῶν μελέτας, ἐξειδικεύονται εἰς τὰ κοινωτικὰ προβλήματα.

Ἐννοεῖται, ἡ κατεχομένη ὑπὸ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς θέσις δὲν εἶναι παντοῦ τῆς αὐτῆς σημασίας : εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρᾶς διαρκείας (μέχρι τεσσάρων ἐτῶν, ὅπως εἰς τὸν Καναδᾶν, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀττάβας), περιλαμβάνεται εἰς ἓνα γενικὸν πρόγραμμα ἢ συνδέεται μὲ ἓνα εἰδικὸν μάθημα, εἰς τινα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, ἐλέγχεται ἀπὸ μίαν ἐξέτασιν καὶ εἰς ἄλλα ὄχι καὶ ἀναλόγως παρέχεται ἢ ὄχι δίπλωμα.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν καθαρῶς διδακτικὴν διδασκαλίαν, πολλὰ κανονικὰ πανεπιστήμια, τὸ πλεῖστον τῶν πανεπιστημίων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἢ τῶν προσηρητημένων εἰς αὐτὰ ἰδρυμάτων καί, προσφάτως, τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Πόρτο Ρίκο, ἀπευθύνονται κατ' εὐθειαν εἰς τοὺς ἀγρότας, εἰς τοὺς ἄλιεις, ἐνίοτε εἰς τοὺς βιομηχανικοὺς ἐργάτας, διὰ μέσου τῶν «ἐξωτερικῶν τῶν ὑπηρεσιῶν» (!).

Διὰ μεθόδων καταλλήλων διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς ὁποίας καλοῦνται νὰ θεραπεύσουν (κύκλοι σπουδῶν, νυκτερινὰ μαθήματα, μαθήματα δι' ἀλληλογραφίας, ἀσκήσεις ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως, συμβουλαί, φυλλάδια, ραδιόφωνον, κινηματογράφος, ἐκθέσεις), αἱ ἐξωτερικαὶ αὐταὶ ὑπηρεσίαι προσφέρουν μίαν πολλὴν σημαντικὴν προσπάθειαν ἐκκλαϊκείσεως ἢ ἀξιοθαύμαστος συνεταιριστικῆ ἀνάπτυξις ὠρισμένων περιοχῶν ὀφείλεται εἰς αὐτάς. Ἀναφέρομεν ὡς παραδείγματα τὸ Πανεπιστήμιον Ἁγίος—Φραγκίσκος—Ἐαβιέ (εἰς Antigonish τῆς Νέας Σκωτίας) καὶ τὸ Πανεπιστήμιον Λαβάλ (εἰς Κεμπέκ, Καναδᾶ).

Παρομοία ἔμπνευσις ὠδήγησε ἓνα πανεπιστήμιον τῆς Ἰνδίας νὰ διοργανώσῃ ὑγενομικοὺς συνεταιρισμοὺς εἰς τὰ πέριξ αὐτοῦ χωρία.

Ἀνώτεροι τεχνικαὶ σχολαί

Ἐὰν ἡ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις δύναται νὰ περιληφθῇ εἰς πᾶν πρόγραμμα γενικῆς μορφώσεως, εἶναι ἰδιαιτέρως ἀναγκαῖα δι' ὠρισμένα ἐπαγγέλματα, κυρίως διὰ τοὺς ἀγρότας καὶ δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ὀφείλουσι νὰ ζοῦν ἐν ἐπαφῇ μαζὶ τῶν καὶ νὰ τοὺς καθοδηγοῦν. Δὲν εἰσῆχθη μόνον εἰς τὴν Εὐρώπῃ καὶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἢ διδασκαλία αὐτὴ εἰς τὰς γεωργικὰς σχολὰς (καί, ἐνίοτε, εἰς ἄλλας ἀνωτέρας τεχνικὰς σχολὰς), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, εἰς τὴν Βραζιλίαν, εἰς τὴν Ἰνδιάν, εἰς τὴν Ἰνδονησίαν, εἰς τὴν Λιθῦν, εἰς τὸν Παναμᾶν, εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ προσφάτως εἰς τὸ Μαρόκον.

Παιδαγωγικαὶ ἀκαδημίαι

Ἀρκετὸς ἀριθμὸς χωρῶν, ὅπως ἡ Βιρμανία, ἡ Κεϋλάνη, ἡ Ὀμοσπονδία τῆς Μαλαισίας, τὸ Μαρόκον, τὸ Μεξικόν, ἡ Ὀμοσπονδία τῆς Νιγηρίας (ἀνατολικὴ πε-

1) Μὲ τὴν ἴδιαν πρόθεσιν ἢ διδασκαλία τοῦ συνεργατισμοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρέχεται ἀπὸ τὰ «λαϊκὰ πανεπιστήμια».

ριοχή), κλπ., τῆς ἐπεφύλαξον θέσιν εἰς τὰ προγράμματα τῶν παιδαγωγικῶν ἀκαδημιῶν. Εἰς τὰς Ἠνωμέναις Πολιτείας, μάλιστα, ἡ διδασκαλία αὐτὴ εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἀπὸ τὸ 1935 εἰς τὰς παιδαγωγικὰς ἀκαδημίας τοῦ Βισκοσὲν καί, ἀπὸ τὸ 1943, εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Dakota τοῦ Βορῶ.

Πράγματι, οἱ διδάσκαλοι, διὰ τῆς διασπορᾶς των εἰς δλόκληρον τὴν χώραν, διὰ τῆς γνώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου περιβάλλοντος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζοῦν, διὰ τοῦ γοήτρου τοῦ ὁποίου ἀπολαοῦν πολὺ συχνά, διὰ τῆς συνηθείας των νὰ ἀφυπνίζουν τὰ πνεύματα καὶ νὰ ἐμφυσοῦν νέας ἰδέας, δύνανται νὰ εἶναι λίαν ἀποτελεσματικοὶ προπαγανδισταὶ καὶ πολῦτιμοὶ σύμβουλοι (1).

Διὰ τοὺς ἰδίους λόγους, ἡ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις περιελήφθη εἰς τὸ πρόγραμμα καταρτίσεως τῶν «παιδαγωγῶν δάσεως».

Ἐκπαίδευσις τῶν νέων

Ἐγινε ἐπίσης σκέψις νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ συνεταιριστικὴ ἀγωγή τῶν νέων ἀκόμη ἐνωρίτερον καὶ περισσότερον εὐθέως. Πράγματι, διὰ τοὺς ἐνηλίκους, ἐὰν διεμορφώθησαν διὰ τῶν μαθητικῶν μεθόδων τῆς πατροπαράδοτου σχολῆς, πρῶτον ἔργον τῆς συνεταιριστικῆς ἀγωγῆς εἶναι νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸ πνεῦμα των ἀπὸ τὰς δεχθείσας ἀβασανίστως ἰδέας, νὰ ἐξαγάγῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὰς χαρᾶχθείσας τροχιὰς διὰ προκαθωρισμένων λύσεων. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν ὑπάρχει διὰ τὸ πνεῦμα τῶν παιδιῶν, πνεῦμα νέον, δραστήριον, ἐρευνητικόν, ἀπληστον διὰ νὰ γνωρίζῃ, νὰ ἀντιλαμβάνεται, νὰ ἀνακαλύπτῃ. Ἐπι πλεόν, πρέπει νὰ ὑπολογίζωμεν ὅτι τὰ παιδιὰ θὰ μεταβιβάσουσιν εἰς τὸ περιβάλλον των γνώσεις καὶ πείραν μόλις κτηθείσας, εἰς τρόπον ὥστε νοήμονες γονεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς δραστηριότητας τῶν παιδιῶν των, νὰ μανθάνουσιν πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν τομέα τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν νέων μεθόδων, καὶ ἂν ἀκόμη αὐτὸ δὲν γίνεται ἐνσυνειδήτως.

Εἶναι λοιπὸν πρόσφορον καὶ δυνατὸν νὰ δίδωνται συνεταιριστικαὶ γνώσεις εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς μέσης καὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως;

Ἡ εἰσαγωγή συνεταιριστικῶν ἐνοιῶν εἰς τὰ προγράμματα συνήντησεν ἀντιδράσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξασθενίζουν. Ἀρχίζουν νὰ ἀναγνωρίζουσιν ὅτι τὸ παιδί ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πληροφωρῆται ἐπὶ ὅλων τῶν θεσμῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἡ σύγχρονος κοινωνία, διότι εἰς αὐτὴν τὴν κοινωνίαν θὰ εἰσέλθῃ. Ἐάν, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ διδασκαλία τοῦ συνεργατισμοῦ εἶναι προαιρετικὴ εἰς τὰ «κοινωνικὰ σχολεῖα», εἰς τὴν Ἀργεντινὴν εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς ὅλα τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα τῆς πολιτείας Entre-Rios, εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς πολιτείας τοῦ Μπουένος-Ἀἶρες (τῆς ὁποίας τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας περιλαμβάνει μίαν διεύθυνσιν συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως), ὅπως εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἰσῆχθη εἰς τὰ σχολεῖα μέσης καὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως τῶν περισσότερων ἐπαρχιῶν τοῦ Καναδᾶ καὶ εἰς τὰ περισσότερα ἀστικά καὶ

1) Ἀντιθέτως, εἶναι ἴσως ἐπικίνδυνον νὰ καταστῇ ὁ ἐν ἐνεργείᾳ διδάσκαλος ὁ συνδετικὸς μοχλὸς ἐνὸς συνεταιρισμοῦ. Ἡ ἐμπιστοσύνη πού ἔχουν εἰς τὰς ἱκανότητάς του, θὰ ἦτο δυνατὸν εὐκόλως νὰ ἀπαλλάξῃ τὰ μέλη τοῦ συνεταιρισμοῦ νὰ ἀσχοῦνται εἰς τὰς διοικητικὰς καὶ διαχειριστικὰς ἐνεργείας. Ὁ συνεταιρισμὸς θὰ διέτρεχε μέγαν κίνδυνον νὰ καταρρεῦσῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκείνου ὁ ὁποῖος ἔφερε μόνος τὸ βάρος.

ἀγροτικά σχολεία μέσης ἐκπαιδεύσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Λιθῦνης καὶ τῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Νιγηρίας (ἀνατολική περιοχή), εἰς τὰ σχολικά βιβλία τῆς Κεϋλάνης καὶ ὀρισμένων περιοχῶν τῆς Ἰνδίας.

Ἡ πείρα θὰ ἀποδείξῃ ἂν καὶ διὰ ποίων μέσων ἡ διδασκαλία αὐτὴ εἰς τὰ σχολεῖα μέσης καὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ εἶναι ἀποτελεσματική. Εἶναι προφανές ὅτι αἱ μέθοδοι πρέπει νὰ προσαρμύζωνται πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν μαθητῶν. Διὰ τοὺς πολὺ μικροὺς, χρησιμοποιοῦν εἰκόνας, μικρὰς ἱστορίας (ὅπως εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἐπαρχίαν Μανδράς), ἱκανὰς νὰ ἀφυπνίσουν τὸ ἐνδιαφέρον των, νὰ διαγεύρουν ἐπὶ μακρὸν τὴν φαντασίαν των, νὰ ἱκανοποιοῦν τὴν ἐπιθυμίαν των πρὸς κοινωφελῆ δράσιν καὶ «περιπέτειαν». Συχνὰ εἰσάγονται ἔννοιαι συνεργατισμοῦ εἰς τὰ μαθήματα πολιτικῆς ἀγωγῆς ἢ εἰς τὰ μαθήματα ἱστορίας, ὅπως εἰς τὸ Πακιστάν καὶ εἰς τὸν Καναδᾶν Saskatchewan⁽¹⁾, εἰς τὰ μαθήματα γεωγραφίας, ὅπως εἰς τὸν Καναδᾶν (Μανιτόμπα).

Ἡ κίνησις τῶν νέων συνεταιριστῶν

Τονίζεται ἐπίσης ὅτι τὸ οὐσιῶδες ἔγκειται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, μᾶλλον τοῦ «συνεταιριστικοῦ πνεύματος», τῶν συνεταιριστικῶν τρόπων σκέψεως καὶ δράσεως τῶν νέων παρὰ εἰς τὴν μεταβίβασιν γνώσεων ἐπὶ τοῦ συνεργατισμοῦ.

Αὐτὴ εἶναι π.χ. ἡ ἐπιδίωξις, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τῆς Κινήσεως τῆς Συνεταιριστικῆς Νεολαίας, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ διαφόρων δραστηριοτήτων, νέοι καὶ νέαι ἀναπτύσσουσιν τὴν προσωπικότητά των, ἀσκούμεναι εἰς τὴν πρακτικὴν τῆς «αὐτοδιοικήσεως» καὶ ἀνακαλύπτουν τὴν κοινωνικὴν σημασίαν τοῦ συνεταιρισμοῦ ὡς τρόπου ζωῆς.

Κινήσεις παρομοίας ἐμπνεύσεως ὑπάρχουν καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὅπως ἡ Αὐστρία, αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι, ἡ Ἑλβετία, ἡ Γιουγκοσλαβία, κλπ., μερικαὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν συνέστησαν μίαν Διεθνή Ὀμοσπονδίαν.

Ἡ κίνησις αὕτη τῶν νέων ἐνθαρρύνεται καὶ καθοδηγεῖται ὑπὸ συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων τῶν ἀγγλικῶν. Εἰς τὴν Ἑλβετίαν, συνέστησαν «Week-Ends» καὶ εἰς τὸν Καναδᾶν Saskatchewan⁽²⁾ «ἐβδομάδας» συνεταιριστικῶν σπουδῶν δι' ἐφήδους.

Ὅταν ἡ διαμονὴ τῶν φοιτητῶν εἶναι κάποιος διαρκείας, ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διακοπῶν εἰς τοὺς συνήθεις τόπους παραμονῆς των, ἐγκαθίστουν ἐνίοτε, ὅπως εἰς Αὐστρίαν καὶ τὸν Καναδᾶν (Manitoba, Saskatchewan) μικροὺς προσκαίρους συνεταιρισμοὺς : καταστήματα, καντίνας, κλπ.

1) Ἐνας Καναδὸς συνεταιριστὴς παρεπονεῖτο μίαν ἡμέραν διότι ἐδιδάχθη εἰς τὸ σχολεῖον τὰ ὄνόματα ὄλων τῶν γυναικῶν τοῦ Ἑρρίκου VIII καὶ τὰς διαφόρους μεθόδους ποῦ ἐχρησιμοποίησε διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτάς, ἀλλὰ οὐδέποτε ἤκουσε νὰ γίνεταί λόγος διὰ τοὺς Σκαπανεῖς τῆς Ροτσντέιλ.

2) Σημειωτέον ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ πάσης κατηγορίας τῆς Saskatchewan ἠνώθησαν διὰ νὰ διοργανώσουν τὰς «ἐβδομάδας» αὐτάς τῇ συνδρομῇ τῆς Διευθύνσεως Συνεταιρισμῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Συνεταιρισμοὶ φοιτητῶν καὶ σχολικοὶ συνεταιρισμοὶ

Τέλος, οἱ νέοι δύνανται νὰ ἰδρῦσουν καὶ νὰ διαχειρίζονται ἰδικούς των συνεταιρισμούς, διὰ τὰς ἰδίας των ἀνάγκας καὶ ἀναλόγως τῶν ἰδίων των ἱκανοτήτων.

Εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας καὶ τὸν Καναδᾶ, ὑπολογίζονται εἰς 500 οἱ συνεταιρισμοί, εἰς τοὺς κόλπους τῶν ὁποίων 50.000 φοιτηταὶ λύνουν τὰ προβλήματα τῶν τῆς στέγης, τῆς τροφῆς, τῆς ἀγορᾶς βιβλίων καὶ μυθῶνται εἰς τὸν μηχανισμόν τοῦ συνεργατισμοῦ. Ὁργανώσεις τῆς αὐτῆς φύσεως συνεστήθησαν εἰς τὴν Ἀργεντινήν, τὴν Βραζιλίαν, τὸ Μεξικόν, τὸ Περού.

Πολυκριθότεροι εἶναι οἱ συνεταιρισμοὶ μαθητῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ πρὸ παντὸς τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως.

Πρόκειται περὶ πραγματικῶν συνεταιρισμῶν, εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ παιδιοῦ. Ὡς ἐπιχειρήσεις, ἀναπτύσσουν δραστηριότητας αἱ ὁποῖοι ποικίλλουν ἀναλόγως τῶν χωρῶν, τῶν ἀναγκῶν πρὸς ἱκανοποίησιν, τῶν χρησιμοποιουμένων πόρων· ἀναπαριστάνουν ἐν σμικρογραφίᾳ τὸν τύπον τοῦ προμηθευτικοῦ ἢ παραγωγικοῦ ἢ κτηνοτροφικοῦ συνεταιρισμοῦ ἢ τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀποταμιεύσεως καὶ πίστεως ἢ πωλήσεως· διοικοῦνται καὶ διαχειρίζονται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς μαθητὰς ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τῶν διδασκάλων των. Τὰ κέρδη χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸν ἐξωραϊσμόν καὶ τὸν ἐξοπλισμόν τοῦ σχολείου, διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἑορτῶν καὶ ἐκδρομῶν, δι' ἔργα ἐπίσης ἀλληλεγγύης. Ὡς συλλογικὰ ὄργανα ἔχουν τὰ καταστατικὰ των, τὰ διοικητικὰ καὶ ἐκτελεστικὰ ὄργανα. Οἱ μικροὶ συνεταιρισταὶ ἀποκοτῶν δι' αὐτῶν ὄχι μόνον πρακτικὰς οἰκονομικὰς γνώσεις, ἀλλὰ βοηθοῦνται νὰ συνειδητοποιοῦν καὶ τὸν δημοκρατικὸν μηχανισμόν, τὴν ἀρετὴν τῆς ὑπευθύνου δράσεως καὶ τὴν ἀμοιβαίαν βοήθειαν.

Ἀνεπτύχθησαν πρὸ παντὸς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον καὶ κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Γαλλίαν (800 ὑπολογίζονται εἰς 20.000 περίπου) καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν. Κατέκτησαν ἐνωρὶς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν· διεδόθησαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διαδίδωνται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πολυάριθμοι, ἀναλόγως τῶν χωρῶν, εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους. Συναντῶνται εἰς τὴν γαλλικὴν δυτικὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Ἀργεντινήν, εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Βραζιλίαν (700 περίπου συνεταιρισμοί), εἰς τὸν Καναδᾶν, εἰς τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν Κολομπίαν, εἰς τὴν Κόστα - Ρίκα, εἰς τὴν Ἑλλάδα (*) εἰς τὴν Γουατεμάλαν, εἰς τὴν βρετανικὴν

*) (Σ.Μ.) Ὁ θεσμὸς τῶν Σχολικῶν Συνεταιρισμῶν εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Ὑπηρεσίαν Συνεταιριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τὸ ἔτος 1954, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Κυρίας καὶ τοῦ Κυρίου Θεοδώρου Τζωρτζιάκη. Κατὰ τὴν μεσολαβήσανσαν 5ετῆ περίοδον ἐσημείωσε ταχεῖαν πρόοδον. Ὁ ἀριθμὸς των ὑπολογίζεται σήμερον εἰς 400 περίπου. Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ πρόοδος τῆς δράσεως τῶν Σχολικῶν Συνεταιρισμῶν ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ ἀπὸ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως. Τὰ ἔσοδα των, προερχόμενα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ παραγωγικῶν ἐργασιῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τῶν μελῶν, ἀνήλθον κατὰ τὸ ἔτος 1956—57 εἰς 539.000 δραχμάς καὶ διετέθησαν τόσον διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ ὅσον καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθητῶν. Ἡ παιδαγωγικὴ ὠφέλεια εἶναι ἤδη ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσα. Ἡ βαθμιαία μύησις τῶν παιδιῶν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας καὶ ἀλληλεγγύης ἐκδηλοῦται εἰς ἔργα σχολικῆς καὶ εὐρυτέρας κοινωνικῆς δράσεως διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ὅλης ζωῆς τοῦ χωρίου ὅπου λειτουργεῖ ἕκαστος σχολικὸς συνεταιρι-

Γουιέναν (8που, διὰ τῆς συνεργασίας τῆς Διεθνήσεως Συνεταιρισμῶν καὶ τῆς Διεθνήσεως Ἀγωγῆς, τριάκοντα διδάσκαλοι κατηρτίσθησαν, εἰδικῶς πρὸς τοῦτο), εἰς τὴν Ἀίτῆν, εἰς τὴν Ὀνδούραν, εἰς τὴν Ἰνδίαν, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, εἰς τὸ Μεξικόν (1.500 συνεταιρισμοὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1955), εἰς τὸ Μαρόκον, εἰς τὸ Περού, εἰς τὸ Πόρτο-Ρίκο (8που τριάκοντα συνεταιρισμοὶ ἀντεπροσωπεύθησαν εἰς τὸ πρῶτον συνέδριον τῶν συνεταιρισμῶν τῶν νέων τὸν Μάϊον 1954), εἰς τὴν Βόρειον Ρωδεσίαν, εἰς τὸ Σαλβαντόρ (63 συνεταιρισμοὶ καὶ μίαν δημοσπονδίαν), εἰς τὴν Ἑλβετίαν, εἰς τὴν Τυνησίαν, εἰς τὴν Βενεζουέλαν.

Οἱ πειραματισθέντες ἐπὶ τῶν σχολικῶν συνεταιρισμῶν ἐκπαιδευτικοὶ ἐκφράζουν τὴν γνώμην, ὅτι ὁ θεσμὸς αὐτὸς προσφέρει πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὴν ἀπλὴν διδασκαλίαν τοῦ συνεργατισμοῦ διὰ τῆς πράξεως. Θεωροῦν τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς, ὡς ἐκ τῆς λειτουργίας των, ὡς ἓνα μέσον, μίαν μέθοδον καὶ ἓνα περιβάλλον πνευματικῆς καταρτίσεως καὶ διαμορφώσεως χαρακτήρων. Ἡ παρατήρησις αὐτὴ προστίθεται εἰς τὴν ἀναφερθεῖσαν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος μαθήματος ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ συνεργατισμοῦ διὰ τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ, γενικώτερον, ἐπὶ τῶν συγγενικῶν σημείων ποῦ ἐνώνουν τὸν συνεργατισμὸν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν, τοὺς συνεταιριστάς καὶ τοὺς ἐκπαιδευτικούς.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Ἡ ἰδιαιτέρα φύσις τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ καὶ αἱ εἰδικαὶ ἰδιομορφίαι τῆς λειτουργίας του ἐξηγοῦν τὴν ἀνάγκην μιᾶς συνεταιριστικῆς ἀγωγῆς ; Ἐὰν ναὶ πῶς ;
2. Ἡ συνεταιριστικὴ δρᾶσις περιέχει μίαν ἐκπαιδευτικὴν ἀρετὴν ; Ἐξήγεῖτε τὴν ἀπάντησίν σας.
3. Δύνασθε νὰ αἰτιολογήσετε τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν νομιμότητα τῆς διδασκαλίας τοῦ συνεργατισμοῦ εἰς τὰ δημόσια ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα ;
4. Ἐν καταφατικῇ περιπτώσει, ποῦ νομίζετε ὅτι εἶναι περισσότερο ἀναγκαῖον νὰ παρέχεται ἡ διδασκαλία αὕτη ;
 - α) εἰς τὰς παιδαγωγικὰς ἀκαδημίας ;
 - β) εἰς τὰ κέντρα καταρτίσεως ἐκπαιδευτῶν δάσκει ;
 - γ) εἰς τὰς γεωργικὰς σχολὰς ;
 - δ) εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαγγελματικὰς σχολὰς ;
 - ε) εἰς τὰ πανεπιστήμια ;

Κατατάξατε τὰς κατηγορίας αὐτὰς τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τοποθετοῦντες ἐπὶ κεφαλῆς τὰ ἰδρύματα διὰ τὰ ὁποῖα ἡ διδασκαλία τοῦ συνεργατισμοῦ

σμός, συμβάλλον πρακτικῶς καὶ ἀμέσως εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἐξέψωσιν τῶν νέων καὶ τῶν ἐνηλίκων.

Διὰ τὴν πλήρη ἐκτίμησιν τῆς εὐρυτέρας σημασίας τῶν Σχολικῶν Συνεταιρισμῶν, τὴν προαγωγὴν τῶν ὁποίων ἐνισχύει καὶ ἡ Κεντρικὴ αὐτῶν Ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐξ ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Συνεταιριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τῶν Ἑπιτροπῶν Γεωργίας, Παιδείας καὶ Συντονισμοῦ, τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Διδασκαλικῆς Ὀμοσπονδίας καὶ ἐκ καθηγητῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, συνιστᾶται ἡ ἐνημέρωσις ἐπὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας καὶ ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῶν ἀρίστων δημοσιευμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Συνεταιριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, συμπεριλαμβανομένων εἰς σχετικὸν πίνακα εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος δημοσιεύματος.

σας φαίνεται ως περισσότερο αναγκαία. Δώσατε τους λόγους τῆς κατατάξεώς σας.

5. Ἐπινοήσατε ἓνα πρόβλημα ἀριθμητικῆς τοῦ ὁποίου δλα τὰ δεδομένα ἔχουν δανεισθῆ ἀπὸ τὸν συνεταιριστικὸν μηχανισμόν.

6. Τί ἐννοοῦμεν «συνεταιριστικὸν πνεῦμα»; Εἰπῆτε διατὶ ἡ μικρὴ αὐτὴ ἱστορία δύναται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν κατανόησίν του ;

Τρεῖς ἄνθρωποι ἠγόρασαν ἀπὸ κοινοῦ ἓνα ὄνον διὰ νὰ τὸν χρησιμοποιήσουν, ὁ καθεὶς μὲ τὴν σειράν του, πρὸς μεταφορὰν τοῦ σίτου των εἰς τὸν μύλον. Ὁ πρῶτος ποῦ ἐχρησιμοποίησε τὸν ὄνον δὲν τοῦ ἔδωσε νὰ φάγῃ, ὑπολογίζων ὅτι αὐτὸ θὰ ἐγένετο τὴν ἐπομένῃν ἀπὸ τὸν δεῦτερον συνεταιῖρον. Ἀλλὰ καὶ αὐτός, ὑποθέτων ὅτι ὁ ὄνος εἶχε δεχθῆ τροφήν τὴν προτεραίαν καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναμείνῃ, δὲν τοῦ ἔδωσεν ἐπίσης τίποτα. Ὁ τρίτος συνεταιῖρος ἔκαμε τὴν ἴδιαν σκέψιν καὶ ἐνήργησε κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ὁ ὄνος ἀπέθανε.

7. Ἡ σύστασις σχολικῶν συνεταιρισμῶν ἐπεβλήθη ἐνίοτε ὑποχρεωτικῆ. Ἀπὸ ὅ,τι γνωρίζετε περὶ τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ ἐν γένει, τί σκέπτεσθε διὰ τὸ μέτρον αὐτό ;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πίνακα εἰς τὸ τέλος ἀριθ. 2, 4, 55, καὶ διὰ τὸν συνεταιρισμὸν εἰς τὸ σχολεῖον, ἀριθ. 20, 23, 45, 46, 48.

ΔΕΚΑΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ (συνέχεια)

ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

Ἡ διδασκαλία ἐδραϊώνει στερεῶς τὰ γεγονότα καὶ τὴν θεωρίαν, βοηθεῖ νὰ δημιουργοῦνται εἰς τὰ διάφορα κοινωνικὰ στρώματα πλῆθος διαφωτιστῶν καὶ παιδαγωγῶν ἐτοιμῶν νὰ διαμορφώσουν συνεταιριστάς.

«Καταρτίσατε συνεταιριστάς πρὶν δημιουργήσετε συνεταιρισμούς», εἶναι τὸ σύνθημα ποῦ διαδίδεται ἀνὰ τὸν κόσμον κατόπιν πολυαρίθμων ἀποτυχιῶν, ὀφειλομένων εἰς τὸν ἀλόγιστον ἐνθουσιασμόν καὶ εἰς τὴν ἄγνοιαν. Εἶναι ἡ ἀναγκαία προκαταρκτικὴ προσπάθεια πρὸς τὴν ὁποίαν παντοῦ ἀποδίδεται αὔξουσα σημασία.

Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπόν, μὲ τὴν βοήθειαν παραδειγμάτων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, τί εἶναι αὐτὴ ἡ προκαταρκτικὴ συνεταιριστικὴ κατάρτισις.

Βαθμοὶ καὶ τομεῖς ἐφαρμογῆς τῆς συνεταιριστικῆς ἀγωγῆς

Ἐνιαία εἰς τὴν πρόθεσίν της, ἡ συνεταιριστικὴ κατάρτισις, κατανέμεται ὡς πρὸς τὰ μέσα, διότι περιλαμβάνει διαφόρους βαθμοὺς καὶ ἐφαρμόζεται εἰς διαφόρους τομεῖς.

Οἱ βαθμοὶ

Διαφήμισις, διαφώτισις, ἀγωγή ὑπὸ τὴν κυρίαν της ἐννοιαν, συνιστοῦν, εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν συνεταιριστῶν, τοὺς βαθμοὺς οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάκριτοι, ἀλλὰ θὰ ἦτο προσωρινῶς δυνατὸν νὰ διακριθῶν.

Ὁ ἄμεσος σκοπὸς τῆς διαφημίσεως, εἶναι νὰ προσελκύσῃ πελάτας, χρήστας, εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ἐπιχείρησιν.

Ἡ διαφώτισις ἐπιτυγχάνει περισσότερα: ἐξευρίσκει μέλη διὰ τὸν συνεταιρισμόν.

Ἡ ἀγωγή, τέλος, ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς ἔννοιαν, προχωρεῖ ἔτι περαιτέρω: θέτει ὡς ἀποστολὴν τῆς τὴν κατάρτισιν συνεταιριστῶν καλλιεργημένων, ἐνσυνειδήτων καὶ δραστηρίων.

Εἰς τὴν ἔρευναν ποῦ θὰ ἐπιχειρήσωμεν, θὰ παραλείψωμεν ὅτι ἀφορᾷ τὴν διαφημίσειν, μολονότι ἀναγνωρίζομεν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι πλουσία εἰς ἀπόδοσιν ἢ νὰ εἶναι πηγὴ διαφωτίσεως· ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαφώτισιν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν καὶ τὴν συνεταιριστικὴν ἀγωγὴν ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς ἔννοιαν, θὰ τὰς διαπραγματευθῶμεν ὅσον τὸν δυνατόν κεχωρισμένως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὸ γεγονός ὅτι ἔχουν κοινὰ σημεῖα ἐπαφῆς καὶ διαθέτουν γενικῶς τὰ αὐτὰ ὄργανα καὶ, ἐν μέρει, τὰ αὐτὰ θέματα: ἡ πρώτη, ἡ ὁποία εἶναι ἀπλῆ μύησις, πρέπει νὰ ὀδηγῇ πρὸς τὴν δευτέραν, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὴν πλήρη κατῆχσιν.

Τομεῖς ἐφαρμογῆς

Ἡ διαφώτισις καὶ ἡ ἀγωγή δύνανται νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὸ κοινὸν ἐν γένει καὶ μὲ διάφορα μέσα, ἀναλόγως ἂν πρόκειται περὶ ἐγγλίκων ἢ νέων ⁽¹⁾ καὶ μεταξὺ τῶν ἐγγλίκων, περὶ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν.

Οἱ τομεῖς ἐφαρμογῆς τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς ἔννοιαν, εἶναι ἀφ' ἑνὸς τὰ μέλη, ἀφ' ἑτέρου οἱ ἰθύνοντες καὶ τὸ ἐκτελεστικὸν προσωπικὸν τῶν συνεταιρισμῶν.

Τὰ ὄργανα

Ἡ διαφώτισις καὶ ἡ ἀγωγή στηρίζονται ἐν μέρει εἰς τοὺς πρωτοβαθμίους συνεταιρισμοὺς καὶ ἐν μέρει (συχνὰ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος) εἰς τὰς ἐνώσεις καὶ ἑμοσπονδίας των.

Ἀλλὰ, ὅταν δὲν ὑπάρχουν ἑμοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις ἐπαρκῶς ἐξωπλισμέναι, δύναται νὰ ἀναληφθῇ ἢ συμπληρωθῇ εἴτε ὑπὸ κρατικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν συνεταιρισμῶν, εἴτε ὑπὸ ἰδιωτικῶν ὀργανώσεων, ὅπως συνέβη μὲ τὴν ἑταιρείαν Pel-Ieruo εἰς τὴν Φινλανδίαν, καὶ ὅπως γίνεται ἐνίοτε μὲ τὰς ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν εἰς τινὰς χώρας, εἴτε ὑπὸ ἡμικρατικῶν ὀργανισμῶν, ὅπως ἔγινε εἰς τὴν Ἰαμαϊκὴν μὲ τὴν Ἐπιτροπὴν ἀναπτύξεως τοῦ συνεργατισμοῦ ⁽²⁾.

Διαφώτισις τοῦ κοινοῦ ἐν γένει

** Ἀντικείμενον διαφωτίσεως*

Ἡ ἀπλῆ διαφώτισις διαδίδει γενικὰς ἰδέας. Ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀφύπνισιν τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὴν δημιουργίαν ἀτμοσφαιρας, τὴν συμπαραστάσιν μέρους τουλάχιστον τῆς δημοσίας γνώμης.

1) Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς νέους βλέπετε ἕνατον μᾶθημα.

2) Βλέπετε πρῶτον μᾶθημα: «Μερικαὶ περιπτώσεις γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως συνεταιρισμῶν».

Χαρακτηριστικά διαφωτίσεως

Ἡ φυσικὴ τάσις τῆς διαφωτίσεως, εἶναι ἡ ὑπογράμμισις τῶν ἀμέσων πλεονεκτημάτων τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς ἕνα συνεταιρισμόν. Φυσικὴ τάσις καὶ ὀρθὸν βεβχίως ἐπιχειρήμα' ἀλλά, ἐὰν ἡ διαφώτισις σταματᾷ ἐδῶ, κινδυνεύει νὰ δημιουργήσῃ μόνον ἐφημέρους ἐνθουσιασμοὺς καὶ νὰ διαδώσῃ τὸν σπόρον τῆς αὐταπάτης ἢ ὁποῖα συντόμως στιγματίζεται. Τὸ πρῶτον προτέρημα τῆς διαφωτίσεως, προτέρημα τὸ ὁποῖον θὰ τῆς προσδώσῃ διαρκῆ ἀποτελέσματα, εἶναι ἡ ἐντιμότης, ἥτοι νὰ ἀποδείξῃ σαφῶς ὅτι, διὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν τὰ συνεταιριστικὰ πλεονεκτήματα, πρέπει νὰ ἀναληφθοῦν ὄρισμένοι προσπάθειαι, νὰ γίνον ἀποδεκτοὶ ὄρισμένοι κίνδυνοι, καὶ ὄρισμένοι εὐθῦναι.

Εἶναι ἀληθές ὅτι παρομοία προειδοποιήσις θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς δειλοὺς, τοὺς ἐνδοιαστικοὺς καὶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν τὸ προσωπικόν των συμφέρον εἰς θάρος τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν θυσιῶν τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνουν ἄλλοι. Ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν ἔχουν θέσιν εἰς ἕνα ἀρτισύστατον συνεταιρισμόν, ὑποχρεωμένον προφανῶς νὰ ἀγωνισθῇ διὰ νὰ ζήσῃ. Οἱ διστακτικοὶ οὐδὲν προσφέρουν, οἱ ἐγωῦσται καὶ οἱ ἐνδοιαστικοὶ πολὺ δυσκόλως ἱκανοποιοῦνται. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ θὰ ἐγίνοντο συνειδητῶς ἢ ἀσυνειδητῶς οἱ καλύτεροι πράκτορες μιᾶς ἐπιχειρήσεως ἢ ὁποῖα θὰ ἤθελε νὰ δυσφημίσῃ τὸν συνεταιρισμόν. Θὰ ἦσαν «νεκρὰ βάρη», δυσκόλως συρόμενα κατὰ τὴν δυσχερῆ περίσδον τῶν πρώτων βημάτων. Δὲν πρέπει νὰ λυπούμεθα, πρέπει νὰ εὐχόμεθα καὶ νὰ εὐνοοῦμεν τὴν ἀπομάκρυνσίν των κατὰ τὴν περίσδον αὐτὴν. Ἡ συνεταιριστικὴ δρᾶσις εἶναι δρᾶσις ἀνδρική. Ἡ ἐπιλογὴ ἢ ὁποῖα θὰ λάβῃ χώραν, θὰ συγκρατήσῃ ἀνθρώπους πεπεισμένους, ἀποφασισμένους νὰ δράσουν, οἱ ὁποῖοι θὰ δώσουν εἰς τὸν συνεταιρισμόν τὴν πρώτην του ὄθησιν καὶ θὰ παραμείνουν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ ἰθύνοντες, ἔτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσουν χωρὶς ἐνδοιασμόν τὰς προβλεφθείσας καὶ δυναμῆνας νὰ ὑπερπηδηθοῦν δυσχερείας, συμφῶνως μὲ τὴν προηγηθεῖσαν διδασκαλίαν. Οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἐνδοιαστικοὶ θὰ ἀκολουθήσουν ὅταν ἡ ἐπιτυχία θὰ ἔχῃ καθησυχάσει τελείως τοὺς φόβους των καὶ καταστήσει ἀκίνδυνον τὴν παρουσίαν των εἰς τοὺς κόλπους τοῦ συνεταιρισμοῦ. Τὸ συνεταιριστικόν ἔργον, μελόνότι τείνει νὰ γίνῃ τὸ ἔργον τοῦ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ, δὲν δύναται κατὰ τὰ πρῶτα του δήματα παρὰ νὰ εἶναι τὸ ἔργον μιᾶς ομάδος ἐκλεκτῶν (1).

Ἐν τούτοις, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ κυριώτερον κίνητρον ποὺ φέρει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν συνεταιρισμόν εἶναι ἡ ἐλπίς των νὰ βελτιώσουν τὴν οικονομικήν των κατάστασιν. Ἡ νόμιμος, ἄλλωστε, ἀπασχόλησις αὐτῆ, δύναται καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἕνα σημεῖον ἀφετηρίας πρὸς νέους τρόπους σκέψεως καὶ δράσεως, πρὸς μίαν συνειδησιν περισσότερον φωτισμένην ἀπὸ τὴν ἀλληλεγγύην ἢ ὁποῖα συνδέει τοὺς συνεταιριστάς, πρὸς πράξεις εὐφυοῦς καὶ δραστηρίου συνεργασίας :

«... ἡ ἰδιομορφία τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐγκείται εἰς τὴν διασκευὴν ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου στερεῶν θαμνίδων μεταξὺ τοῦ σημείου ἀφετηρίας τοῦ συμφέροντος μέχρι τοῦ ἀνωτάτου σημείου τῆς ἀφιλοκερδείας. Ἡ συχνή, δυστυχῶς, πλάνη τῆς συν-

1) Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ μεγάλαι διαστάσεις σπανίως συμβιβάζονται μὲ ἕνα ἀρτισύστατον συνεταιρισμόν. Βλέπετε ἕκτον μάθημα : «Μέγας ἢ μικρὸς συνεταιρισμός» ;.

εταιριστικής διαφώτισης, είναι ο περιορισμός της δράσεώς της εις τὸ ἄμεσον συμφέρον μὲ μίαν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπίκλησιν τοῦ συνεταιριστικοῦ ιδεώδους. Ἐνῶ ἡ ἀληθινὴ συνεταιριστικὴ ἀγωγή, σκοπεύουσα ὑψηλότερα ἀπὸ μίαν ἀπλὴν στρατολόγησιν πιστῶν πελατῶν, οφείλει νὰ καλῆ τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀναρριχᾶται τὰς ἐνδιαμέσους βαθμίδας, ἐκεῖ ὅπου ἀκριβῶς ὁ συνεταιρισμὸς γνωρίζει νὰ ἐνώνη τὸ ἀτομικὸν μὲ τὸ συλλογικόν. Δὲν εἶναι γόνιμος παρὰ μόνον ἐὰν ἀντιπροσωπεύῃ αὐτὴν τὴν πορείαν καὶ αὐτὴν τὴν πρόδον, ἐὰν ὅπως κάθε ἀγωγή, εἶναι μία ἐξάσκησις» (1).

Τέλος, ἡ διαφώτισις, δὲν ἔχει κατ' ἀνάγκην ἐπιθετικὸν χαρακτήρα. Ἄλλὰ αἱ περιστάσεις δύνανται νὰ τὴν ὑποχρεώσουν νὰ εἶναι μαχητικὴ : ὁ συνεταιρισμὸς γεννᾶται καὶ μεγαλύνει εὐκολώτερον εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν συμπαθείας παρὰ εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν ἐχθρότητος· ἀλλὰ αὐξάνει μὲ περισσοτέραν δύναμιν ἐντὸς περιβάλλοντος μάχης παρὰ ἐντὸς περιβάλλοντος ἀδιαφορίας.

Μέσα καὶ μέθοδοι

Ἡ διαφώτισις λαμβάνει μορφὰς αἱ ὁποῖαι ποικίλλουν ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἀναλόγως τῶν μέσων ποῦ χρησιμοποιεῖ καὶ τοῦ κύκλου πρὸς τὸν ὅποιον ἀπευθύνεται.

Ἐφ' οἷα σδὴποτε περιστάσεις, ἔχει ἀνάγκην συνεχείας καὶ ἀκαταπονήτου ὑπομονῆς.

Προφορικὴ διαφώτισις. Ὁ ζωντανὸς λόγος, εἰς δημοσίας ἢ περιωρισμένας συγκεντρώσεις, δὲν εἶναι τὸ πλέον σύγχρονον μέσον διαφώτισης, ἀλλὰ εἶναι κάτι ποῦ δὲν ἀποτυγχάνει ποτέ. Διατηρεῖ ἀκόμη τὴν ἀξίαν του εἰς ὅλας τὰς χώρας. Εἶναι ἐνίοτε τὸ μόνον διαθέσιμον. Ἡ ἀποτελεσματικότης του εἶναι τόσον περισσότερο μεγάλη καὶ διαρκῆς ὅσον ὁ ὁμιλητὴς ἀντὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὰ ζητήματα τοῦ ἀκροατηρίου καὶ τὴν συζήτησιν, γνωρίζει καλύτερον νὰ τὰ προκαλῆ.

Ἡ διαφώτισις γίνεται, ἐν μέρει, ἀπὸ τὰ μέλη τῶν συνεταιρισμῶν πρὸς τοὺς φίλους καὶ γείτονάς των. Διαφώτισις συχνὰ ἀτελής, ἀλλὰ ἱκανὴ νὰ βοηθῆ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν νέων μελῶν ἐὰν ὁ συνεταιρισμὸς διοικῆται εὐσυνειδήτως καὶ ἐὰν προσφέρῃ ὑπηρεσίας ἐπιδεκτὰς ἐκτιμήσεως.

Εἶναι περισσότερο ἀποτελεσματικὴ ἐὰν ἐνεργῆται ἀπὸ διαφωτιστὰς εἰδικῶς προετοιμασμένους διὰ τῆς ἐνημερώσεώς των ἐπὶ τοῦ συνεργατισμοῦ, ἐπὶ τῶν ἀρχῶν του, ἐπὶ τῆς ἱστορίας του, ἐπὶ τῶν πραγματοποιήσεών του, καὶ ἐξηγητῶν εἰς τὴν τέχνην νὰ ἀφυπνίζουσιν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ διακίδουσιν νέας ιδέας.

Οἱ σπόροι ποῦ ρίπτει ἔχουν περισσοτέρας πιθανότητος νὰ φυτρώσουν ἐὰν, ἀντὶ νὰ ρίπτονται κατὰ τύχην, τοποθετοῦνται εἰς εὐνοϊκὸν ἔδαφος τὴν κατάλληλον στιγμήν. Τὸ περισσότερο πρόσφορον περιβάλλον εἶναι αἱ ὀργανωμένα ἤδη ὁμάδες πέριξ τῶν κοινωνικῶν ἢ οικονομικῶν ἀπασχολήσεων. Εἰς τὰ ἀστικά ἢ βιομηχανικὰ κέντρα ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουσιν αἱ συνδικαλιστικαὶ ὀργανώσεις : μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐδημιουργήθη ἡ συνεργασία μεταξὺ τῆς Ἀγγλικῆς

1) G. Fauquet : «L' application aux réserves des règles coopératives» Revue de la coopération internationale, août 1937, loc. cit., pp. 301 et 302.

Συνεταιριστικής Ἐνώσεως καὶ τοῦ Συλλόγου διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐργατῶν, ὅπως μεταξὺ συνδικαλιστικῶν καὶ συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας· ἀξιοσημείωτον ἐπίσης εἶναι ὅτι ὁ συνεργατισμὸς εἰς τὰς Φιλιππίνας περιλαμβάνεται εἰς τὰ μαθήματα διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ συνδικαλισμοῦ καὶ τῶν προβλημάτων ἐργασίας ποὺ διδάσκονται εἰς τὸ ἴδρυθὲν ὑπὸ τῆς Συνδικαλιστικῆς Ἐνώσεως σχολεῖον· περιλαμβάνεται ἐπίσης μετὰ τῶν διοργανωθέντων μαθημάτων ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργατῶν Ἑλλάδος. Αἱ ὀργανώσεις τῶν συνεταιριστριῶν (guildes coopératrices) ποὺ ὑπάρχουν εἰς πολλὰς χώρας, πρὸ παντὸς εἰς τὴν Εὐρώπην, εἶναι αἱ πλέον ἐνδεδειγμένα διὰ νὰ διοργανώσουν τὴν διαφώτισιν, ἰδίως ὑπὲρ τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν συνεταιρισμῶν ἀποταμιεύσεως, τῶν συνεταιρισμῶν κατοικίας. Καὶ αἱ γυναῖκες εἶναι πειστικαὶ καὶ ἐπίμονοι ὡς προπαγανδισταί· εἰς τὴν ὑπαιθρον ἢ διαφώτισις δύναται νὰ στηρίζεται εἰς ὠρισμένους «κύκλους ἀγροτισσῶν», εἰς τὰς γεωργικὰς ἐπαγγελματικὰς ὀργανώσεις, εἰς τὰς ὀργανώσεις διὰ τὴν ἀγροτικὴν εὐημερίαν, κλπ. Εἰς οἰοδῆποτε περιβάλλον, αἱ ὁμάδες τῶν νέων δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ παραμελοῦνται.

Μέσα ὁπτικο-ἀκουστικά. Πατροπαράδοτα ἢ συγχρονισμένα, προσηρμοσμένα εἰς τὰς δυνατότητας ἐνὸς περιβάλλοντος μορφωμένων ἢ ὀλίγον μορφωμένων ἢ ἀκόμη καὶ ἀναλφαβήτων, τὰ ὁπτικο-ἀκουστικὰ μέσα συμπληρώνουν ἢ παρατείνουν τὴν προφορικὴν διαφώτισιν, ἐνίοτε τὴν ἀντικαθιστοῦν.

Τὰ τοιχοκόλλητα προγράμματα μὲ συνεταιριστικὰς ἀγγελίας δὲν εἶναι χρήσιμα παρὰ μόνον ἐκεῖ ὅπου γνωρίζουν ἀνάγνωσιν. Ἄλλὰ τὰ εἰκονογραφημένα τοιχοκόλλητα προγράμματα ἢ αἱ ἀπλαεῖ εἰκόνες ἀπευθύνονται εἰς ὅλον τὸ κοινόν. Γίνεται ἐπιτυχῆς π.χ. χρῆσις αὐτῶν εἰς τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὴν Ἄιτήν, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Εἰς τὸ πλεῖστον τῶν χωρῶν, αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν μελῶν των βιβλιοθήκας καὶ αἰθούσας ἀναγνωστηρίων. Αἱ μεγάλαι συνεταιριστικαὶ ὁμοσπονδίαὶ ἀνέπτυξαν ἐκδοτικὰς ὑπηρεσίας πολὺ δραστηρίους ἢ συνέστησαν εἰδικὰς ἐταιρείας διὰ τὴν δημοσίευσιν καὶ πώλησιν βιβλίων καὶ φυλλαδίων ἐπὶ τοῦ συνεργατισμοῦ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων ζητημάτων.

Ἄλλοτε εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς μερικὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας, σήμερον εἰς τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὴν Ἰνδίαν, εἰς τὸ Πακιστάν καὶ ἀλλαχοῦ, ἢ διαφώτισις προσφεύγει εἰς θεατρικὰς παραστάσεις. Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις τῆς Κεϋλάνης διαθέτει μάλιστα ἰδικόν της δραματικὸν θίασον.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἡ Διεύθυνσις Συνεταιρισμῶν εἶχε τὴν ἰδέαν νὰ ὀργανώσῃ συνεταιριστικὰς ἐκθέσεις. Εἰς τὴν Λιθύην, μία περιοδεύουσα ἐκθεσις συνεπλήρωσε τὴν διαφώτισιν τῆς διανεμόμενα μικρὰ εἰκονογραφημένα φυλλάδια (εἰδικῶς προοριζόμενα διὰ τοὺς διδασκάλους τῆς ὑπαιθρου).

Τέλος, δὲν ὑπάρχει σχεδὸν χώρα ὅπου ἢ διαφώτισις νὰ μὴ χρησιμοποιοῖ ὅχι μόνον τὴν προβολὴν σταθερῶν εἰκόνων, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον καὶ πρὸ παντὸς τὸν κινηματογράφον καὶ τὸ ραδιόφωνον. Ἡ τηλεόρασις χρησιμοποιοεῖται ἐπίσης ἀλλὰ περισσότερο σπανίως.

Αἱ συνεταιριστικαὶ ταινίαί, εἴτε καθαρῶς ντοκυμανταῖρ εἴτε περιλαμβάνου-

σαι σενάρια, είναι ήδη πολυάριθμοι. Ἡ Διεθνῆς Συνεταιριστική Ἐνωσις ἐκλήθη νὰ προετοιμάσῃ κατάλογον τῶν ταινιῶν αὐτῶν. Συχνὰ παράγονται ἀπὸ τὰς συνεταιριστικὰς ὀργανώσεις (1) (εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὑπάρχει μάλιστα ἐξειδικευμένος συνεταιρισμὸς διὰ τὴν παραγωγὴν ταινιῶν ντοκυμανταίρ, συμπεριλαμβανομένων τῶν συνεταιριστικῶν ταινιῶν) ἢ ἀπὸ κρατικῶν ἢ ἡμικρατικῶν ὀργανισμῶν, ὅπως εἰς τὴν Κεϋλάνην, ἢ Ὑπηρεσία συνεταιριστικῆς διαφωτίσεως καὶ πληροφοριῶν, ἢ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὁ Ὄργανισμὸς Ἀγροτικῆς Πίστεως.

Αἱ ραδιοφωνικαὶ ἐκπομπαί, ὑπὸ μορφήν ὁμιλιῶν, συνεντεύξεων ἢ διαλόγων, χρησιμοποιοῦν ἐπίσης τὴν συνεταιριστικὴν διαφώτισιν, ὅπου καὶ καθ' ὃ μέτρον εἶναι ἀποδεκτὴ. Ἡ ἀποστολὴ των εἶναι ἐξαιρετικῆς σημασίας εἰς τὸ πλεῖστον τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας, εἰς χώρας τινὰς τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὴν Λιβύην, αἱ ραδιοφωνικαὶ διαλέξεις ἀναδημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ τύπου. Εἰς τὴν Οὐραγούην, μερικαὶ ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ βιβλιοπωλείων.

Σύνδεσις μὲ τὸν τύπον μεγάλης κυκλοφορίας. Ἐκτὸς τοῦ κινηματογράφου καὶ τοῦ ραδιοφώνου, ὁ τύπος μεγάλης κυκλοφορίας εἶναι ἕνα ἐκ τῶν μέσων τὰ ὅποια δύνανται νὰ φέρουν περισσότερον ἀπ' εὐθείας τὴν συνεταιριστικὴν διαφώτισιν πρὸς τὸ κοινὸν ἐν γένει. Ἀλλὰ ἡ διαφώτισις, ἀκόμη καὶ αἱ ἀπλὰὶ συνεταιριστικαὶ πληροφορίαι δὲν εἶναι εὐρόσδεκτοι ἀπὸ τὸν τύπον μεγάλης κυκλοφορίας. Ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι ἔγιναν ἀπὸ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ὀρισμένων χωρῶν διὰ τὴν δημιουργίαν συνεχοῦς συνδέσμου μὲ τὸν τύπον αὐτόν, διὰ νὰ τοῦ προμηθεύουν ἄρθρα, ἀγγελίας κλπ. Τοιαύτη εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς Κεϋλάνης (διὰ τῆς μεσολαθήσεως τῆς Ὑπηρεσίας συνεταιριστικῶν διαφημίσεων καὶ πληροφοριῶν), τῆς Ἰνδίας, τῆς Λιβύης, τοῦ Πακιστάν.

Ἐντατικὴ διαφώτισις. Συμβαίνει νὰ συγκεντρῶνῶνται, καθ' ὀρισμένην περίοδον καὶ εἰς ὀρισμένην περιοχὴν, ὅλαι αἱ προσπάθειαι καὶ ὅλα τὰ διαθέσιμα μέσα διαφωτίσεως. Πρόκειται κατὰ προτίμησιν περὶ περιοχῆς διὰ πρώτην φορὰν ἢ προσφάτως ὑπαχθείσης εἰς τὴν συνεταιριστικὴν δρᾶσιν, ἢ περιοχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀνάγκη τοῦ συνεργατισμοῦ εἶναι ἰδιαίτερος ἐπίγονος ἢ ἀπλῶς πρόκειται διὰ περιοχὴν ὅπου αἱ συνθήκαι φαίνονται εὐνοϊκαὶ Ἡ προσπάθεια ἐπεκτείνεται ἀκολούθως εἰς γειτονικὰς περιοχάς, ὅπου ἡ ἐπιτυχία διευκολύνεται ἐκ τῆς προηγουμένης ἐπιτευχθείσης ἐπιτυχίας, διὰ τῆς κτηθείσης πείρας, ἐνδεχομένως διὰ τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας, ὡς καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ ποῦ ἡ προηγουμένης διοργανωθείσα περιοχὴ εἶναι δυνατὸν νὰ διαθέσῃ.

Εἰς τὴν Ἰνδίαν, πρὸ δλίγων ἐτῶν, ἡ ἐπαρχιακὴ συνεταιριστικὴ Ἐνωσις τοῦ Μαντρὰς εἶχε μελετήσῃ παρόμοιον πρόγραμμα. Ἐξ κέντρα εἶχον ἐπιλεγθῆ εἰς ἕκαστην κοινότητα τῆς ἐπαρχίας. Ἡ διαφώτισις, διαρκείας τριῶν μηνῶν, περιελάμβανε, δι' ἕκαστον κέντρον, πέντε ἡμέρας ἑορτῶν, μετὰ διαλέξεων, κινηματογραφι-

1) Ἡ Σουηδικὴ Ἐνωσις Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν π.χ. διαθέτει εἰδικὴν ὑπηρεσίαν ἢ ὁποία κατασκευάζει ταινίας προοριζομένας διὰ τρεῖς διαφόρους κατευθύνσεις: α) διὰ τὸ κοινὸν ἐν γένει, β) διὰ τὰ μέλη (διὰ νὰ καταστήσῃ εἰς αὐτὰ περισσότερον γνωστὰς τὰς ὀργανώσεις των), καὶ γ) διὰ τοὺς συνεταιριστικούς ὑπαλλήλους (διὰ νὰ τονίξῃ τὰ πλεονεκτήματα ὀρισμένων μεθόδων ἐργασίας).

κῶν προβολῶν, πομπῶν μουσικῆς, ἀναφυκτικῶν, κλπ. Αἱ δαπάναι ἐπεβάρουν κατὰ ἴσα μέρη τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας καὶ τὴν Συνεταιριστικὴν Ἐνωσιν.

Ἀνάλογον πρόγραμμα ἐδοκιμάσθη εἰς μίαν ἄλλην ἐπαρχίαν τῆς Ἰνδίας, τὴν δυτικὴν Βεγγάλην. Εἰς τὴν Χρυσὴν Ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς, ἔγινε τρίμηνος διαφώτισις μετὰ τὴν βοήθειαν κινητοῦ κινηματογράφου· εἰς τὴν Νυκασαλάνδην, υἱοθέτησαν ἐπίσης τὴν μέθοδον τῶν συγκεντρωμένων προσπαθειῶν εἰς ἐκλεγείας περιοχάς, διὰ νὰ καταστήσουν αὐτάς «ὑποδειγματικὰς περιοχάς».

Παρόμοιαι ἐντατικαὶ διαφωτίσεις εἶναι δυνατὸν νὰ διοργανωθοῦν ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ κατὰ τὴν Διεθνῆ Συνεταιριστικὴν Ἡμέραν ἀπὸ τὴν Διεθνῆ Συνεταιριστικὴν Ἐνωσιν.

Τέλος, εἰς ὠρισμένας χώρας, ὅπως προσφάτως εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, καθιερώθη ὁ «μῆν τοῦ συνεργατισμοῦ» διὰ μίαν ἐνισχυμένην προσπάθειαν πρὸς ἐγγραφὴν νέων μελῶν ἢ πρὸς αὔξησιν δι' ἄλλων μέσων τοῦ κεφαλαίου τῶν συνεταιριστικῶν οργανώσεων. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ διεσκορπίσθησαν τράχτι ὑπεράνω τῆς Φλωρεντίας δι' ἀεροπλάνου.

Διαφώτισις τῶν ὑπομηφίων συνεταιριστῶν

Εὐθὺς ὡς ἡ γενικὴ διαφώτισις ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ καταβλητέα προσπάθεια ἐναντι ἐκείνων τῶν ὁποίων ἀφύπνισεν τὸ ἐνδιαφέρον ἀλλάζει ὄψιν, περιεχόμενον καὶ τεχνικὴν: ἡ ἀγωγή ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς ἔννοιαν ἀρχίζει.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ συστήσουν ἕνα συνεταιρισμὸν ἢ νὰ μετᾶσχουν ἐνὸς ὑπάρχοντος συνεταιρισμοῦ ὀφείλουν νὰ προετοιμάσουν τὴν σκέψιν των καὶ τὴν θέλησιν των δι' ἕνα νέον τρόπον ἐνεργείας.

Ἐπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει ὁ συνεταιρισμὸς ὀφείλουν νὰ μελετήσουν ἐπιμελῶν τὸ καταστατικὸν του, διὰ νὰ καταλάβουν καλῶς τὸν μηχανισμὸν τῆς οργανώσεως εἰς τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ εἰσέλθουν καὶ νὰ ἐνημερωθοῦν ἐπακριβῶς ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων των. Ὅσοι δύνανται θὰ ἐπραττον καλῶς ἐὰν ἐλάβανον γνῶσιν τῶν οὐσιωδῶν διατάξεων τῆς νομοθεσίας: ὅλοι ὀφείλουν νὰ μνηθοῦν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἀποστολὴν καὶ εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ συνεταιρισμοῦ καί, ἐὰν ὁ συνεταιρισμὸς δὲν ὑπάρχει ἀκόμη, μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ὀφείλουν νὰ ἀσκηθοῦν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων.

Αἱ γνώσεις αὐταὶ θὰ ἀποκτηθοῦν εὐκολώτερον καὶ διὰ μακρότερον χρονικὸν διάστημα διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἀμοιβαίας διδασκαλίας, ἧτοι διὰ τῆς συζητήσεως κατὰ ἀρκετὰ μικρὰς ομάδας διὰ νὰ ἀποφεύγωνται οἱ ἀτέρμονες λόγοι καὶ διὰ νὰ ἐνθαρρύνεται ἕκαστον μέλος νὰ ἐκφράζεται ἐλευθέρως.

Τὸ πρόγραμμα συζητήσεως εἶναι πολὺ περισσύτερον διεξοδικὸν ὅταν πρόκειται περὶ συστάσεως ἐνὸς συνεταιρισμοῦ· ἀλλὰ ἡ τεχνικὴ εἶναι ἡ ἴδια, ἢ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς σκαπανεῖς τῆς Ροτοντέιλ, ἢ χρησιμοποιοῦμένη ἀκόμη πολὺ συχνά, κυρίως εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Πρὶν ἀκόμη μελετήσουν τὸ καταστατικὸν τοῦ μέλλοντος συνεταιρισμοῦ οἱ πρωτεργαταὶ ὀφείλουν νὰ σκεφθοῦν ἀπὸ κοινοῦ ἐπὶ τοῦ σχεδίου των, ἐπὶ τῶν δυνατοτήτων του καὶ ἐπὶ τῶν τρόπων πραγματοποιήσεώς του, ἧτοι:

α) Νὰ προσδιορίσουν καλῶς τὸ ἰδιαιτέρον ἀντικείμενον τῆς ὑπὸ σύστασιν

συνεταιριστικής επιχειρήσεως· να διαβεβαιωθούν ότι ανταποκρίνεται εις μίαν πραγματικήν ανάγκην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅλοι οἱ μέλλοντες συνεταιροὶ καὶ τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἱκανοποιήσουν καλύτερον διὰ τῶν συλλογικῶν παρὰ διὰ τῶν ἀτομικῶν μέσων (1)· νὰ συγκεντρώσουν ὅλα τὰ δεδομένα τοῦ πρὸς λύσιν προβλήματος.

β) Νὰ ὑποβάλλουν εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν κρίσιν πάντων τὰ δεδομένα αὐτά· νὰ προσπαθήσουν νὰ συνδέσουν τὰς συνεπείας μὲ τὰ αἴτια· νὰ ἀνακαλύψουν μὲ τὰ μέσα διὰ τὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ αἴτια αὐτά· νὰ ἀναμετρήσουν τὴν πιθανὴν ἀποτελεσματικότητά τῶν μέσων αὐτῶν καὶ τῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ ἐναντιωθῶν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν των.

γ) Νὰ λάβουν συλλογικῶς τὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς ἀκολουθητέας δράσεως καὶ τῶν ἰδιαιτέρων περιστατικῶν τῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συσκέψεως αὐτῆς τὸ σχέδιον θὰ μελετηθῆ ἐν λεπτομερείᾳ: ἀναζητήσις τῆς τοποθεσίας ὅπου θὰ ἐγκατασταθῆ ἡ ἐπιχειρήσις, ἐκτίμησις τῶν ἀρχικῶν δαπανῶν (ἔδαφος, κτίσματα, ὑλικόν, ἀποθέματα, ἔξοδα ἐμεταλλεύσεως, κλπ.), τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ πιθανοῦ ἀριθμοῦ μελῶν, προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ τοῦ συνεταιριστικοῦ κεφαλαίου, πρόβλεψις τῶν εἰσπραξέων κλπ. (2).

Ἡ ὁμάς τῆς συσκέψεως — πρέπει νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπ' αὐτοῦ — δεόν νὰ εἶναι μικρὰ (6 - 10 ἄτομα) καὶ νὰ καθοδηγῆται χωρὶς αὐστηρὰν τήρησιν τῶν τύπων (3), ἐντὸς φιλικῆς ἀτμοσφαιράς.

Ἐπὶ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, ἡ σύσκεψις ἀποδίδει πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς συνεταιρισμοῦ. Διότι, εἰς μίαν ἐλευθέραν ἀνταλλαγὴν πείρας καὶ πρακτικῆς φρονήσεως, ὅπου ὁ καθεὶς δύναται νὰ διατυπώσῃ τὰς σκέψεις του, ὅσον ταπεινὰ καὶ ἂν εἶναι καὶ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἀκούεται, νὰ ἐκθέτῃ τὰς δυσκολίας του καὶ ἴσως νὰ τὰς ἐπιλύῃ, τὸ πρόβλημα ὅλων διευκρινίζεται, μίᾳ κοινῇ σκέψει δημιουργεῖται, προπορευμένη καὶ προετοιμάζουσα τὴν συλλογικὴν δράσιν, προσωπικοὶ δεσμοὶ νέας φύσεως δημιουργοῦνται μεταξὺ ἐκείνων ποὺ μετέχουν τῆς συσκέψεως αὐτῆς.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Ἡ ἀποβλέπουσα μόνον εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνθουσιασμοῦ δι' ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων προπαγάνδα εἶναι ἀνήθικος. Εἶναι ἐπιωφελέης; Ἐξηγεῖσθε τὴν ἀπάντησίν σας.

2. Ὑπολογίζοντες τὰς συνθήκας τῆς χώρας σας, ὑποδείξατε τὴν μορφήν τῆς συλλογικῆς διαφωτίσεως ἡ ὁποία κατὰ τὴν γνώμην σας εἶναι ἡ περισσότερον ἀποτελεσματικὴ καὶ ταυτοχρόνως ἡ περισσότερον πραγματοποιήσιμος.

1) Βλέπετε δεύτερον καὶ ἕκτον μάθημα: «Ἡ ἐπιβεβλημένη ὁμοιογένεια».

2) Ὅταν τὸ σχέδιον παρουσιάσῃ ἰδιαιτέρας δυσκολίας, ἡ ἐξέτασις τῶν δυσκολιῶν αὐτῶν καὶ ἡ ἀναζήτησις τῶν λύσεών των ἀναλαμβάνονται ὑπὸ μιᾶς περιορισμένης ἐπιτροπῆς μελέτης (3-5 ἀτόμων) ὑποδεικνυμένων ὑπὸ τῆς ὁμάδος τῆς ὡς ἄνω συσκέψεως.

3) Διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως κατὰ τὴν συζήτησιν, ἡ ὁμάς ἐκλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς τὸν πρόεδρον, εἴτε μονίμως, εἴτε εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης συνεδριάσεως.

3. Ὑπάρχει ἐνδιαφέρον νὰ προσεταιρισθῶμεν τὰς γυναῖκας διὰ τὴν συνεταιριστικὴν διαφώτισιν ; Διὰ τί ; Πῶς ;
4. Διὰ τί ὁ διαφωτιστὴς ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τοὺς ἀκροατὰς του νὰ τοῦ ὑποβάλουν ἐρωτήσεις, ἐὰν ἐπιθυμῇ νὰ ἀσκήσῃ διαρκῆ ἐπίδρασιν ;
5. Ποία διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ δημοσίας συναθροίσεως καὶ ὁμάδος συσκέψεως (ἢ μελέτης) ὅσον ἀφορᾷ :
- α) τοὺς ἐπιδιωκομένους σκοποὺς ;
- β) τὰ χρησιμοποιούμενα μέσα ;
- γ) τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀποτελέσματα ;
6. Ποῦ ὀφείλεται ἡ ἰδιαιτέρα ἀξία τῆς μικρᾶς ὁμάδος συσκέψεως διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς συνεταιρισμοῦ ;
7. Ποία ἡ σπουδαιότης διὰ τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα μέλη ἐνὸς συνεταιρισμοῦ νὰ γνωρίζουν καλῶς τὸ καταστατικόν ;
8. Ἡ συνεταιριστικὴ ἀγωγή εἶναι ἓνα ἀποτέλεσμα δυνάμενον νὰ ἀποκτηθῇ διὰ μιᾶς μόνον προσπαθείας ἢ ἀντιθέτως διὰ προοδευτικῆς ἀσκήσεως ;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πῖνακα εἰς τὸ τέλος, ἀριθ. 2, 3, 4, 8, 19, 21, 36, 55.

ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ (συνέχεια)

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Σπουδαιότης

«Ἐὰν εἴχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ νέου τὴν κίνησίν μας καὶ ἐὰν μᾶς προσεφέρετο ἡ ἐκλογή μεταξὺ δύο δυνατοτήτων : νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ νέου, εἴτε χωρὶς κεφάλαιον, ἀλλὰ μὲ μέλη καὶ μὲ προσωπικὸν πεφωτισμένον εἴτε, ἀντιθέτως, μὲ σημαντικὰ κεφάλαια καὶ μὲ μέλη ἀπληροφόρητα, ἡ πείρα θὰ μᾶς συνεβούλευε νὰ ἐκλέξωμεν τὴν πρώτην λύσιν (1)». Οἱ λόγοι αὗτοι εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτοι καθ' ὅσον ἐλέχθησαν ἐνώπιον μιᾶς διεθνοῦς συνεταιριστικῆς συνελεύσεως ὑπὸ ἀντιπροσώπου μιᾶς συνεταιριστικῆς κινήσεως, τῆς σουηδικῆς, ἡ ὅποια εἶναι σήμερον πλουσία εἰς οἰκονομικὰ μέσα, εἰς δημιουργικὰς ἰδέας καὶ εἰς ἐπιβλητικὰς πραγματοποιήσεις. Εἶναι δύσκολον νὰ ἐκφρασθῇ κανεὶς κατὰ τρόπον περισσότερον κατηγορηματικὸν διὰ τὴν σημασίαν τοῦ ὀφείλου νὰ προσδώσουν οἱ συνεταιρισταὶ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ἀγωγήν (2).

Δὲν εἶναι μόνον ἀναγκαῖα διὰ τοὺς νέους συνεταιρισμοὺς ἡ ἀγωγή αὕτη,

1) H. Ellidin : The importance of Education and the Co-operative Movement. Rapport présenté à la Conférence internationale de l'éducation coopérative (réunie à l'occasion du 16me congrès de l'Alliance coopérative internationale, Zurich, 1946).

2) Ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ρόλου τῶν συνταίρων εἰς ἓνα συνεταιρισμόν, βλέπετε ἐκ νέου εἰς τὸ δεύτερον μάθημα. «Ὁ συνεταιριστικὸς θεσμὸς δὲν εἶναι μόνον ἐπιχειρήσις» καὶ εἰς τὸ τέταρτον μάθημα, «Γενικὴ συνέλευσις» καὶ «Συμπέρασμα».

ἀλλὰ καὶ δι' ἓνα πρὸ πολλοῦ συσταθέντα συνεταιρισμόν· εἶναι μάλιστα δυνατόν νὰ καταστή ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπιτακτικὴ ἐφ' ὅσον ὁ συνεταιρισμὸς ἐπεκτείνεται εἰς ἀριθμὸν μελῶν καὶ εἰς πολυπλόκους ἐργασίας. Πράγματι, τὸ «συνεταιριστικὸν πνεῦμα» ἔχει ἀνάγκη νὰ τηρῆται σταθερῶς ἐν ἐγγρηγόροι. Κινδυνεύει νὰ ἀποναρκωθῆ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν μεγάλην τάσιν νὰ ὑπολογίζουσι εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν ἄλλων χωρὶς νὰ εἰσφέρουσι τὴν ἰδικήν των ἢ ὅταν αἱ ἐργασίαι φαίνονται νὰ πηγαίνουσι καλὰ καὶ ὑπάρχει τάσις νὰ ἀφήνῃται εἰς τὴν τύχην των ἢ εἰς δυσκόλους στιγμὰς καθ' ἃς οἱ χλιαροὶ τρέπονται πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς «ἀπιστίας» καὶ τῆς «λιποταξίας»· ἢ ὅταν ἐμφανίζονται διχόνοιαι, εἴτε μεταξὺ διαφόρων ὀργάνων τοῦ συνεταιρισμοῦ, εἴτε ἐντὸς αὐτῶν τούτων τῶν ὀργάνων. Τέλος, ἡ εἰσροὴ νέων μελῶν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἐμφανισθῆ ἄνευ κινδύνου. Ὁ δρόμος ἔχει ἀνοιγῆ πρὸ αὐτῶν ὑπὸ ἄλλων. Διὰ νὰ εἰσχωρήσουσι, δὲν ἔχουν ἀνάγκη τόλμης, προσπάθειας, σκέψεως καὶ φαντασίας τὰς ὁποίας ἐπέδειξαν οἱ πρωτεργάται τοῦ συνεταιρισμοῦ. Εἰσέρχονται πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν πίστιν, μὲ τὸ αὐτὸ αἶσθημα εὐθύνης ποῦ ἐπέδειξαν οἱ προγενέστεροὶ των :

Διὰ τοὺς παλαιοὺς συνεταιρισμοὺς, ὅπως καὶ διὰ τοὺς νέους, ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ ἐκπαιδευτικὴ δρᾶσις διὰ νὰ ἔχη πραγματικὴν ἔννοιαν καὶ διὰ νὰ παράγῃ μόνιμα ἀποτελέσματα πρέπει νὰ εἶναι διαρκῆς. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις, συνεχίζουσαι κατὰ κανόνα τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Σκαπανέων τῆς Ροτσντέιλ ἀπὸ τὸ 1853 παράδοσιν, διαθέτουσι εἰδικὰ κεφάλαια διὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν δραστηριότητα.

Τὰ κεφάλαια αὐτὰ πολὺ συχνὰ τροφοδοτοῦνται ἀπὸ παρακρατήσεις ἀπὸ τὰ πλεονάσματα τῆς χρήσεως, καὶ ἄρκετὰ συχνὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ ποσοστοῦ παρακρατήσεως (2,5%) τῶν Σκαπανέων. Ἐνίοτε, συνιστῶνται ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὸ ποσοδὸν τοῦ κύκλου ἐργασιῶν (π.χ. 1% ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πωλήσεων εἰς Νέαν Σκωτίαν), ἢ ἐπὶ βάσεως πολυπλοκωτέρων ὑπολογισμῶν, ὅπως εἰς τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Τὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διατιθέμενα ποσὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀνέρχωνται εἰς πολὺ σημαντικὰ κεφάλαια. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἀνῆρχοντο εἰς 20.000 λίρας ἐτησίως εἰς τὸν παρὰ τὸ Λονδίνον συνεταιρισμὸν Royal Arsenal Co - Operative Society. Συμβαίνει, ἐξ ἄλλου, διὰ τῆς συνεταιριστικῆς μεταξὺ συνεταιρισμῶν ἐνώσεως, νὰ διατίθενται ἀπὸ κοινοῦ τὰ ἀναγκαῖα μέσα καὶ αἱ προσπάθειαι πρὸς ἐπίτευξιν, καὶ εἰς τὸν τομέα αὐτόν, τῶν καλύτερων ἀποτελεσμάτων : εἰς τὴν Αἴγυπτον, τέσσαρες ἐνώσεις συνεταιρισμῶν διωργάνωσαν ἀπὸ κοινοῦ κέντρα συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ καταρτίσεως· εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, γειτονικοὶ συνεταιρισμοὶ ἐνώνονται συχνὰ διὰ νὰ καταρτίσουσι ἓνα κοινὸν ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα, ὑπὸ τὸν ἑλεγχον ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πεπειραμένου διευθυντοῦ.

Ἔργον τῆς συνεταιριστικῆς ἀγωγῆς

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια ἔναντι τῶν μελῶν, δέον κατὰ πρῶτον νὰ διατηρῆ ζωηρὸν ἐν αὐτοῖς τὸ αἶσθημα ὅτι ὁ συνεταιρισμὸς δὲν εἶναι μία ὀργάνωσις ἢ ποῖα ἐδημιουργήθη ἐκτὸς αὐτῶν διὰ νὰ τοὺς ἐξυπηρετῇ, ἀλλὰ ὅτι εἶναι ἰδικὴ των ὑπόθεσις καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς

και η ευημερία της· δέον επίσης να μεταβιβάξη εις αυτούς τὰς γνώσεις, τὰ κίνητρα, τὰς ικανότητας αἱ ὁποῖαι θὰ κάνουν αὐτοὺς ἀληθινούς συνεταιριστάς, ἐμπορούμενους ἀπὸ τὴν θέλησιν νὰ συνδράμουν τὸ κοινὸν ἔργον διότι ἔχουν συνειδησιν ὄχι μόνον τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἠθικῶν δεσμῶν καὶ τῶν ἐλευθέρως ἀποδεχθεισῶν κοινῶν εὐθυνῶν αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐνώνουν μὲ τοὺς λοιποὺς συνεταιίρους· τέλος, εἶναι ἀνάγκη ὅπως ἡ ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια καταστήσῃ τὰ μέλη ικανὰ νὰ αἰσθάνωνται ὄχι μόνον ὅτι εἶναι μέλη ἐνὸς συνεταιρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ μιᾶς κινήσεως, κινήσεως ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύει κάτι περισσότερο ἀπὸ μίαν ἀπλῆν ἐμπορικὴν μέθοδον, καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἐπίσης μία κίνησις ἰδεῶν, μία νέα ἀντίληψις καὶ μία νέα ὀργάνωσις τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων.

Μέσα καὶ μέθοδοι τῆς συνεταιριστικῆς ἀγωγῆς

Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ συνεταιρισμοῦ

Ἡ εὐφυῆς συμμετοχὴ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ συνεταιρισμοῦ περιέχει, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, μίαν ἐκπαιδευτικὴν ἀρετὴν διὰ τὰ πνεύματα, ὡς καὶ διὰ τὰς θελήσεις, διότι συνοδεύεται ἀπὸ μίαν προσδευτικὴν μύησιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς πρακτικῆς· δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἰσχωρήσῃ κανεὶς ἐτι περαιτέρω εἰς τὴν συγκεκριμένην γνῶσιν τοῦ συνεταιριστικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῶν ἀρχῶν του τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης· ἔξασκει τὸν καθένα εἰς τὴν προσωπικὴν προσπάθειαν καὶ ὄλους εἰς μίαν ἀλληλέγγυον προσπάθειαν.

Εἰς ἓνα ὑπὸ σύστασιν συνεταιρισμὸν ἡ πρώτη εὐκαιρία ἀναλήψεως τῆς ἀρξαιμένης συνεταιριστικῆς ἀγωγῆς πρὸ τῆς γενέσεώς της, ἐμφανίζεται κατὰ τὴν ἰδρυτικὴν γενικὴν συνέλευσιν, ὅπου τὸ καταστατικὸν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἐξηγεῖται ἐπιμελῶς καὶ συζητεῖται.

Αἱ μεταγενέστεραι γενικαὶ συνελεύσεις θὰ εἶναι ἐπίσης μέσα ἐκπαιδευσεως — τὰ μόνα ἴσως προσιτὰ δι' ὠρισμένα μέλη.

Καταβάλλεται, ὅθεν, προσπάθεια, νὰ καταστή ἡ προσέλευσις εἰς αὐτὰς εὐχερῆς (διὰ τῆς καλῆς ἐκλογῆς τοῦ τόπου καὶ τῆς ἡμερομηνίας) καὶ ὅσον τὸ δυνατόν ἐλκυστικὴ· ἐπιδεικνύουν παραστατικούς καὶ εἰκονογραφημένους πίνακας παρὰ ἀτέρμονας ἀριθμούς, ἀπροσίτους εἰς τὸ πλεῖστον τῶν συνεταιίρων καὶ ἀνιαροὺς δι' ὄλους· προσδίδουν εἰς αὐτοὺς ζωὴν ἐνθαρρύνοντες τὴν συζήτησιν· τέλος, συχνὰ συνοδεύουν αὐτοὺς μὲ κινηματογραφικὰς προβολὰς, οἰκογενειακὰς συγκεντρώσεις, κλπ.

Δεδομένου ὅτι ἡ συμμετοχὴ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς συμμετοχῆς συνιστοῦν αὐτὴν ταύτην τὴν βάση τοῦ συνεταιρισμοῦ — ὅπως καὶ τῆς δημοκρατίας — ἐπένοήσαν τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν εὐκαιριῶν καὶ τῶν μεθόδων· ὅπως π.χ. αἱ εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς διαφωτίσεως, τῆς ἐκπαιδευσεως, τῆς ψυχαγωγίας, τῶν κοινωνικῶν ἔργων, αἱ τοπικαὶ ἐπιτροπαὶ καταναλωτῶν αἱ ὁποῖαι συγκεντρῶνουν γνώμας καὶ ὑποδείξεις τῶν συνεταιριστῶν (Φινλαδία)· συμβούλιον συνεταιριστικῶν οἰκογενειῶν εἰς ἔθνικὰ πλαίσια (Φινλαδία, Ὁλλανδία, Σουηδία) ὅπου ἀντιπροσωπεύονται γενικῶς αἱ ὀργανώσεις τῶν συνεταιριστῶν αἱ ὁποῖαι συμβουλεύουν καὶ πληροφοροῦν (κατόπιν ἐρευνῶν καὶ πειραματισμῶν)

τάς οικογενείας ἐπὶ τῆς ποιότητος καὶ τῆς ἀξίας τῶν προϊόντων, τῆς πακετοποιήσεως, κλπ. Αἱ κεντρικαὶ μάλιστα ὀργανώσεις τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Γερμανίας, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Σουηδίας, συνέστησαν εἰς τὴν ἔδραν τῶν, εἰδικὴν ὑπηρεσίαν ἐπιφορτισμένην μὲ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν δραστηριότητα.

Διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἀναγκαίας συνεταιριστικῆς συνοχῆς, εὐκαιρία συναντήσεων καὶ καλύτερας γνωριμίας προσφέρονται εἰς τοὺς συνεταιροὺς ἐκτὸς τῶν γενικῶν συνελεύσεων καὶ τῶν συγκεντρώσεων ἐπιτροπῆς: θεατρικαὶ παραστάσεις, συναυλῖαι, χοροὶ, δμάδες καὶ ἀθλητικαὶ συγκεντρώσεις, ἐκδρομαί, ἐξοχικαὶ ἑορταί, κλπ. Ἐνας πρωτότυπος θεσμός, δυνάμενος νὰ ἀναφερθῆ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ εἶναι αἱ ἀσκήσεις γυμναστικῆς δι' οἰκοκυράς (συνεταιριστρίας ἢ μὴ) διοργανωθείσας ἀπὸ τὸ 1942 ὑπὸ τῆς Σουηδικῆς Ἐνώσεως Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν. Ἡ αὐτὴ ἰδέα ἤρchiσε νὰ διαδίδεται εἰς τὴν Νορβηγίαν, εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, εἰς τὸ Βέλγιον. Ἄλλο μέσον δι' ἐνθάρρυνσιν τῆς συνεταιριστικῆς συνοχῆς (καὶ ἐνίοτε τῆς διασυνεταιριστικῆς συνοχῆς) εἶναι ἡ σύστασις συνεταιριστικῶν καφενείων καὶ ἐστιατορίων, αἰθουσῶν διὰ συγκεντρώσεις καὶ ἑορτάς (Βέλγιον, Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι, Φινλαδία, Τσεχοσλοβακία κλπ.) «οἰκῶν τοῦ συνεργατισμοῦ» οἱ ὅποιοι στεγάζουν συνεταιρισμοὺς παντὸς τύπου: ἡ Γιουγκοσλαβία, π. χ. ἀριθμεῖ πλέον τῶν 2.000 «συνεταιριστικῶν ἐστιῶν» ἐκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει μίαν μεγάλην αἴθουσαν συγκεντρώσεων μετὰ σκηνῆς, μίαν βιβλιοθήκην, ἀναγνωστήρια, ἐγκατάστασιν πρώτων βοηθειῶν, αἰθούσας ἐπιτροπῶν καὶ, ἐπὶ πλέον, καταστήματα, ἀποθήκας καὶ γραφεῖα τῶν διαφόρων ὀργανώσεων.

Μαθήματα καὶ δημοσιεύσεις

Ἑπάρχουν σχεδὸν πάντοτε καὶ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ὑπάρχουν εἰς πάντα συνεταιρισμὸν ἕνας πυρῆν συνεταιρίων τῶν ὁποίων ἡ θέσις καὶ ἡ συμπεριφορὰ χρησιμεύουν ὡς ὑπόδειγμα καὶ ὡς πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς ὁποίους παρασύρουν εἰς σπουδαίας ἀποφάσεις ἢ βοηθοῦν νὰ ὑπερπηδήσουν δυσχερεῖς στιγμὰς. Τὰ μέλη τοῦ πυρῆνος αὐτοῦ — τὰ ὅποια θὰ γίνον ἴσως διοικητικοὶ σύμβουλοι ἢ γραμματεῖς — αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ τελειοποιήσουν τὴν συνεταιριστικὴν τῶν μόρφωσιν.

Διὰ νὰ ἱκανοποιηθῆ ἡ ἀνάγκη αὐτῇ, διοργανῶνουν ἐνίοτε εἰδικὰ μαθήματα (Κολομβία⁽¹⁾), διαλέξεις (Χιλὴ⁽²⁾), «Week - Ends» συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως (Βέλγιον) τὰ ὅποια δέχονται ἐπίσης καὶ μὴ μέλη ἢ δέχονται συνεταιριστὰς διὰ μαθήματα διοργανωμένα διὰ τὸ προσωπικὸν τῶν συνεταιρισμῶν (Κύπρος, Ἑλβετία). Εἰς τὴν Κεϋλάνην, δίδουν διαλέξεις διὰ τὰ μέλη, δις ἢ τρίς κατ' ἔτος, ἰδιαιτέρως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γενικῶν συνελεύσεων, οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῶν συνεταιρισμῶν.

Τὸ πλεῖστον τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων (κυρίως, ἀλλ' ὄχι ἀποκλειστικῶς αἱ δημοσπονδιακαὶ ὀργανώσεις) ἀναπτύσσουν μεγάλην δραστηριότητα εἰς τὸν τομέα τῶν δημοσιεύσεων: ἀναδιδιπλούμενα φυλλάδια, βιβλία, τριμηνιαία,

1) Ἐπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Κυβερνήσεως.

2) Διοργανούμενα ὑπὸ τῆς Ἑπηρεσίας Συνεταιρισμῶν τοῦ Ἑπουργείου Οἰκονομίας.

μηνιαία, δίμηνα ή εβδομαδιαία περιοδικά, εκ των οποίων εν χρησιμοποιείται διά την ενημέρωσιν και κατάρτισιν των συνεταιριστών εν γένει, τὰ δὲ υπόλοιπα, περισσότερο τεχνικά, είναι διά την χρῆσιν των διοικητικῶν συμβούλων, διευθυντῶν, κλπ. Τόση δὲ σημασία ἀποδίδεται εἰς τὴν σύνταξιν και διάδοσιν των δημοσιευμάτων αὐτῶν, ὥστε κατὰ τὴν Πανινδικὴν συνδιάσκεψιν τοῦ συνεταιριστικοῦ τύπου (1954) συνιστάτο ὄχι μόνον ἡ σύστασις μιᾶς κεντρικῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν, ἀλλὰ και ὁ θεσμὸς μαθημάτων διά τὴν κατάρτισιν (τὴν συνεταιριστικὴν πρὸ παντὸς κατάρτισιν) συνεταιριστῶν δημοσιογράφων. Παρόμοια μαθήματα, μικρᾶς διάρκειας, ὑπάρχουν ἄλλωστε εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας διά τοὺς διευθυντὰς και συντάκτας τοῦ συνεταιριστικοῦ τύπου.

Κύκλοι μελέτης

Ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι, ἐξ ὄλων των μέσων ἐκπαιδεύσεως ἐνηλίκων, ὁ μικρὸς κύκλος μελέτης εἶναι ὁ ἀποτελεσματικώτερος και ὁ ὀλιγώτερος δαπανηρὸς. Ἡ μικρὰ προκαταρκτικὴ ὁμάς συζητήσεως, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ συνεταιρισμοῦ, δὲν διασκορπίζεται. Συνεχίζει τὸ ἔργον της διευρύνουσα αὐτὸ και τελειοποιούσα εἰ δυνατόν, τὴν τεχνικὴν της (*).

Διά τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ὁμάδα αὐτὴν, δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἀλλὰ εἶναι χρήσιμον νὰ γνωρίζῃ κανεὶς γραφὴν και ἀνάγνωσιν (**).

Εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ διάκρισις δύο εἰδῶν κύκλων μελέτης.

Εἰς τὸ πρῶτον εἶναι τὰ ὄργανα χάρις εἰς τὰ ὁποῖα οἱ συνεταιρισταί, ἀναπτύσσοντες και προσδιορίζοντες τὰς γνώσεις των ἐπὶ τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, ἐπὶ τῆς ἱστορίας της, ἐπὶ των ἐπιτευγμάτων της, ἐπὶ των προβλημάτων της, ὄχι μόνον εἰς τὴν χώραν των ἀλλὰ και εἰς δλόκληρον τὸν κόσμον, σταθεροποιοῦν τὴν πεποίθησίν των και ἀποκοτῶν συνείδησιν ὅτι ἀνήκουν εἰς μίαν παγκόσμιον κίνησιν. Αὐτοὶ οἱ κατὰ κυριολεξίαν κύκλοι μελέτης δύνανται ἐπίσης νὰ συζητοῦν ἐπὶ ζητημάτων πολιτικῆς οἰκονομίας, ἐπὶ κοινωνικῶν ζητημάτων, ἐπὶ ζητημάτων οἰκιακῆς οἰκονομίας, ἀγροτικῆς οἰκονομίας, κλπ.

Οἱ κύκλοι μελέτης και δράσεως τοῦ δευτέρου εἴδους στρέφονται πρὸς τὴν μελέτην συγκεκριμένων προβλημάτων τοῦ συνεταιρισμοῦ των: προσδιορισμὸς και μεταβίβασις εὐχῶν και παραπόνων των μελῶν· ἐξέτασις των ἐμφανισθεισῶν νέων ἀναγκῶν, των μέσων ἱκανοποιήσεώς των, των νέων πρὸς σύστασιν ὑπηρεσιῶν· ἰδιαιτέραι ἐρευναι (ἐπὶ τῆς οἰκογενειακῆς καταναλώσεως, ἐπὶ τῆς πωλήσεως μέθουσες, κλπ.) αἰτηθεῖσαι ἀπὸ τὸ διοικητικὸν συμβούλιον. Εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθοῦν ὡς διαρκῆ ὄργανα συνδέσεως μεταξὺ των συνεταιρίων και τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ τῆς διευθύνσεως. Ἡ ἀποστολὴ των δὲν εἶναι παρὰ συμβουλευτικὴ, ἀλλὰ ἐὰν τὴν ἐκπληροῦν χωρὶς νὰ ἐπεκτείνωνται ἐπὶ των εὐθυνῶν των ὀργάνων

1) Διατηρεῖ ἐν τούτοις τὰς μικρὰς της διαστάσεις και τὸν οἰκεῖον της χαρακτήρα: εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, τὴν ἀποκαλοῦν ἐνίοτε «συμβούλιον γειτόνων» διότι συνέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς ἐκ των μελῶν της.

2) Εἰς ὠρισμένας χώρας, ἡ πρώτη ἀναλαμβανομένη ἐργασία ὑπὸ τοῦ κύκλου μελέτης εἶναι ἡ διδασκαλία γραφῆς και ἀναγνώσεως.

του συνεταιρισμού, ή συνεργασία των είναι πολύτιμος, τόσον εις τοὺς νεοσυσταθέντας συνεταιρισμοὺς ὅσον καὶ εις τοὺς ἀναπτυχθέντας ἤδη ἢ εις τοὺς ταχέως ἀξελθόντους. Εἶναι ἱκανοὶ νὰ μετᾶσχουν ἀποτελεσματικῶς εις ὄρισμένας διαφημίσεις, ὅπως εις τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας (Ὁχάϊο), διὰ τὴν διαφώτισιν ἐπὶ ἐνὸς προγράμματος νοσοκομειακῆς ἀσφαλίσεως ἢ ἀγορᾶς ἐνὸς διυλιστηρίου πετρελαίου, κλπ.· εις τὴν Ἰαμαϊκὴν, πρὸς ἐνθάρρυνσιν καὶ ὀργάνωσιν τῆς ἀποταμιεύσεως· εις τὴν Σουηδίαν, διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς δράσεως ὑπὲρ τῶν πωλήσεων τοῖς μετρητοῖς ὑπὸ τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἢ διὰ τὴν συγκέντρωσιν νέων κεφαλαίων διὰ νέας ἐπιτεύξεις.

Κύκλοι μελέτης κατὰ κυριολεξίαν καὶ κύκλοι μελέτης καὶ δράσεως εἶναι ἐπίσης τὰ ὄργανα ἐντὸς τῶν ὁποίων καταρτίζονται καὶ ἐπιλέγονται οἱ μέλλοντες διαφωτισταί, ὀργανωταί, διοικητικοὶ σύμβουλοι.

Ἄλλωστε, δὲν γίνονται εις αὐτοὺς δεκτὰ μόνον τὰ μέλη· εις τὴν Σουηδίαν, τὸ τρίτον μόνον τῶν μετεχόντων εις τοὺς κύκλους αὐτοὺς ἔχουν ὑπευθύνους θέσεις ἢ εἶναι ἐκτελεστικὸν προσωπικὸν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν.

Ἐπὶ πλέον τῶν ἀναφερθεισῶν χωρῶν, ὁ θεσμὸς τῶν κύκλων μελέτης διεδόθη εις μέγαν ἀριθμὸν χωρῶν, π.χ. εις τὴν Βερμανίαν, εις τὸν Καναδᾶν, εις τὴν Κεϋλάνην, εις τὴν Χιλήν, εις τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, εις τὴν Γουατεμάλαν (τῆ πρωτοβουλία τοῦ προϊσταμένου τῆς ὑπηρεσίας συνεταιρισμῶν), εις τὴν Αἴτην, εις τὴν Ἰαπωνίαν, εις τὰς Φιλιππίνας, εις τὴν Ἑλβετίαν, κλπ. Χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν γερμανικῶν ὀργανώσεων συνεταιριστριῶν καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ συνεργατισμοῦ εις τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Πόρτο Ρίκο, ὡς καὶ εις πολλὰ «συνεταιριστικὰ σχολεῖα».

Χρησιμοποίησις δικτύου κύκλων μελέτης

Ὅταν οἱ κύκλοι μελέτης ἔχουν συσταθῆ εις ἱκανὸν ἀριθμὸν, καθίσταται ἀναγκαῖον καὶ δυνατὸν (ἀναλόγως μὲ τὰ διατιθέμενα εις ἐκάστην χώραν μέσα) νὰ περιληφθοῦν εις μίαν ὀργάνωσιν ἢ ὁποία διευκολύνει τὴν λειτουργίαν των, αὐξάνει τὴν ἀποτελεσματικότητά των καὶ ἐνδεχομένως, διευρύνει τὴν ἀκτινοβολίαν των. Ἴδου μερικὰ τυπικὰ παραδείγματα παρομοίας ὀργανώσεως.

Λειτουργία. Εἰς τὴν Σουηδίαν, ἡ συζήτησις τῆς ἐμάδος (10-12 μελῶν) προετοιμάζεται ὑπὸ προηγουμένης κατ' οἶκον μελέτης ἐνὸς ὁδηγοῦ καταρτισθέντος ὑπὸ τῆς Σουηδικῆς Ἑνώσεως Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ παρέχοντος εις τοὺς μετέχοντας εις τὴν ἐμάδα τὰς ἐννοίας τῶν ὁποίων ἕκαστος θὰ ἔχη ἀνάγκην διὰ νὰ συμβᾶλλῃ, μεταξύ ἴσων, εις τὴν ἀνταλλαγὴν πληροφοριῶν καὶ σκέψεων (1).

Ὁ ὁδηγὸς περιλαμβάνει ἐπὶ πλέον ὑπόδειξιν διὰ συμπληρωματικὰς μελέτας· διὰ πρόγραμμα συζητήσεων καὶ ἐρωτηματολόγιον. Μετὰ τὴν συζήτησιν, ἡ ἐμάς διατυπώνει τὰς ἀπαιτήσεις τῆς εις τὸ ἐρωτηματολόγιον (2), καὶ τοὺς ἀπευθύνει εις

1) Ὅταν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκπόνησις παρομοίων ὁδηγῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἄρθρα τοῦ συνεταιριστικοῦ τύπου ἢ τὸ ὑλικὸν π.χ. μαθημάτων δι' ἀλληλογραφίας.

2) Ἐνίοτε ὅπως εις τὴν Κεϋλάνην, ἕκαστον μέλος τοῦ κύκλου διατυπώνει τὴν ἀπάντησιν του.

μειναιδικήν υπηρεσίαν τῆς Ἐνώσεως· ἡ υπηρεσία αὐτὴ τὰς ἐπιστρέφει, ὄχι κυριολεκτικῶς διωρθωμένας, ἀλλὰ συνοδευόμενας ἀπὸ βοηθητικὰς ἐρωτήσεις αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν σκέψιν ἐπὶ διαφυγόντων τῆς προσοχῆς σημείων καὶ δηγοῦν εἰς τὴν ἀληθῆ λύσιν.

Τῆς ἐργασίας προετοιμαζομένης κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὁ πρόεδρος τοῦ κύκλου δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐμφανίζεται ὡς καθηγητὴς· περιορίζεται νὰ κατευθύνῃ τὴν συζήτησιν καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς μὴ τολμηροὺς.

Προφανῶς, ἡ τεχνικὴ αὐτὴ δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ τοὺς ἀναλφάβητους, ἐκτὸς ἐὰν οἱ γνωρίζοντες γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν βοηθοῦν αὐτοὺς, ὅπως π.χ. εἰς τὴν Κεϋλάνην.

Διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ ἡ συμμετοχὴ (ὅταν πρὸ παντὸς δὲν ὑπάρχουν γραπτοὶ δηγοί), εἶναι δυνατόν νὰ καλοῦνται τὰ μέλη ὅπως συγκεντρῶνουν θέματα ἐκ τῆς πράξεως διὰ τὴν συζήτησιν· εἰς τὴν ἔρευαν αὐτὴν εἶναι δυνατόν νὰ συμμετέχουν καὶ ἀναλφάβητοι.

Ἄλλο μέτρον ἐξασφαλίζον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μετεχόντων εἶναι ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐκλογή τοῦ θέματος ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ μελετήσουν.

Ἀκτινοβολία. Εἰς τὸν Καναδᾶν (ἐπαρχία Κεμπέκ), διοργανῶνουν συναθροίσεις (Forums) αἱ ὁποῖαι μολοῦσι συγκεντρῶνουν 400—500 άτομα, λειτουργοῦν περίπου ὡς κύκλοι μελέτης· ἕκαστος τῶν λαμβανόντων μέρος καλεῖται νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἀπόψεις του· τὰ πρὸς συζήτησιν θέματα, μελετῶνται προηγουμένως ἐπιμελῶς ἀπὸ ἕνα περιορισμένον κύκλον μελέτης, τοῦ ὁποῖου τὰ μέλη παρευρίσκονται εἰς τὴν εὐρύτεραν συζήτησιν, προσκαλοῦν καὶ τοὺς λοιποὺς νὰ λάβουν μέρος εἰς αὐτὴν καὶ ἀπαντοῦν εἰς τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀντιρρήσεις των.

Ἄλλο μέσον ἀκτινοβολίας, χρησιμοποιούμενον ἰδιαιτέρως ὅταν αἱ συζητήσεις τοῦ κύκλου μελέτης ἀναφέρονται εἰς ζητήματα ἐνδιαφέροντα τὸ σύνολον τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος ἢ τῆς περιφερείας (δημοσία υγεία, στέγη, κλπ.), εἶναι ἡ διὰ τοῦ τύπου ἢ διὰ τοῦ ραδιοφώνου περιληπτικὴ ἀνακοίνωσις τῶν συζητήσεων αὐτῶν (ἢ ἀνακοίνωσις συντάσσεται συνήθως ὑπὸ τοῦ διδασκάλου).

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κεμπέκ, ἔγινεν ἐπίσης ὁ πειραματισμὸς τοῦ «Radio Forum», ὁ ὁποῖος λειτουργεῖ ὡς ἑξῆς: καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα, οἱ κύκλοι μελέτης λαμβάνουν ἕνα σημεῖωμα ἢ ἕνα φυλλάδιον ἐπὶ τοῦ πρὸς συζήτησιν θέματος· ἡ συζήτησις ἀρχίζει ἀπὸ ραδιοφώνου καὶ περιορίζεται νὰ διατυπώσῃ καὶ διαφωτίσῃ τὰ προβλήματα, ἀκολούθως διακόπτεται· οἱ κύκλοι ἀναλαμβάνουν τὴν συνέχισιν δι' ἴδιον ἕκαστος λογαριασμὸν καὶ συντάσσουν τὰ συμπεράσματά των, τὰ ὁποῖα σχολιάζονται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπομένης ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς.

Ὅπως βλέπομεν, καὶ μὴ μέλη ἐνδιαφερόμενα διὰ τὸν συνεταιρισμὸν δύναται ἐπίσης νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰς μεθόδους αὐτὰς ἀγωγῆς ποῦ ἀνεφέρθησαν διὰ τὰ μέλη· ἡ αὐτὴ παρατήρησις δύναται νὰ γίνῃ καὶ δι' ὠριμένους μεθόδους αἱ ὁποῖαι θὰ ὑποδεχθοῦν εἰς τὸ προσεχὲς μάθημα διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προσωπικοῦ διευθύνσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν συνεταιρισμῶν.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Ἐλέχθη ὅτι: «Εἰς τὸ ἰδιωτικὸν ἐμπόριον, μικρὸς κύκλος διαχειριστῶν

καί τεχνικῶν ἀποτελεῖ τὸν ἀναγκαῖον μηχανισμόν διὰ τὴ παραγωγὴν καί διὰ τὴν κατανομήν. Εἰς τὸν συνεταιρισμὸν τὸ διευθυνοῦν στοιχεῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ μέλη του».

Ἐναφερόμενοι εἰς τὰ προγενέστερα μαθήματα, κυρίως εἰς τὸ δεύτερον (ὁ συνεταιριστικὸς θεσμὸς δὲν εἶναι μόνον μία ἐπιχείρησις), εἰς τὸ τέταρτον καὶ εἰς τὸ πέμπτον, δώσατε τοὺς λόγους οἱ ὅποιοι ἐξηγοῦν καὶ αἰτιολογοῦν τὴν διαβεβαίωσιν αὐτήν.

2. Ὑποδείξατε ὅλα τὰ μέτρα ποὺ θὰ λαμβάνατε ἐὰν εἴχατε ἐπιφορτισθῆ μετὰ τὴν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μελῶν ἑνὸς συνεταιρισμοῦ.

3. Ποῖον ἐνδιαφέρον διαβλέπετε εἰς τὴν ἐνημέρωσιν τῶν μελῶν ἑνὸς συνεταιρισμοῦ ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ συνεταιρισμοῦ των καὶ τῶν γεγονότων τὰ ὅποια ἐπηρεάζουν τὴν ὑπαρξίν του, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς λειτουργίας καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιτεύξεων τῶν συνεταιρισμῶν διαφόρων κατηγοριῶν εἰς τὴν χώραν των καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον;

4. Διατί εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἐξασφαλισθῆ ἢ συνεταιριστικὴ ἀγωγή τῶν μελῶν:

α) ἑνὸς νεοσυστάτου συνεταιρισμοῦ;

β) ἑνὸς παλαιοῦ συνεταιρισμοῦ;

5. Ἡ συνεταιριστικὴ ἀγωγή προκαλεῖ δαπάνας, κατὰ συνέπειαν θυσίας. Αἱ θυσίαι αὗται συμψηφίζονται ἀπὸ τὰ ὑπὲρ τοῦ συνεργατισμοῦ πλεονεκτήματα:

6. Ἐάν, κατὰ μίαν περίοδον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακράν, ἕνας συνεταιρισμὸς (καταναλωτικὸς συνεταιρισμὸς, ἐργατικὸς συνεταιρισμὸς παραγωγῆς, βιοτεχνικὸς συνεταιρισμὸς, γεωργικὸς συνεταιρισμὸς) δὲν ἀπέφερον ἀπ' εὐθείας παρὰ ἰσχνὰ οἰκονομικὰ πλεονεκτήματα, ποίαν ἀξίαν ἀποδίδετε ἐν τούτοις εἰς τὸ συναίσθημα ὅτι οἱ συνεταιρισταὶ ὀφείλουν νὰ κατέχουν καὶ νὰ διαχειρίζωνται οἱ ἴδιοι τὴν ἐπιχείρησιν ἢ ὅποια ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας των; (θυμηθεῖτε, ἰδιαιτέρως, τὸ πρῶτον μάθημα).

7. Μεταξὺ τῶν ἱκανῶν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς «συνεταιριστικῆς συνοχῆς» μέσων ποὺ γνωρίζετε, ποῖα φρονεῖτε ὅτι προσαρμόζονται καλύτερον εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς δυνατότητας τῆς χώρας σας ἢ τῆς κοινότητός σας;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πῖνακα εἰς τὸ τέλος ἀριθ. 2, 4, 16, 19, 25, 36, 37, 41, 55.

(Συνεχίζεται)